

Julia Martino

**ANALIZA NAWARSTWIEN MALARSKICH
WE WNĘTRZACH KLATEK SCHODOWYCH W BUDYNKU
PRZY UL. MICKIEWICZA 31 - 31A W OLSZTYNIE
z programem prac konserwatorsko-restauratorskich**

Olsztyn 2014

DZIEŁO CHRONIONE PRAWEM AUTORSKIM

1. IDENTYFIKACJA OBIEKTU OBJĘTEGO ANALIZĄ

Rodzaj: budynek wielorodzinny.

Badane elementy:

- wnętrza dwóch klatek schodowych: ściany wewnętrzne, sufity, stolarka okienna, stolarka drzwiowa, schody wraz z balustradą.

Adres: ul. Mickiewicza 31-31A, 10-508 Olsztyn.

Datowanie: 1905-10 r.

Materiał i technika: budynek murowany z cegły silikatowej, elewacje tynkowane i malowane farbą, z detalem wykonanym w tynku; ściany wewnętrzne i sufity klatek schodowych tynkowane i malowane farbą; schody konstrukcji murowej na belkach stalowych, z drewnianymi stopniami i drewnianą balustradą, malowane farbą; oryginalna stolarka otworowa drewniana, malowana farbą.

Właściciel: Wspólnota Mieszkaniowa.

Budynek wpisany do rejestru zabytków województwa warmińsko-mazurskiego pod numerem A-2449 decyzją z dn. 2 września 1988 r.

2. DANE DOTYCZĄCE PRAC I DOKUMENTACJI

Zamawiający: Gmina Olsztyn

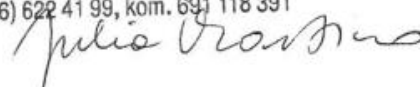
Wykonawca: mgr Julia Martino;

badania laboratoryjne składu zapraw i spoiw:
mgr Elżbieta Orłowska, Laboratorium PKZ w Toruniu.

Czas trwania: maj - wrzesień 2014 r.

Wcześniejsze dokumentacje: analiza nawarstwień malarskich na elewacji frontowej, oprac. mgr Julia Martino, lipiec-sierpień 2006 (na zlecenie Wspólnoty Mieszkaniowej).

KONSERWATOR DZIEŁ SZTUKI
mgr Julia Martino
87-100 Toruń, ul. Krasieńskiego 21/23 m 39
tel. (056) 622 41 99, kom. 691 118 391

3. ANALIZA HISTORYCZNO-ARCHITEKTONICZNA

3.1 Opis architektoniczny

Budynek usytuowany w Śródmieściu Olsztyna, po północnej stronie ulicy Mickiewicza, elewacją frontową zwrócony w kierunku południowym, wolnostojący – z budynkiem po stronie wschodniej połączony jedynie ścianą kurtynową ponad przejazdem na podwórko. Bryła kamienicy symetryczna, po bokach zamknięta ryzalitami zwieńczonymi szczytami, wychodzącymi ponad płaszczyznę dachu. Kamienica murowana z cegły silikatowej, tynkowana, na rzucie wydłużonego prostokąta, trójkondygnacyjna z użytkowym poddaszem, podpiwniczona, nakryta dachem łamanym. Frontowa połać dachu kryta blachą. Dyspozycja wnętrza trójtraktowa. Budynek o funkcji mieszkalnej. Komunikacja wewnątrz budynku: pozioma odbywa się poprzez sień w pierwszym traktcie, a następnie korytarz oddzielony wewnętrznymi drzwiami, prowadzący do wyjścia na podwórze oraz do zejścia do piwnic; na każdej kondygnacji drzwi prowadzące do mieszkań (jedne lub para); komunikacja pionowa odbywa się dwiema klatkami schodowymi umieszczonymi w tylnym traktcie.

Opis elementów objętych analizą

Dwa wejścia do budynku umieszczone są w elewacji frontowej (w 3. osiach, licząc od skrajów budynku) oraz w elewacji tylnej. Frontowe drzwi prowadzą do sieni, wydzielonych wewnętrznymi drzwiami. Są to wąskie, podłużne wnętrza, nakryte płaskim stropem z fasetą, o gładkich ścianach, ze stopniami umieszczonymi w połowie długości pomieszczenia. Ściany i sufity tynkowane i malowane farbą, z lamperiami. Posadzki i schody w sieni wykonane z lastryko. Na podestach dekoracje: bordiury z lastryko w kolorze ciemnoszarym i ceglastym, z rzędami kostek mozaikowych w kolorze grafitowym, ceglastym i kremowym; w środkowych polach podestów – ceglasto-grafitowe ośmioramienne gwiazdy. Na ścianach, przy posadzkach i stopniach znajdują się drewniane, profilowane listwy.

Klatki schodowe ze schodami powrotnymi, o konstrukcji murowej opartej na belkach stalowych, doświetlone są oknami od strony podwórza. Stopnie schodów drewniane z profilowanymi listwami przyściennymi, malowane farbą. Balustrada schodów również drewniana, złożona z ozdobnych toczonych słupków,

umieszczonych na początku i końcu biegu schodów, toczonych tralek oraz profilowanych pochwyty. Posadzki deskowe, z listwami przyściennymi. Posadzki na parterze przy wyjściach na podwórze cementowe, groszkowane. Ściany obu klatek tynkowane, malowane farbą, z lamperiami. Stropy, podniebienia i policzki schodów również tynkowane i malowane farbą.

Stolarka okienna: okna klatek krosnowe szczelinowe, z częściowo zachowanym dekoracyjnym szkleniem (szkło barwne, zielone i żółte oraz szkło trawione).

Zewnętrzna stolarka drzwiowa: frontowe drzwi wejściowe dwuskrzydłowe z nadświetlem, ramowo-płycinowe, w skrzydłach przeszklone otwory w kształcie półokręgu ustawionego pionowo, od zewnątrz dekoracje snycerskie o formach secesyjnych, nadświetla dzielone na drobne kwatery licznymi szczelinami. Drzwi od podwórza – w klatce nr 31 dwuskrzydłowe, ramowo-płycinowe, górne kwatery skrzydeł przeszklone; w klatce nr 31A – jednoskrzydłowe, ramowo-płycinowe, w górnej części przeszklone.

Wewnętrzna stolarka drzwiowa: niejednolita.

- w klatce nr 31: drzwi w sieni ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe wahadłowe, z nadświetlem, o przeszklonych skrzydłach; drzwi do piwnic jednoskrzydłowe, ramowo-płycinowe, w górnej części przeszklone; drzwi do mieszkań – ramowo-płycinowe, trójskrzydłowe, z nadświetlem, o częściowo przeszklonych skrzydłach, zdobionych dekoracją snycerską (2 szt. – parter i 2. piętro), ponadto drzwi ramowo-płycinowe oraz płytowe, jedno- i dwuskrzydłowe; drzwi na strych ramowo-płycinowe jednoskrzydłowe.
- w klatce nr 31A: drzwi w sieni ramowo-płycinowe, dwuskrzydłowe wahadłowe, z nadświetlem, o przeszklonych skrzydłach; drzwi do piwnic jednoskrzydłowe, ramowo-płycinowe, w górnej części przeszklone; drzwi do mieszkań – na parterze płytowe, na pozostałych piętrach drewniane ramowo-płycinowe, w tym jedna para drzwi trójskrzydłowych, z nadświetlem, o częściowo przeszklonych skrzydłach, zdobionych dekoracją snycerską (na 3. piętrze).

3. 2 Historia obiektu i styl

Na planie Olsztyna z 1913 r. omawiany budynek, dawniej pod adresem *Schillerstrasse 31*, oznaczony jest jako powstały w latach 1905-1910¹. Do czasów II wojny światowej właścicielem nieruchomości był przedsiębiorca z branży hydrauliczno-instalacyjnej Max Moczinski, zamieszkujący w omawianym domu. W latach 1913 – 1938 posiadał on od 10 do 13 najemców². Byli to na ogół ludzie dobrze sytuowani. Np. w 1927 r. nieruchomość zamieszkiwali: dr Hans Käser – lekarz sztabowy, chirurg i specjalista chorób kobiecych, Erich Schwarz – handlarz zbożem i współwłaściciel cegielni w Bartągu, Helene Fieber – emerytowana telefonistka, August Gadulla – maszynista, August Iwan – skarbnik, Walter Markusch – inspektor sądowy, Otto Naujoks – sekretarz pocztowy, Bernhard Schulz – motorniczy, Marta Schulz – nauczycielka, Maria Stock – nauczycielka w szkole średniej oraz Ottilie Turowski – krawcowa.

Po II wojnie nieruchomość została znacjonalizowana. Obecnie jest własnością prywatną (Wspólnota Mieszkaniowa).

Analiza zachowanego materiału ikonograficznego wskazuje, że budynek uległ pewnym przekształceniom, zapewne na skutek zniszczeń w czasie II wojny (sąsiedni narożny budynek pod nr 29 został całkowicie zniszczony). Zmienił się wygląd połaci dachowej od frontu – pierwotnie na osi znajdowała się trójkątnie zwieńczona wystawka dachowa. Ponadto szczyty ryzalitów były bogato dekorowane, balkony posiadały ozdobne konsole, a w oknach znajdowały się rolety (zachowane są po nich ślady na 2. piętrze). W elewacji tylnej, na 2. i 3. kondygnacji istniały balkony (wg informacji jednego z mieszkańców zostały rozebrane w latach powojennych ze względu na zły stan techniczny).

Budynek jest przykładem dość zamożnej kamienicy czynszowej z początku XX wieku, o charakterystycznej dla tego czasu konstrukcji, układzie funkcjonalnym i sposobie dekoracji. Zastosowane motywy dekoracyjne w wystroju budynku odwołują się do form secesyjnych.

¹ Plan opracowany przez H. Bonka, reprodukowany w: Rafał Bętkowski, Olsztyn jakiego nie znacie, Olsztyn 2003, s. 174.

² Karta ewidencyjna zabytków architektury i budownictwa, oprac. Olimpia Konopniowska, Olsztyn 2005, w zbiorach MKZ w Olsztynie.

Fragment pocztówki z ok. 1915 r. ukazującej zabudowę ulicy Mickiewicza (dawniej *Schillerstrasse*), z widoczną kamienicą nr 31-31A (pierwsza po prawej). Reprodukacja za: R. Bętkowski, Olsztyn jakiego nie znacie, Olsztyn 2003, s. 85.

3. 3 Stan zachowania

Wnętrza klatek schodowych uległy pewnym przekształceniom. Dyspozycja wewnętrzna jest zachowana, natomiast wystrój uległ częściowo zniszczeniu na skutek wielokrotnych, niefachowych remontów, braku należytej opieki i konserwacji.

W klatce nr 31 część otworów drzwiowych została zmniejszona, a oryginalna stolarka zastąpiona wtórnymi, mniejszymi drzwiami (lokal nr 1 na parterze, oba lokale na 1. piętrze, lokal nr 5 na 2. piętrze). Otwór drzwiowy do lokalu nr 7 na poddaszu ma zachowany wymiar, natomiast stolarka jest wtórna. Drzwi do drugiego lokalu na tej kondygnacji też są wtórne, wzorowane na historycznych. Oryginalne trój-skrzydłowe drzwi zdobione dekoracją snycerską zachowane są na parterze (lokal nr 2), pozbawione nawarstwień oraz na 2. piętrze (lokal nr 6), wtórnie zaopatrzone w roletę. Oryginalne są również drzwi prowadzące na strych.

W klatce nr 31A zmniejszone zostały otwory drzwiowe na parterze, 1. oraz 2. piętrze, a oryginalna stolarka zastąpiona mniejszymi, wtórnymi drzwiami. Jedynie na poddaszu zachowały się oryginalne trój-skrzydłowe drzwi zdobione snycersko, pozbawione nawarstwień malarskich. Pozostałe drzwi na 3. piętrze są wtórne.

Oryginalne są obie pary drzwi frontowych, ogólnie w dość dobrym stanie, lecz wymagające renowacji. Oryginalne są również drzwi prowadzące do piwnic i drzwi od podwórza w klatce nr 31A – w znacznie gorszym stanie. W klatce nr 31 skrzydła drzwi od podwórza są wtórne, oryginalna jest natomiast ościeżnica. W klatce nr 31A wymieniona została część opaski w drzwiach prowadzących do piwnic.

Wtórne są obie pary drzwi wewnętrznych w sieni, o uproszczonej formie.

Stolarka okienna jest oryginalna, w złym stanie – miejscowo wypaczona, powłoki malarskie od zewnątrz łuszczą się. Częściowo zachowane jest oryginalne dekoracyjne szklenie – szkło barwione (w obu klatkach) oraz trawione (jedna szyba w klatce nr 31A). Możliwe jest odtworzenie pierwotnego sposobu oszklenia: w narożnikach okien umieszczone były kwadratowe jasnozielone szyby, pomiędzy nimi – podłużne żółte; w cztery duże wewnętrzne pola okna wstawione były szyby trawione z drobnym wzorem w kształcie czwórliścia.

Na ścianach sieni i klatek schodowych występują liczne spękania i złuszczenia powłok malarskich, ponadto powierzchniowe zabrudzenia. Miejscowo występują dość głębokie spękania murów (np. na 2. piętrze w klatce nr 31A), nieduże ubytki tynków oraz cementowe i gipsowe uzupełnienia, szczególnie w miejscach bruzd pod instalacje i skrzynki elektryczne. Na lamperkach w sieni w klatce nr 31 – dość liczne ubytki tynków oraz odspojenia powłok malarskich, spowodowane znaczną ilością przemalowań olejnych. Ubytki i odspojenia tynków występują ponadto przy drzwiach wejściowych w sieniach obu klatek, przy wyjściach na podwórze i zejściach do piwnic – głównie spowodowane przez zawilgocenie murów. Sufity ostatniej kondygnacji obu klatek schodowych noszą ślady silnego zalewania wodą na skutek nieszczelności w dachu.

Drewniane stopnie oraz posadzki są znacznie wyeksploatowane. W klatce nr 31 zachowane jest oryginalne pokrycie środkowej części stopnic i drewnianych posadzek – linoleum oraz mosiężne listwy wzmacniające krawędzie stopni. Są one jednak dość mocno zniszczone.

W dość dobrym stanie są balustrady schodów. Pewne ubytki występują jedynie w klatce nr 31 – słupek na parterze ma wtórny, prosty trzon, a oryginalne zwieńczenie jest uszkodzone; ponadto na 1. półpiętrze i 1. piętrze występuje ubytek oryginalnego skrzydła balustrady. W dobrym stanie są lastrykowe posadzki i schody w sieniach, natomiast cementowe wylewki przy wyjściach na podwórze są zniszczone.

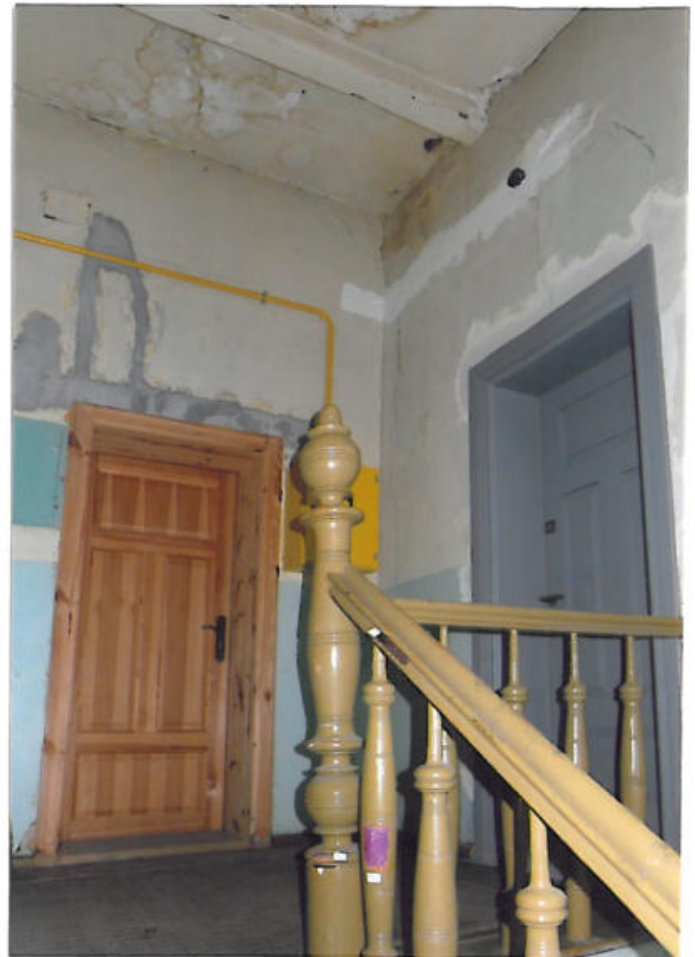
Oryginalna, dobrze zachowana ozdobna posadzka lastrykowa w sieni klatki nr 31A.
Analogiczna posadzka występuje w sieni sąsiedniej klatki.

Klatka nr 31 na parterze. Słupek balustrady ma wtórny trzon, oryginalne zwieńczenie jest uszkodzone.

Klatka nr 31A na parterze. Widoczne wytarte stopnie schodów, bez wykładziny. Zachowana oryginalna balustrada. Drzwi w sieni są wtórne.

Przykłady zniszczeń na ścianach klatki nr 31A, na 2. piętrze (po lewej) i na poddaszu. Widoczne spękania, wtórne uzupełnienia bruzd wykonane cementem i gipsem oraz zacieki.

Schody prowadzące na poddasze w klatce nr 31. Widoczne zachowane oryginalne pokrycie stopnic – linoleum z mosiężnymi listwami wzmacniającymi krawędzie.

Widok klatki schodowej nr 31 na 1. piętrze (u góry) i na 2. piętrze (u dołu). Widoczne wtórnie zmniejszone otwory drzwiowe z wtórną stolarką, ponadto liczne uzupełnienia tynków powstałe na skutek montowania skrzynek i przewodów instalacyjnych.

Sufity ostatnich kondygnacji klatek schodowych (po lewej klatki nr 31) – widoczne zniszczenia spowodowane silnym zalewaniem wodą.

Zachowane egzemplarze oryginalnych drzwi wejściowych do mieszkań, po lewej do lokalu nr 2 na parterze w klatce nr 31, po prawej – do lokalu na poddaszu w klatce nr 31A. Stolarka ta jest pozbawiona nawarstwień malarskich.

4. METODYKA BADAŃ

Analiza nawarstwień malarskich w budynku przy ulicy Mickiewicza 31-31A w Olsztynie miała na celu ustalenie pierwotnego opracowania i kolorystyki wnętrzu obu klatek schodowych oraz zakresu występowania historycznych dekoracji malarskich.

W obu klatkach przeprowadzono rozpoznanie dotyczące zakresu występowania dekoracji malarskich. Na ścianach, sufitach klatek i sieni oraz na podniebieniach i policzkach schodów wykonano odkrywki sondażowe. Odkrywki wykonano również na pozostałych, oryginalnych elementach klatek, takich jak: stolarka drzwiowa, stolarka okienna, schody wraz z balustradą, listwy przyściennie. Z wybranych partii pobrano próbki nawarstwień w celu sporządzenia przekrojów i do badań laboratoryjnych. Z uwagi na fakt, że oryginalne opracowanie malarskie większości elementów było analogiczne w obu klatkach, pobieranie próbek zawężono do klatki nr 31A; w sąsiedniej klatce pobrano dodatkowe próbki z niektórych partii lamperii oraz ze stolarki.

Próbki nawarstwień zatopiono w samopolimeryzującej żywicy akrylowej i wyszlifowano, a następnie poddano obserwacji mikroskopowej w powiększeniu 20 i 400 x w świetle widzialnym i sfotografowano.

W celu pełniejszego rozpoznania obiektu przeprowadzono dodatkowo obserwację powierzchni ścian i sufitów w świetle UV.

Wykonano dokumentację opisową, fotograficzną i rysunkową. Odsłonięte fragmenty oryginalnych dekoracji malowanych od szablonu odrysowano na kalce technicznej i załączono do dokumentacji.

Lokalizację odkrywek zaznaczono na fotografiach wnętrza i elementów klatek schodowych. W klatce nr 31 odkrywki oznaczono symbolem M31, w klatce nr 31A – symbolem M31A; następnie umieszczono kolejny numer odkrywki. Zakres występowania oryginalnych dekoracji malarskich na ścianach sieni oznaczono na fotografiach wnętrza. Stratygrafię nawarstwień przedstawiono w formie opisów i tabel wraz z fotografiami. Szczegółowe wyniki badań laboratoryjnych zamieszczono na końcu opracowania.

KLATKA NR 31

5. WYNIKI BADAŃ. STRATYGRAFIA NAWARSTWIEŃ.

ŚCIANY I SUFITY

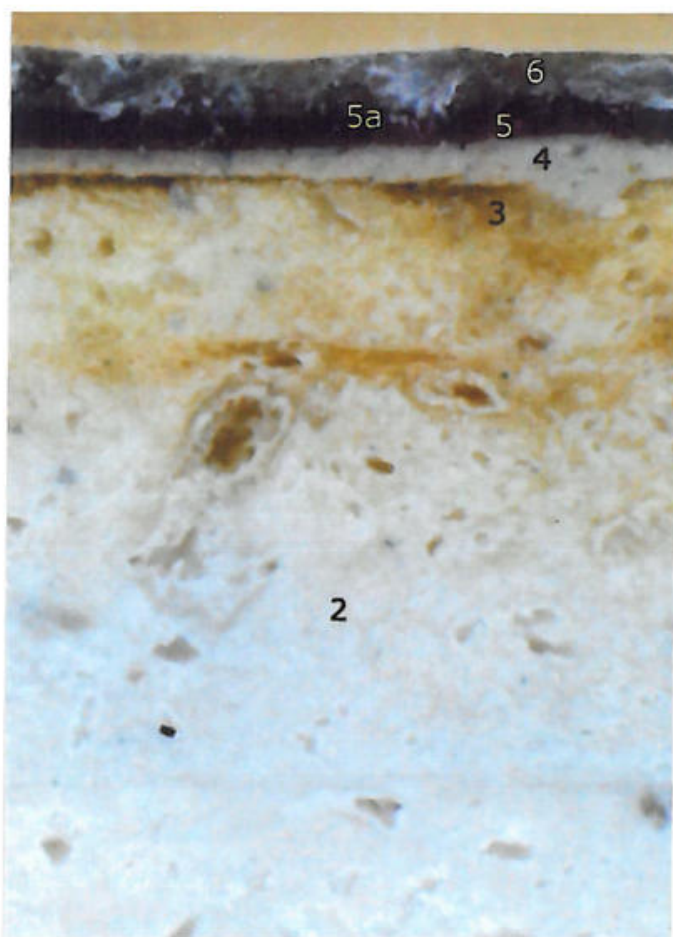
Sień – widok w stronę wnętrza budynku. Lokalizacja odkrywek.
Czerwoną przerywaną linią oznaczono zasięg występowania oryginalnych dekoracji malarskich.

Sień, ściana wschodnia (po lewej) i ściana zachodnia. Lokalizacja odkrywek. Czerwoną przerywaną linią oznaczono zasięg występowania oryginalnych dekoracji malarskich.

TABELA 1. Odkrywka i próbka M31/ 3 – lamperia sieni, ściana zach.;
odkrywka M31/ 10A – lamperia sieni, ściana wsch.

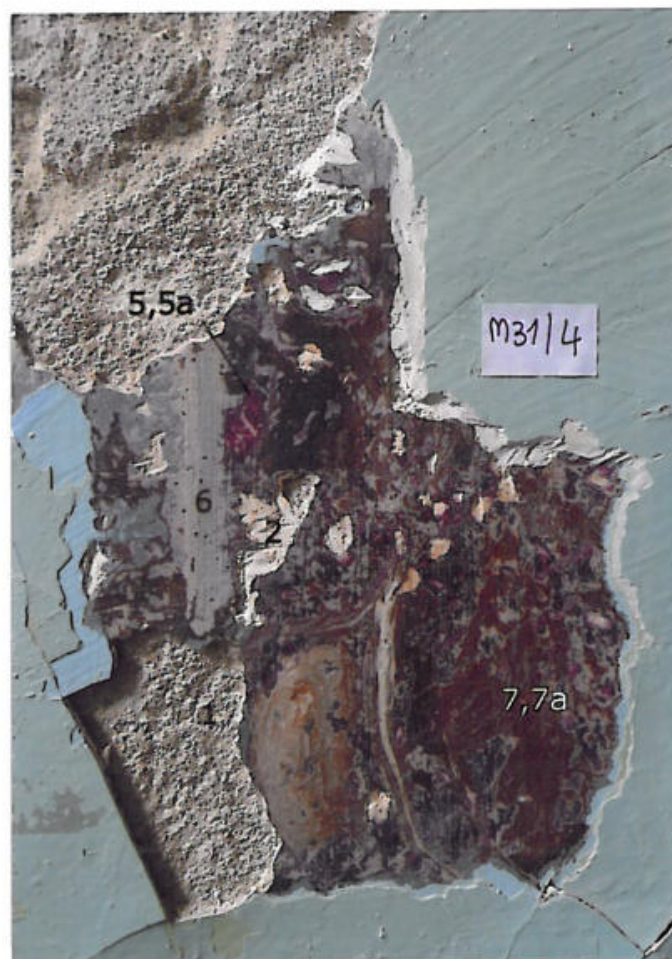
Numer warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
1		I	1905-10 r.	tynk wapienny	
2		I	1905-10 r.	gładź gipsowa	
3		I	1905-10 r.	przeklejenie - warstwa izolująca	
4		I	1905-10 r.	farba podkładowa	jasnoszaro-kremowy
5		I	1905-10 r.	1. dekoracja malarska lamperii - tło	jasnobordowy
5a		I	1905-10 r.	1. dekoracja malarska lamperii – marmoryzacja?	ciemnobordowy
6		II	po 1910 r.	2. dekoracja malarska lamperii – marmoryzacja	odcienie brązowe

Przekrój stratygraficzny próbki M31/ 3 i odkrywka M31/ 3 – lamperia sieni, ściana zach. Próbka bez wierzchnich wtórnych warstw farb.

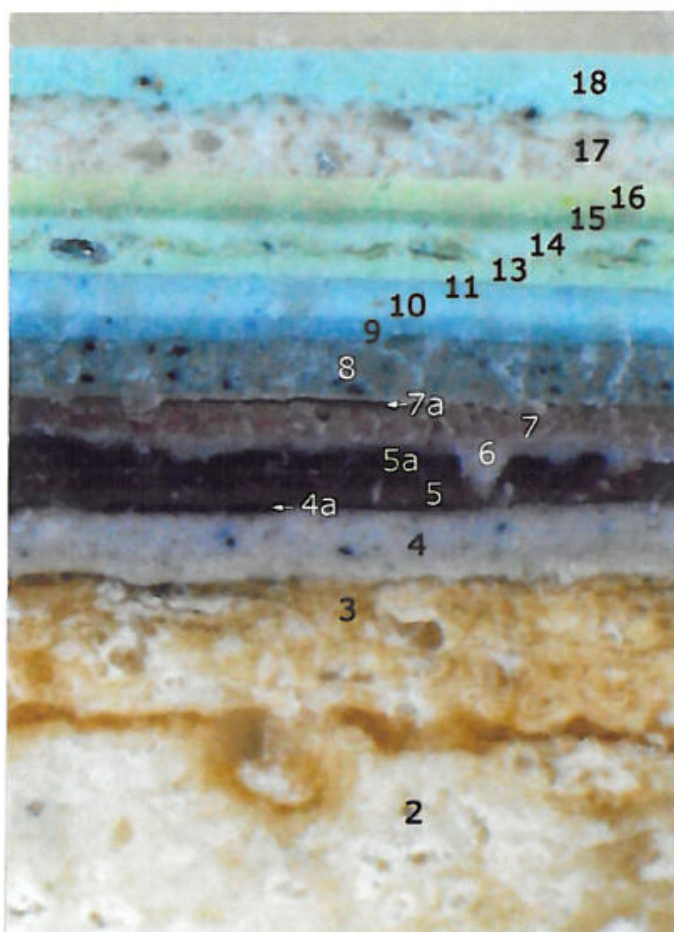
Odkrywka M31/ 10A – lamperia sieni, ściana wsch.
Widoczne dwa chronologiczne dekoracyjne opracowania malarskie.

Odkrywka M31/ 4 – lamperia sieni, ściana zach.
Widoczne dwa chronologiczne dekoracyjne opracowania malarskie.

TABELA 2. Odkrywka i próbka M31/ 4 – lamperia sieni, ściana zach.

Numer warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
1		I	1905-10 r.	tynk wapienny	
2		I	1905-10 r.	gładź gipsowa	
3		I	1905-10 r.	przeklejenie - warstwa izolująca	
4		I	1905-10 r.	farba podkładowa w 2 warstwach	jasnoszaro-kremowy
4a		I	1905-10 r.	rysunek ?	
5		I	1905-10 r.	1.dekoracja malarska lamperii - tło	jasnobordowy
5a		I	1905-10 r.	1.dekoracja malarska lamperii – marmoryzacja?	ciemnobordowy
6		I	1905-10 r.	1.dekoracja malarska lamperii – pasy	odcienie szare i kremowe
7		II	po 1910 r.	2. dekoracja malarska lamperii - marmoryzacja	odcienie brązowe
7a		II	po 1910 r.	2. dekoracja malarska lamperii - marmoryzacja	ciemnobrązowy
8		III	po 1945 r.	farba	ciemnoszary
9		IV	2.poł. XX w.	farba	szaro-niebieski
10 - 16		V - XI	2.poł. XX w.	warstwy farb	odcienie seledynowe
17		XI	2.poł. XX w.	gładź gipsowa	
18		XI	2.poł. XX w.	farba	seledynowy

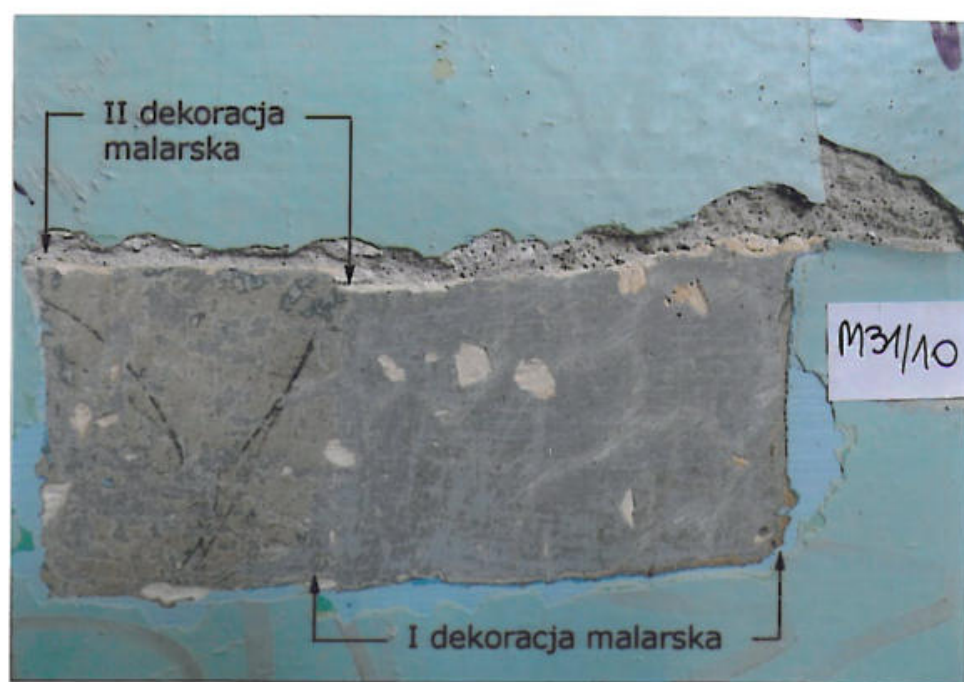
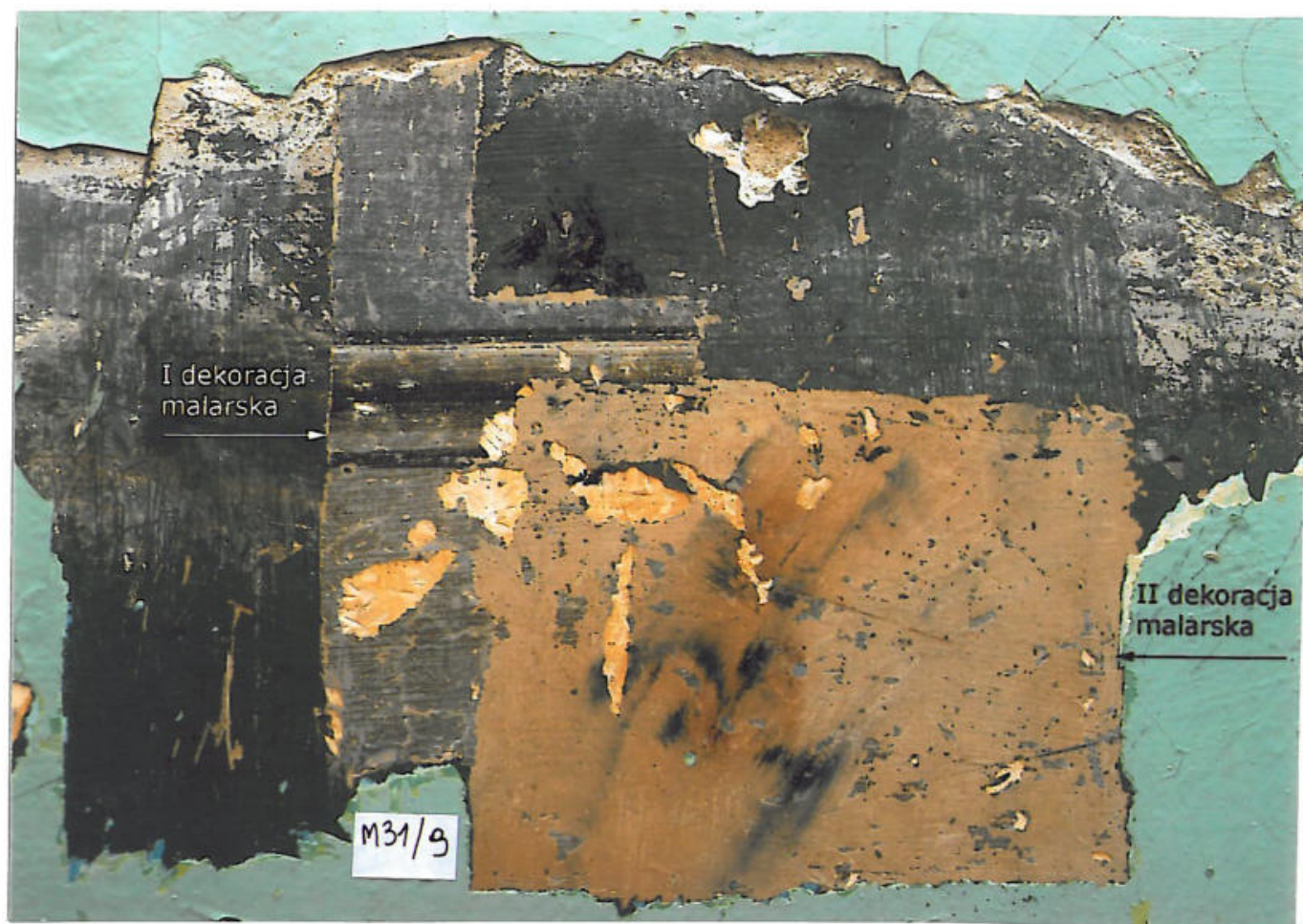

Przekrój stratygraficzny próbki M31/ 4 – lamperia sieni, ściana zach.

Odkrywka M31/ 5 (powyżej) i odkrywka M31/ 6 – lamperia sieni, ściana zach. W obu odkrywkach widoczne są dwa chronologiczne dekoracyjne opracowania lamperii. W obu przypadkach postać marmoryzacji, różnią się natomiast kolorystyką i aranżacją.

Odkrywka M31/ 9 (u góry) i odkrywka M31/ 10 – lamperia sieni, ściana wsch. W obu odkrywkach widoczne są dwa chronologiczne dekoracyjne opracowania lamperii. W obu przypadkach mają one postać marmoryzacji, różnią się natomiast kolorystyką i aranżacją.

TABELA 3. Odkrywka M31/ 7 – sień, ościeże drzwi wewnętrznych w partii lamperii.

Numer warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
1		I	1905-10 r.	tynek wapienny	
2		I	1905-10 r.	gładź gipsowa	
3		I	1905-10 r.	przeklejenie - warstwa izolująca	
4		I	1905-10 r.	farba - opracowanie monochromatyczne	bladozielonkawy
5		II	po 1910 r.	farba – opracowanie monochromatyczne	jasnooliwkowy
6		III	po 1945 r.	farba	ciemnoszary
7		IV	2.pół. XX w.	tynek wapienno-cementowy	

Odkrywka M31/ 7 – sień, ościeże drzwi wewnętrznych w partii lamperii.

Odkrywka M31/ 7A (u góry) i odkrywka M31/ 7B – odsłonięte spod warstwy wtórnego tynku partie z pierwotną dekoracją malarską – widoczne pasy w kolorze bładozielonkawym oraz kremowym.

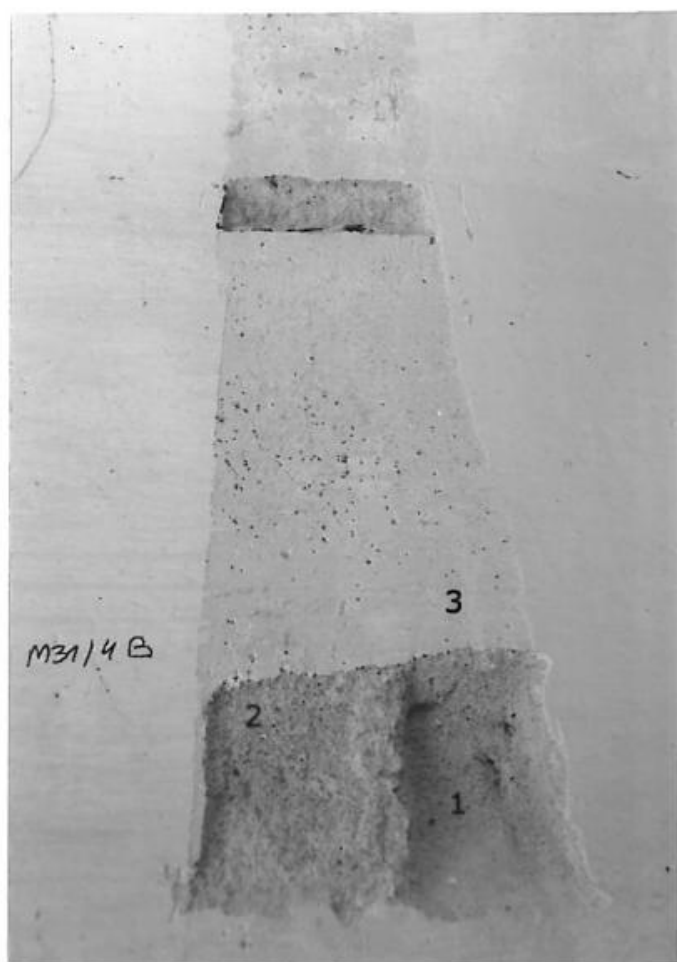

Odkrywka M31/ 4A – sień, ściana zach. nad lamperią. Zidentyfikowano:

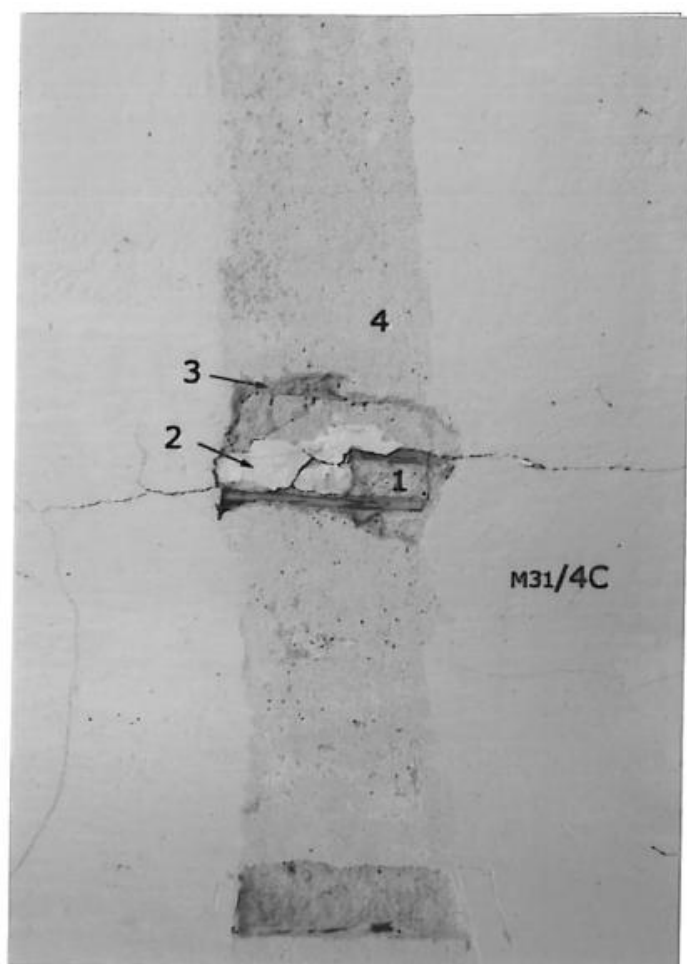
- 1 – wtórny tynk wapienno-cementowy;
- 2 – pobiałę; 3 – wtórne powłoki malarskie.

Odkrywka M31/ 6A – sień, ściana zach. nad lamperią. Zidentyfikowano: 0 – mur z cegły silikatowej; 1 – oryginalny tynk wapienny; 2 – wtórny tynk wapienno-cementowy; 3 – pobiałę; 4 – wtórne powłoki malarskie.

Odkrywka M31/ 4B – sień, ściana zach. w górnej partii z fasetą. Zidentyfikowano: 1 – oryginalny tynk wapienny; 2 - wtórny tynk wapienno-cementowy; 3 – wtórne powłoki malarskie.

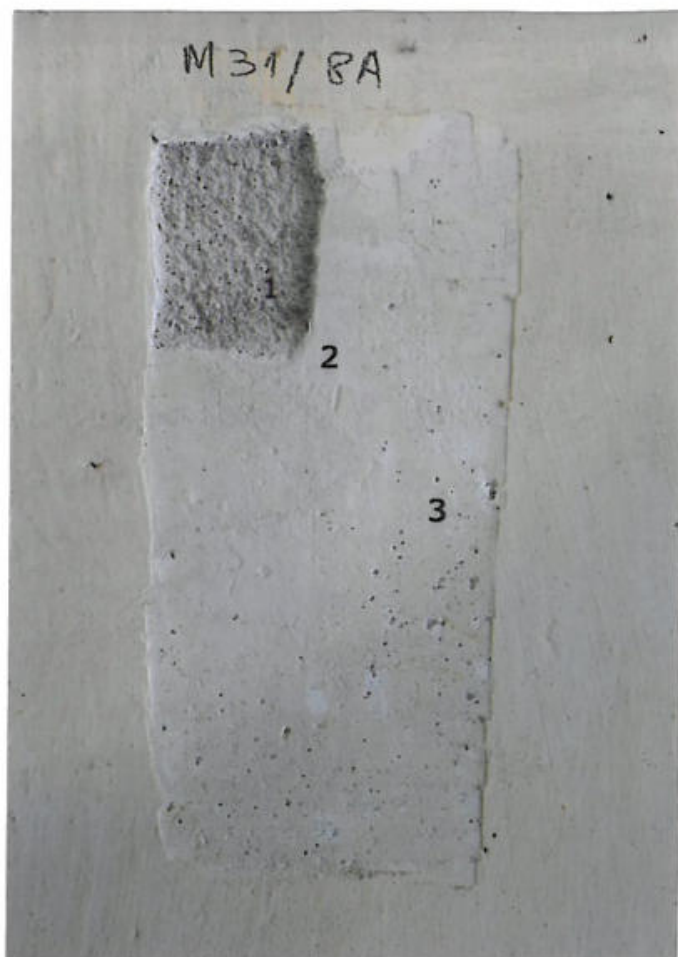
Odkrywka M31/ 4C – sień, sufit przy ścianie zach. Zidentyfikowano: 1 – oryginalny tynk wapienny na podbitce z trzciny; 2 - resztki oryginalnej gładzi gipsowej; 3 - wtórny tynk wapienno-cementowy; 4 – wtórne powłoki malarskie.

Odkrywka M31/ 6B – sień, ściana zach. w górnej strefie. Zidentyfikowano:
1 – oryginalny tynk wapienny; 2 – wtórny tynk wapienno-cementowy; 3 – pobiałę; 4 – wtórne powłoki malarskie.

Odkrywka M31/ 6C i 6D – sień, faseta ściany zach. i sufit. Zidentyfikowano: 1 – oryginalny tynk wapienny na podbitce z trzciny; 2 - wtórny tynk wapienno-cementowy; 3 – pobiałę; 4 – wtórne powłoki malarskie.

Odkrywka M31/ 8A – sień, ściana wsch. nad lamperią. Zidentyfikowano:
1 – wtórny tynk wapienno-cementowy;
2 – pobiałę; 3 – wtórne powłoki malarskie.

Odkrywka M31/ 8B i 8C – sień, faseta ściany wsch. i sufit. Zidentyfikowano: 1 – oryginalny tynk wapienny, na suficie - na podbitce z trzciny; 2- resztki oryginalnej gładzi gipsowej; 3 – wtórny tynk wapienno-cementowy; 4 – wtórne powłoki malarskie.

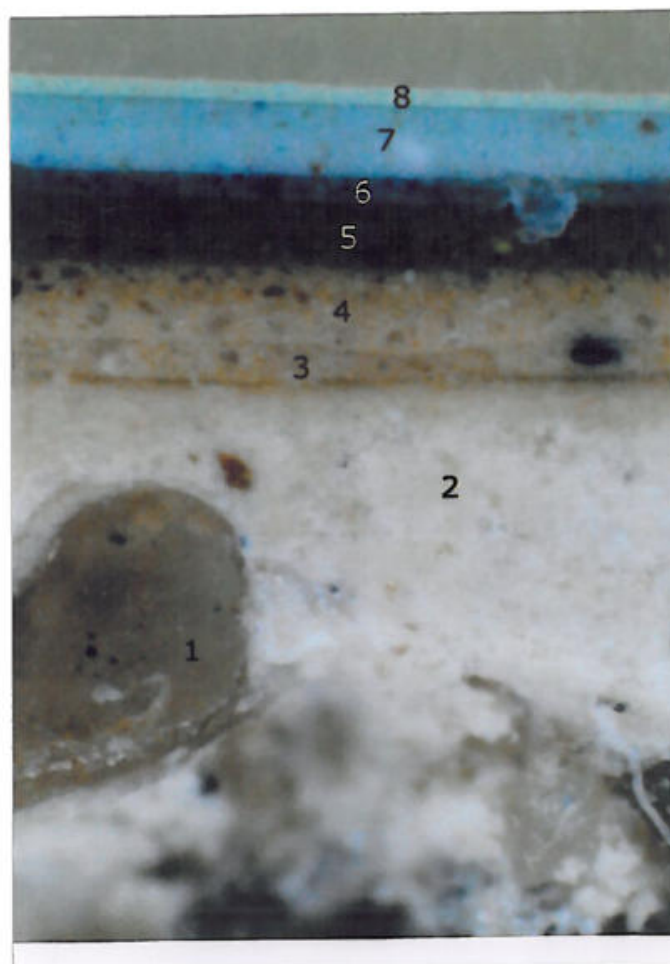
Odkrywka M31/ 10B – sień, ściana wsch. nad lamperią. Zidentyfikowano:
1 – oryginalny tynk wapienny; 2 - wtórny tynk wapienno-cementowy; 3 – pobiałę i wtórne powłoki malarskie.

Klatka schodowa na 1. piętrze – lokalizacja odkrywek.

TABELA 4. Odkrywka M31/ 14, odkrywka i próbka M31/ 14A – lamperia klatki schodowej, 1. piętro.

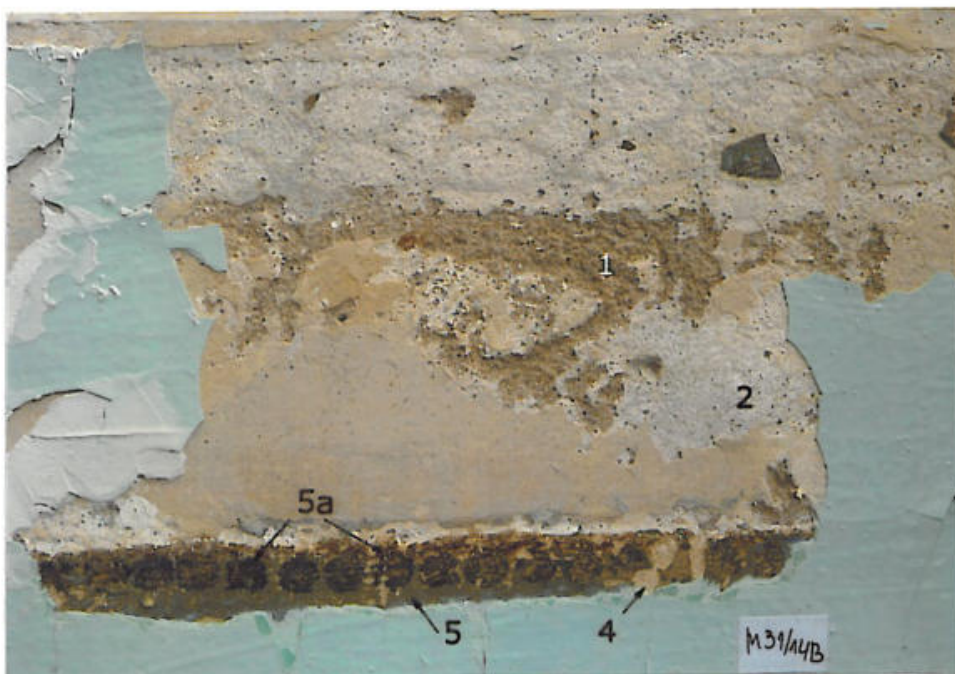
Numer warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
1		I	1905-10 r.	tynk wapienny	
2		I	1905-10 r.	pobiała	
3		I	1905-10 r.	farba podkładowa	kremowy
4		I	1905-10 r.	1.dekoracja malarska – tło lamperii	kremowo-ugrowy
5		II	po 1910 r.	2.dekoracja malarska – tło lamperii	ciemnooliwkowy
6		III	po 1945 r.	farba	ciemnoszary
7		IV	2.poł. XX w.	farba	szaro-błękitny
8		V	2.poł. XX w.	farba	seledynowy

Przekrój stratygraficzny próbki M31/ 14A – lamperia klatki schodowej na 1. piętrze.

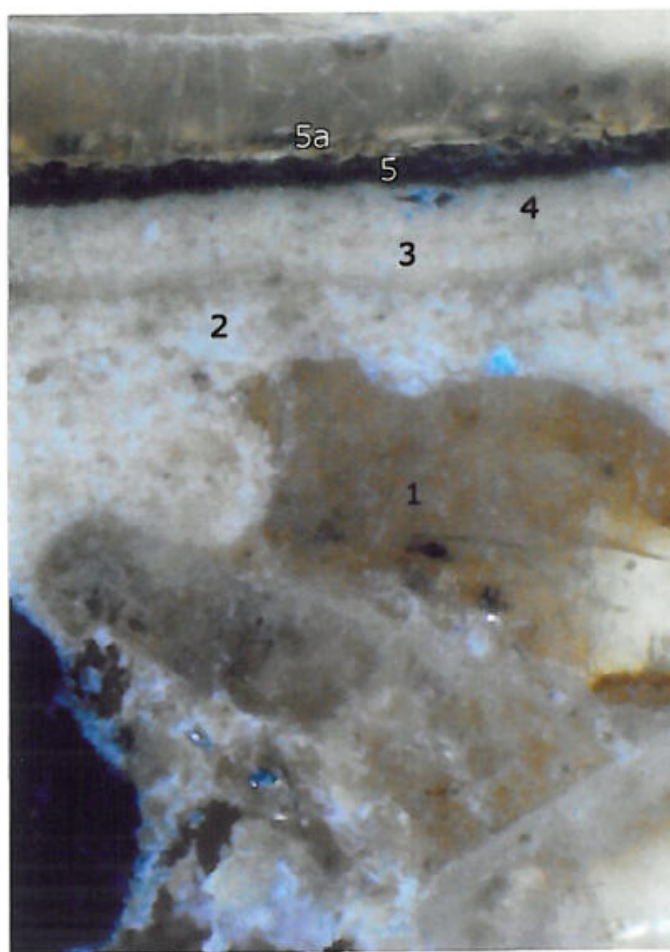
Odkrywka M31/ 14 i M31/ 14A – lamperia klatki schodowej na 1. półpiętrze.

Odkrywka M31/ 14B – ściana klatki schodowej na granicy lamperii, 1. półpiętro.

TABELA 5. Odkrywka i próbka M31/ 14B – ściana zach. klatki schodowej, górna krawędź lamperii , 1. półpiętro.

Numer warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
1		I	1905-10 r.	tynk wapienny	
2		I	1905-10 r.	pobiała	
3		I	1905-10 r.	farba podkładowa	kremowy
4		I	1905-10 r.	farba tła ściany	bladzielonkawy ?
5		II	po 1910 r.	2.dekoracja malarska – tło lamperii	ciemnooliwkowy
5a		II	po 1910 r.	2.dekoracja malarska – ornament perełkowy przy granicy lamperii – złoto mineralne	złoty

Przekrój stratygraficzny próbki M31/ 14B – ściana klatki schodowej, górna krawędź lamperii, 1. półpiętro.

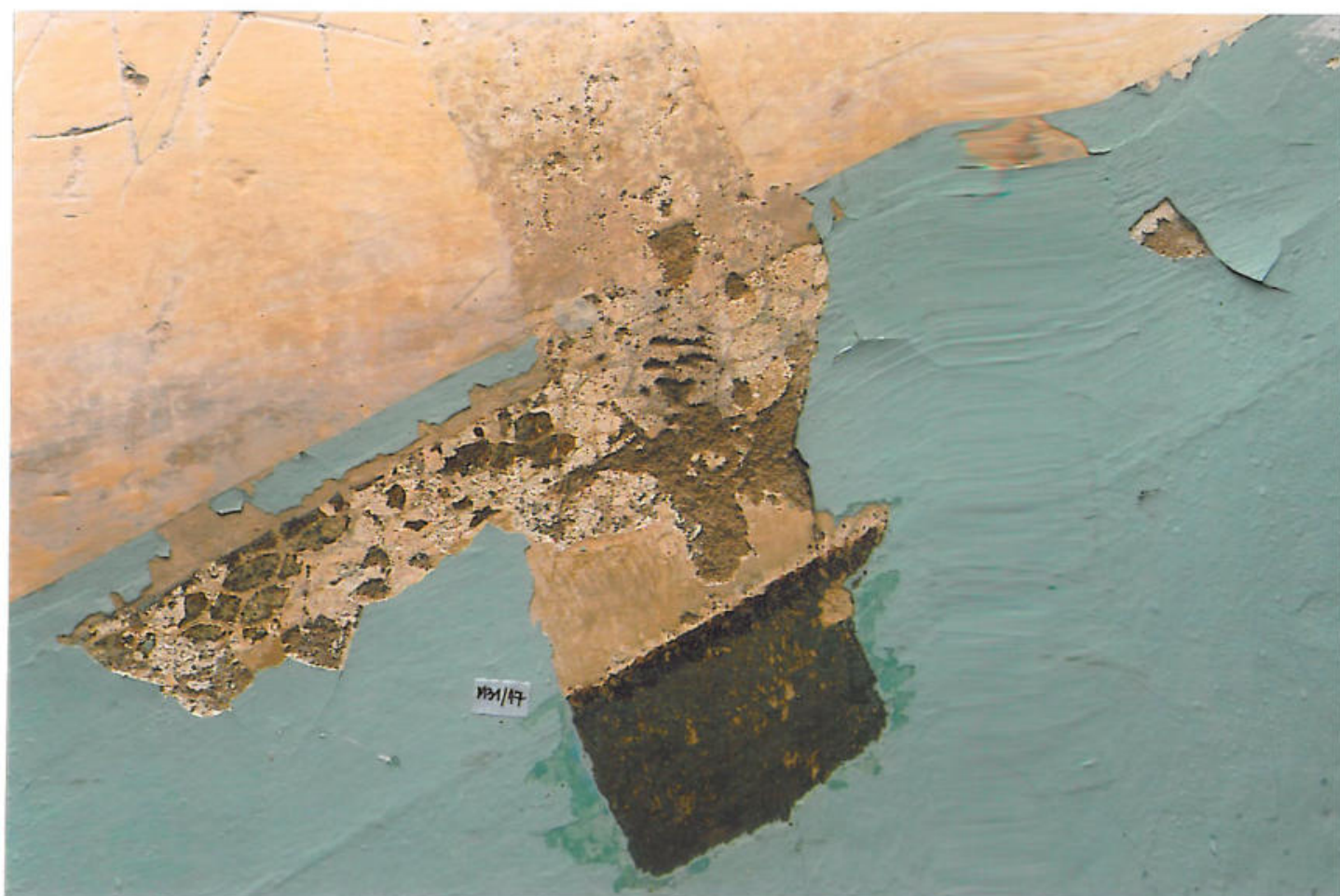

Odkrywka M31/ 14B, na fotografii poniżej uczyniona na mokro – ściana zach. **Klatki schodowej** na granicy lamperii, 1. półpiętro. Na mokro dobrze widoczny ślad po ornamencie białym, biegnącym powyżej granicy lamperii. Wzór ten namalowany był od szablonu, przy użyciu złota mineralnego.

Odkrywka M31/ 17, na fotografii poniżej uczyniona na mokro – ściana wsch. **klatki** schodowej na granicy lamperii, 1. półpiętro. Na mokro widoczny ślad po ornamencie biegnącym **powyżej** granicy lamperii. Wzór ten namalowany był od szablonu, przy użyciu złota mineralnego.

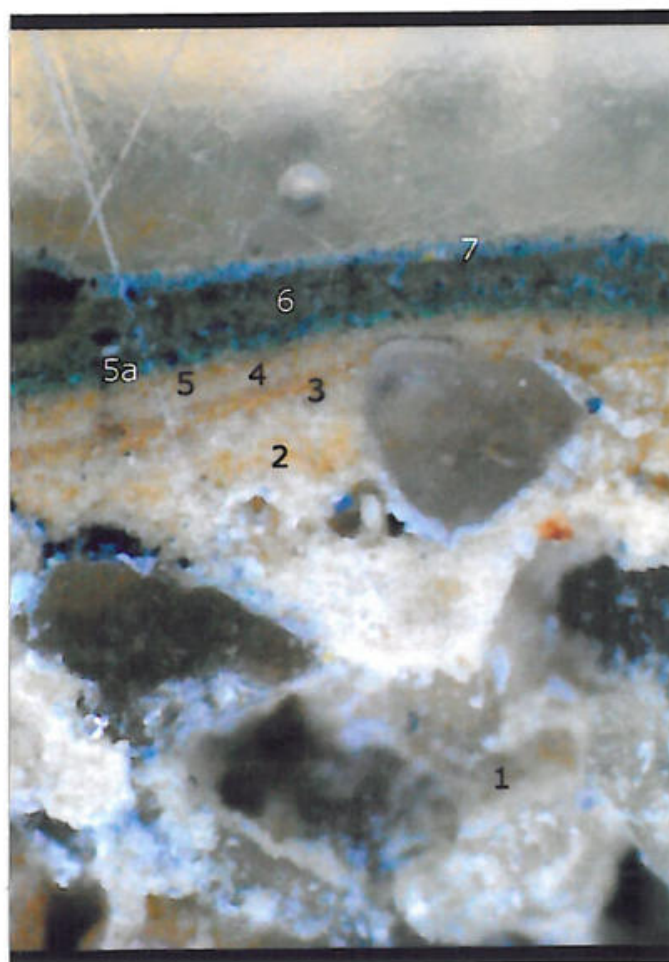

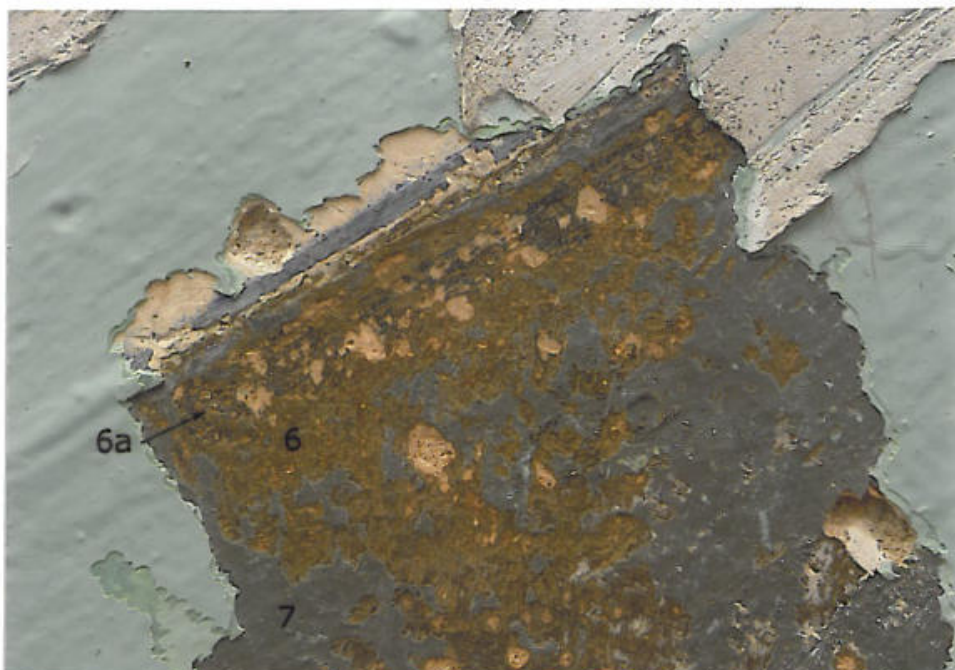
Odkrywka M31/ 18 – lamperia klatki schodowej, 1. piętro.
Strzałkami oznaczono miejsca, które sfotografowano w zbliżeniu.

TABELA 6. Odkrywka i próbka M31/ 18 – ściana wsch. klatki schodowej, lamperia, 1. piętro.

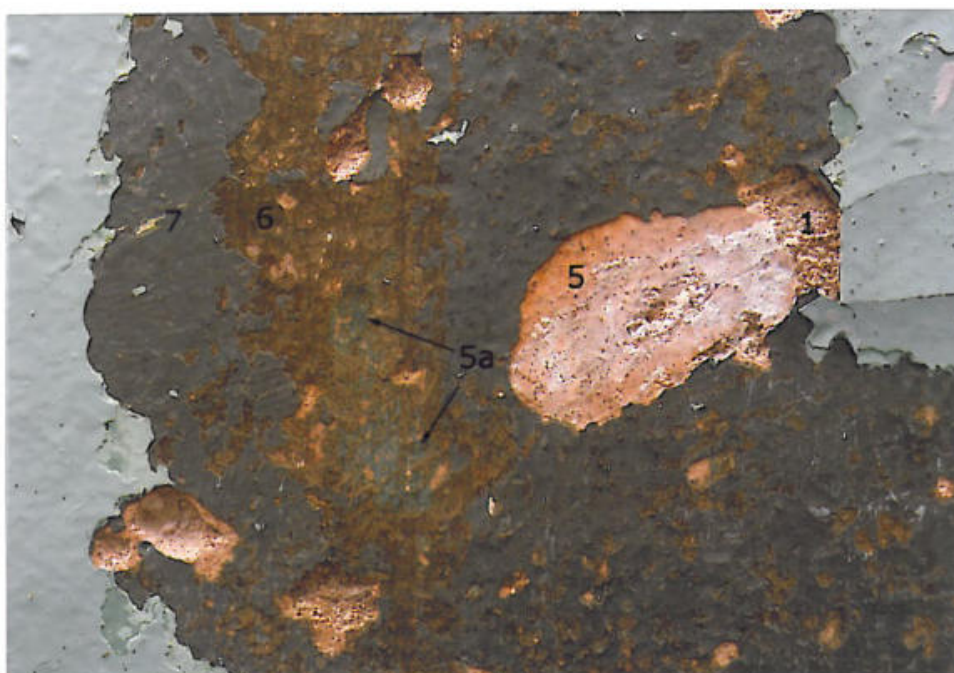
Numer warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
1		I	1905-10 r.	tynk wapienny	
2		I	1905-10 r.	pobiała	
3		I	1905-10 r.	przeklejenie – warstwa izolująca	
4		I	1905-10 r.	farba podkładowa	kremowy
5		I	1905-10 r.	1.dekoracja malarska – tło lamperii	kremowo-ugrowy
5a		I	1905-10 r.	1.dekoracja malarska – ornament	zielony
6		II	po 1910 r.	2.dekoracja malarska – tło lamperii	ciemnooliwkowy
6a		II	po 1910 r.	2.dekoracja malarska – ornament perełkowy - złoto mineralne	złoty
7		III	po 1945 r.	farba	ciemnoszary

Przekrój stratygraficzny próbki M31/ 18 – lamperia klatki schodowej, ściana wsch., 1. piętro.
Próbka bez kilku wierzchnich wtórnych warstw farb.

Górna część odkrywki M31/ 18 – granica lamperii, ściana wsch. klatki, 1. piętro.
Widoczny ornament perełkowy biegnący wzdłuż górnej krawędzi lamperii.

Środkowa część odkrywki M31/ 18 – lamperia, ściana wsch. klatki, 1. piętro.
W partii tej widoczne są fragmenty pierwotnej dekoracji malarskiej lamperii w kolorze zielonym (5a).

Dolna część odkrywki M31/ 18 – lamperia, ściana wsch. klatki, 1. piętro.
Widoczny ornament perełkowy biegnący 40 cm poniżej górnej krawędzi lamperii.

Ściana wsch. klatki pomiędzy 1. półpiętrzem a 1. piętrzem – lokalizacja odkrywek.

TABELA 7. Odkrywka M31/ 25 – ściana wsch. klatki schodowej, lamperia, 3. piętro.

Numer warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
1		I	1905-10 r.	tynk wapienny	
2		I	1905-10 r.	pobiała	
3		I	1905-10 r.	przeklejenie – warstwa izolująca	
4		I	1905-10 r.	farba podkładowa	kremowy
5		I	1905-10 r.	1.dekoracja malarska – tło lamperii	kremowo-ugrowy
5a		I	1905-10 r.	1.dekoracja malarska – ornament kostkowy i nieokreślony ornament	kremowy, zielony
6		II	po 1910 r.	2.dekoracja malarska – tło lamperii	ciemnooliwkowy

Odkrywka M31/ 25 – ściana wsch. klatki w partii lamperii, 3. piętro. Widoczny fragment pierwotnej dekoracji malarskiej lamperii – na tle w kolorze jasnougrowym (5) namalowany ornament kostkowy, biegnący 13 cm poniżej górnej krawędzi lamperii; pod nim widoczne relikty dekoracji w kolorze zielonym, o niezidentyfikowanym kształcie (5a). Lokalizacja odkrywki na str. 55.

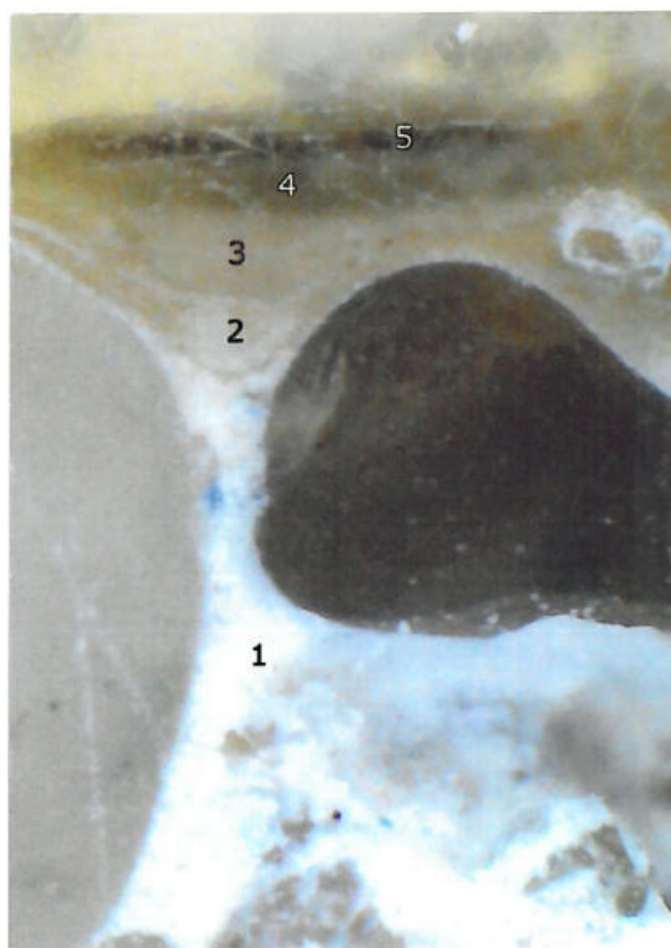

Odkrywki M31/ 15 i M31/ 15A, uczytelnione na mokro – sufit klatki schodowej na **1.** półpiętrze.
Widoczna pierwotna dekoracja malarska w postaci pasów w odcieniach **ugrowych** (belkowanie?),
na niej relikty przypuszczalnie wtórnej dekoracji linearnej malowanej złotem **mineralnym** (oznaczone
strzałkami).

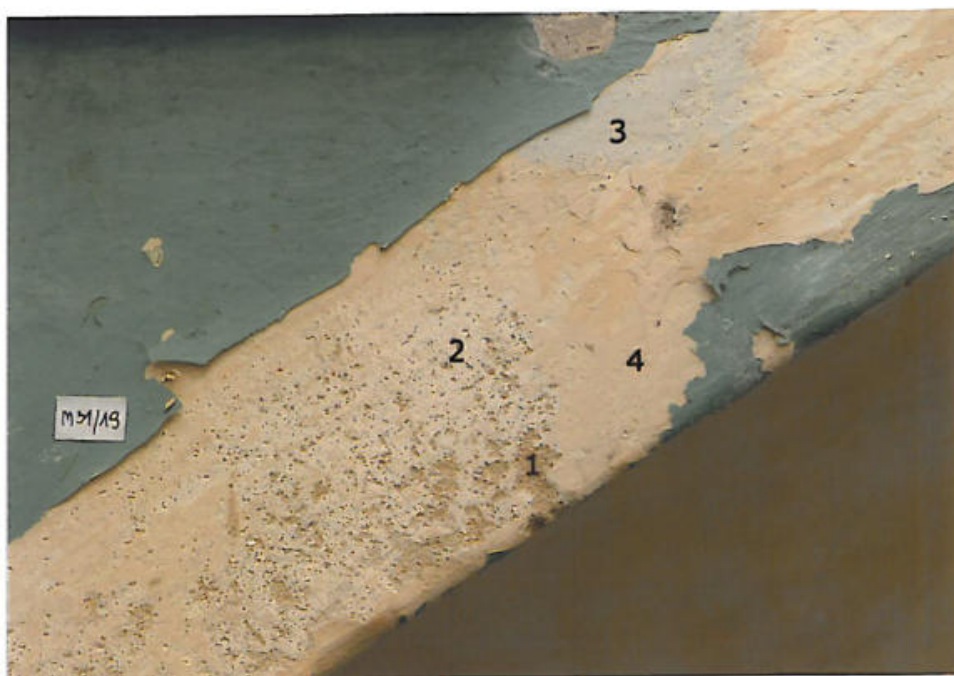

TABELA 8. Odkrywka i próbka M31/ 15 – sufit klatki schodowej, 1. piętro.

Numer warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
1		I	1905-10 r.	tynk wapienny	
2		I	1905-10 r.	pobiała	
3		I	1905-10 r.	1.dekoracja malarska - tło sufitu	bladozielonkawy
4		I	1905-10 r.	1. dekoracja malarska – pasy (belkowanie?)	ciemnougrowy
5		II ?	po 1910 r. ?	2.dekoracja malarska – ornament linearny – złoto mineralne (skorodowane)	złoty

Przekrój stratygraficzny próbki M31/ 15 – sufit klatki schodowej, 1. piętro.

Odkrywka M31/ 19 – policzek schodów. Zidentyfikowano: 1 – oryginalny tynk wapienny; 2 – pobiałę; 3 – farbę, przypuszczalnie oryginalną, w kolorze bładozielonkawym; 4 – wtórne powłoki malarskie.

Odkrywka M31/ 20 – podniebienie schodów. Zidentyfikowano: 1 – oryginalny tynk wapienny; 2 – pobiałę; 3 – farbę, przypuszczalnie oryginalną, w kolorze bładozielonkawym; 4 – wtórne powłoki malarskie.

Schody prowadzące na 2. półpiętro (3. bieg) – lokalizacja odkrywek.

STOLARKA DRZWIOWA

TABELA 9. Odkrywka M31/ 1 – drzwi frontowe, strona zewnętrzna.

Numer warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
0		I	1905-10 r.	drewno iglaste przesycone pokostem	
1		I	1905-10 r.	farba	szaro-oliwkowy
2		II	przed 1945 r.	farba	niebieski

Odkrywka M31/ 1 – drzwi frontowe, strona zewnętrzna.
Układ nawarstwień na stolarkę analogiczny jak w sąsiedniej klatce.

Odkrywka M31/ 1 – drzwi frontowe, strona zewnętrzna.
Układ nawarstwień na stolarce analogiczny jak w sąsiedniej klatce.

Lokalizacja odkrywki M31/ 1 – drzwi frontowe, strona zewnętrzna.

Odkrywka M31/ 2 i jej lokalizacja – drzwi frontowe, strona wewnętrzna. Pierwotne opracowanie stolarki stanowił mazerunek w odcieniach brązowych (2a), wykonany na podkładzie w kolorze różowym (2). Opracowanie to miało imitować mahoń. Układ nawarstwień na stolarce analogiczny jak w sąsiedniej klatce.

Odkrywka M31/ 12 i jej lokalizacja – drzwi od podwórza, strona wewnętrzna. Oryginalna jest jedynie ościeżnica drzwi, skrzydła zaś są wtórne. Pierwotne opracowanie ościeżnicy stanowił mazerunek w odcieniach brązowych (2a), wykonany na podkładzie w kolorze różowym (2). Opracowanie to miało imitować mahoń. Układ nawarstwień na stolarce analogiczny jak w sąsiedniej klatce.

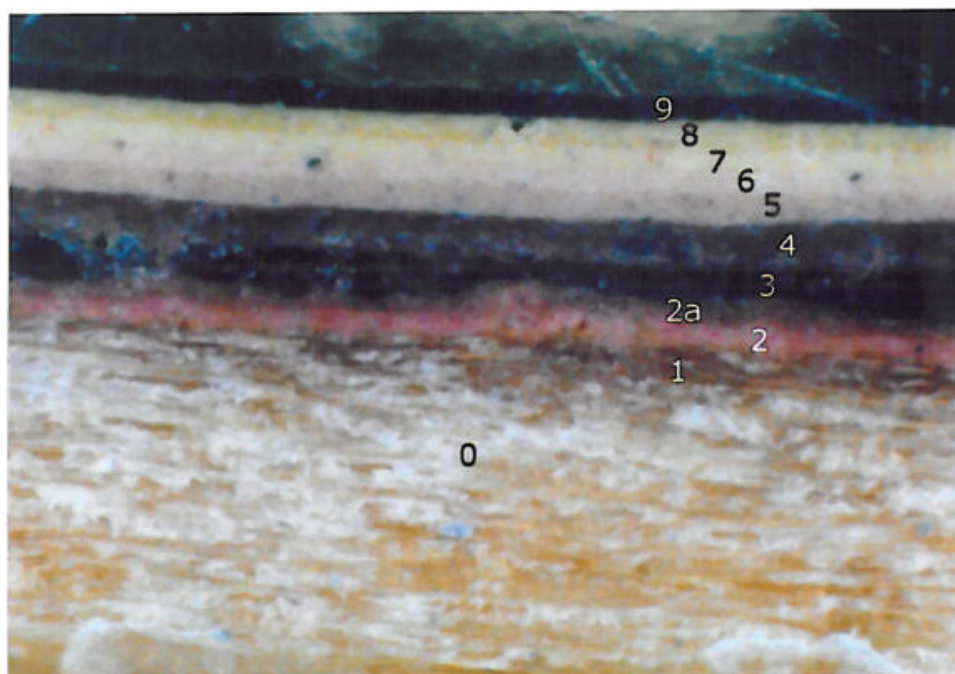
Odkrywka M31/ 13 i jej lokalizacja – drzwi od podwórza, strona zewnętrzna. Oryginalna jest jedynie ościeżnica drzwi, skrzydła zaś są wtórne. Pierwotne opracowanie ościeżnicy stanowił mazerunek w odcieniach brązowych (1a), wykonany na podkładzie w kolorze szaro-ugrowym (1a). Opracowanie to jest słabo zachowane, lecz analogiczne jak w sąsiedniej klatce.

Odkrywka M31/ 11 i jej lokalizacja – drzwi od prowadzące do piwnic. Pierwotne opracowanie stolarki stanowił mazerunek w odcieniach brązowych (2a), wykonany na podkładzie w kolorze różowym (2). Opracowanie to miało imitować mahoń. Kolejne opracowanie malarskie również stanowił mazerunek w odcieniach brązowych (3a) wykonany na podkładzie w kolorze jasnobrązowym (3). Układ nawarstwień na stolarce analogiczny jak w sąsiedniej klatce.

TABELA 10. Odkrywka i próbka M31/ 32 – drzwi na strych, strona zewnętrzna.

Numer warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
0		I	1905-10 r.	drewno iglaste	
1		I	1905-10 r.	pokost (impregnat)	
2		I	1905-10 r.	farba podkładowa	różowy
2a		I	1905-10 r.	farba wykończeniowa – mazerunek imitujący mahoń	odcienie brązowe
3		II	po 1945 r.	farba	ciemnobrązowy
4		III	2.poł. XX w.	farba	brązowy
5		IV	2.poł. XX w.	farba	jasnoróżowy
6		V	2.poł. XX w.	farba	kremowy
7		VI	2.poł. XX w.	farba	jasnożółty
8		VII	2.poł. XX w.	farba	jasnougrowy
9		VIII	2.poł. XX w.	farba	ciemnobrązowy

Przekrój stratygraficzny próbki M31/ 32 – drzwi na strych, strona zewnętrzna.

Odkrywka M31/ 32 – drzwi na strych, strona zewnętrzna. Lokalizacja odkrywki na str. 60.

Poniżej: Odkrywka M31/ 22 i jej lokalizacja – drzwi do lokalu nr 6, 2. piętro. Pierwotne opracowanie stolarki stanowił mazerunek w odcieniach brązowych (2a), wykonany na podkładzie w kolorze różowym, imitujący mahoń.

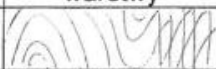
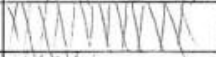

Odkrywka M31/ 23 i jej lokalizacja – stolarka okienna klatki, strona zewnętrzna, 3. półpiętro.
Oryginalne opracowanie malarskie jest słabo zachowane.

Odkrywka M31/ 24 i jej lokalizacja – stolarka okienna klatki, strona wewnętrzna, 3. piętro.
Pierwotne opracowanie stolarki stanowił mazerunek w odcieniach brązowych (1a), wykonany na podkładzie w kolorze różowym (1). Opracowanie to miało imitować mahoń. Układ nawarstwień na stolarce analogiczny jak w sąsiedniej klatce.

SCHODY I BALUSTRADA

TABELA 12. Odkrywka M31/ 28 – podstopnica; odkrywka M31/ 29 – stopnica; odkrywka M31/ 30 – listwa przyścienna.

Numer warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
1		I	1905-10 r.	drewno iglaste zaizolowane pokostem	
2		I	1905-10 r.	farba podkładowa	szaro-oliwkowy
2a		I	1905-10 r.	farba wykończeniowa - mazerunek	odcienie brązowe

Odkrywka M31/ 29 (powyżej) i odkrywka M31/ 30 (poniżej) – odpowiednio: podstopnica i listwa przyścienna. Układ nawarstwień analogiczny jak w sąsiedniej klatce.

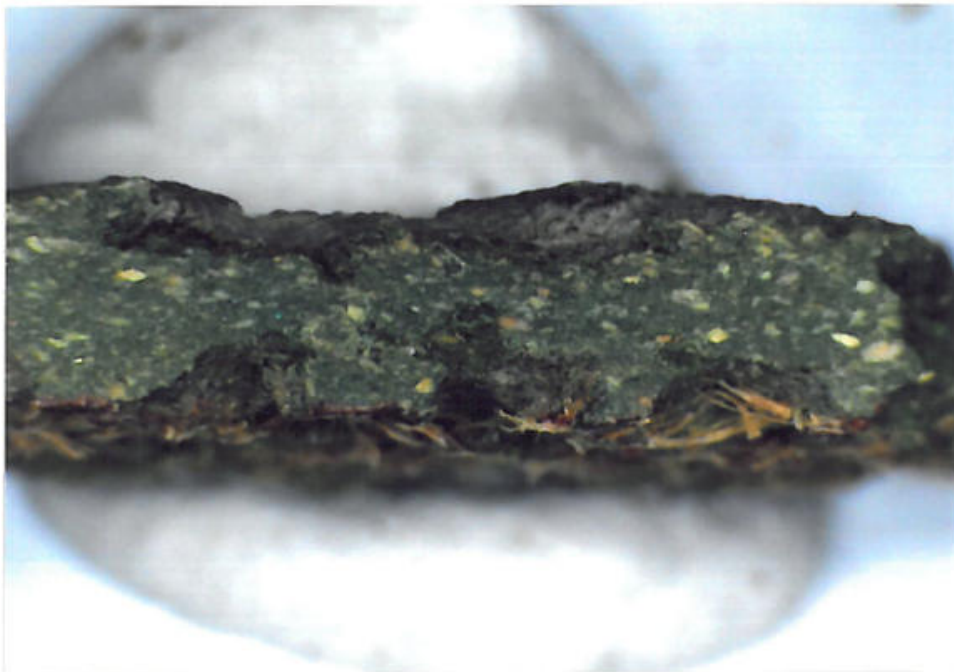

Odkrywka M31/ 28 – stopnica. Układ nawarstwień analogiczny jak w sąsiedniej klatce.

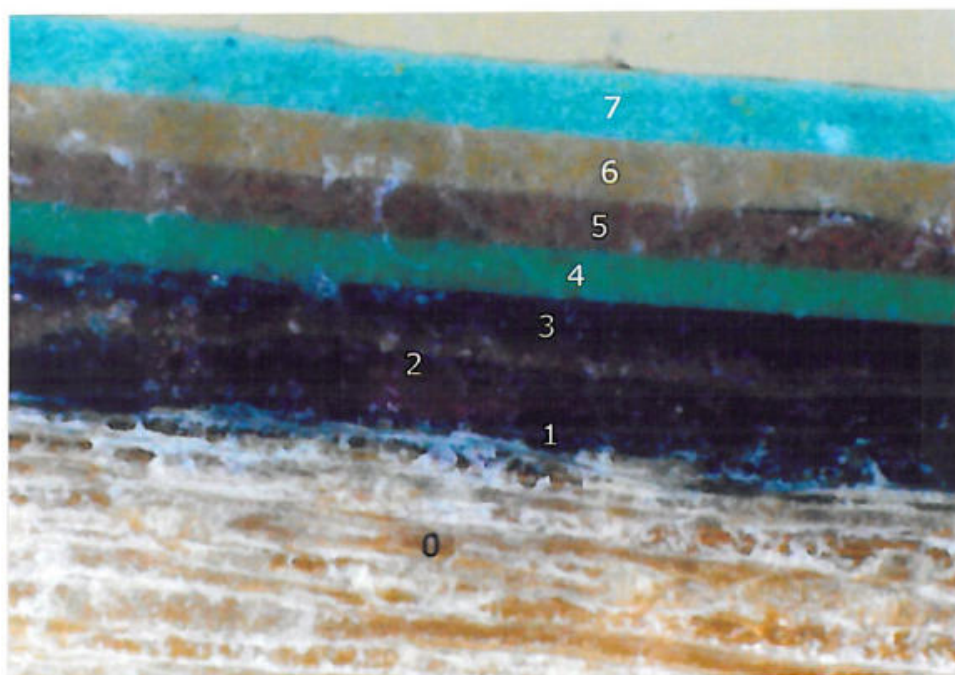
Klatka schodowa, 3. piętro – lokalizacja odkrywek.

Fragment zachowanego oryginalnego linoleum pokrywającego stopnice, wraz z mosiężną listwą przy krawędzi stopnia, u dołu – przekrój próbki linoleum w powiększeniu. Widoczny pierwotny kolor linoleum – butelkowa zieleń.

TABELA 13. Odkrywka i próbka M31/ 26 – pochwył balustrady.

Numer warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
0		I	1905-10 r.	drewno liściaste	
1		I	1905-10 r.	lakier	ciemnobrązowy
2		II	przed 1945 r.	farba	bordowy
3		III	1.poł. XX w.	farba	czarny
4		IV	2.poł. XX w.	farba	zielony
5		V	2.poł. XX w.	farba	brązowy
6		VI	2.poł. XX w.	farba	ugrowy
7		VII	2.poł. XX w.	farba	seledynowy

Przekrój stratygraficzny próbki M31/ 26 – pochwył balustrady schodów.

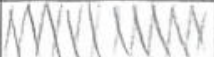
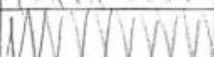

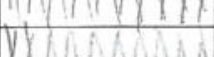
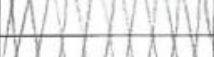

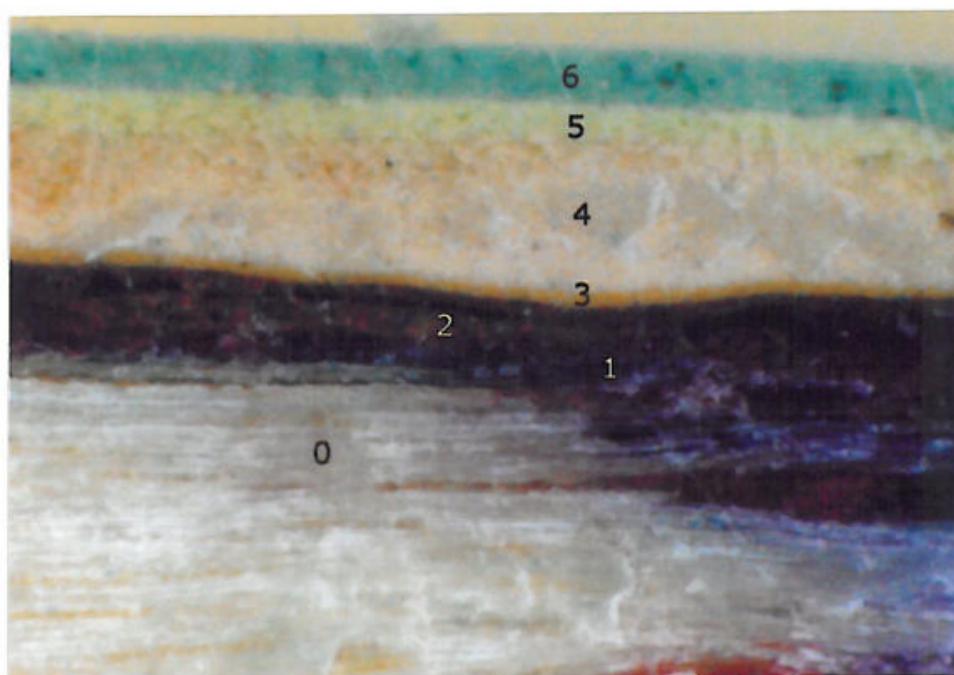
Odkrywka M31/ 26 – pochwyt balustrady schodów.

Odkrywka M31/ 27 – tralka balustrady schodów.

TABELA 14. Odkrywka i próbka M31/ 31 – słupek balustrady; odkrywka M31A/ 27 – tralka balustrady.

Numer warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
0		I	1905-10 r.	drewno liściaste	
1		I	1905-10 r.	lakiero-bejca	bordowo-fioletowy
2		II	przed 1945 r.	farba	bordowo-brązowy
3		III	2.poł. XX w.	farba	jasnobrązowy
4		IV	2.poł. XX w.	farba	kremowy
5		V	2.poł. XX w.	farba	ugrowy
6		VI	2.poł. XX w.	farba	seledynowy

Przekrój stratygraficzny próbki M31/ 31 – słupek balustrady schodów.

Odkrywka M31/ 31 – słupek balustrady schodów.

Klatka schodowa na poddaszu – lokalizacja odkrywek.

KLATKA NR 31A

6. WYNIKI BADAŃ. STRATYGRAFIA NAWARSTWIEŃ.

ŚCIANY I SUFITY

Sień, ściana zachodnia, widok w stronę wejścia – lokalizacja odkrywek.
Czerwoną przerywaną linią oznaczono zasięg występowania oryginalnych dekoracji malarskich.

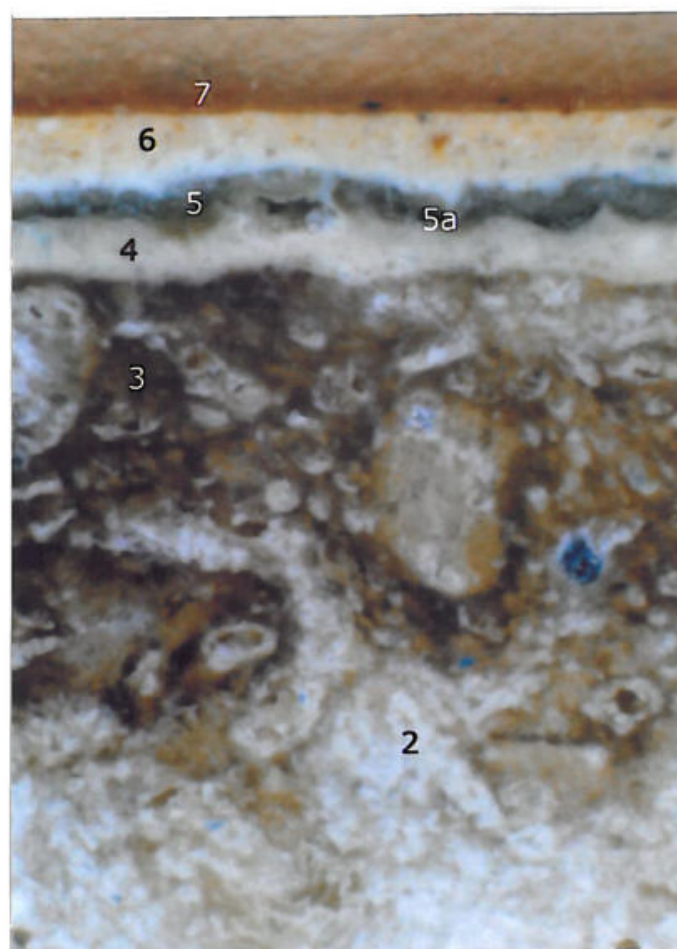
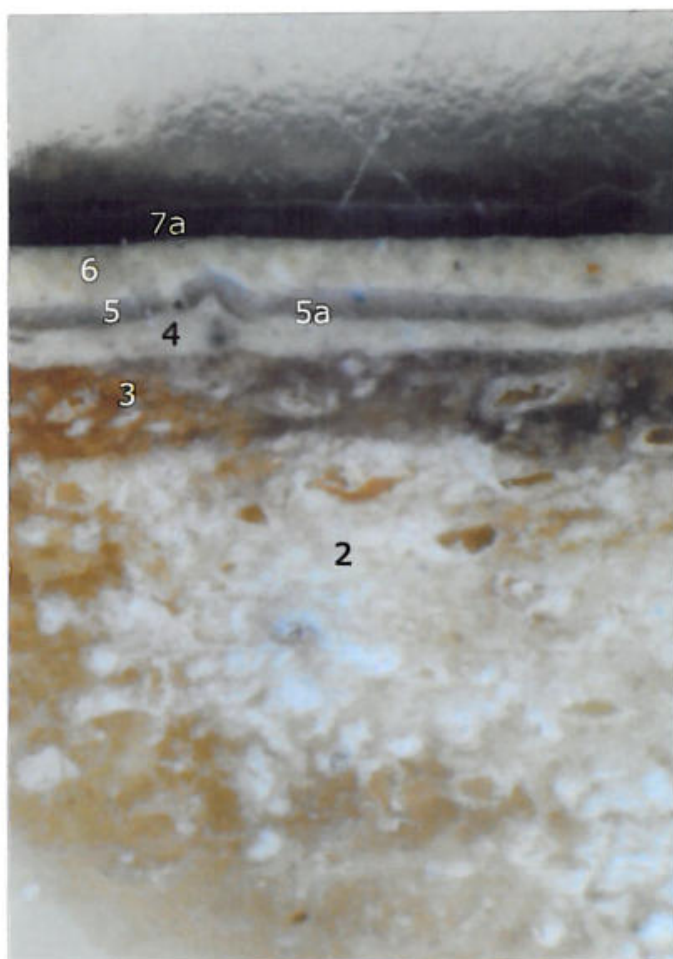

Sień, ściana zachodnia, widok w stronę wnętrza budynku – lokalizacja odkrywek.
Czerwoną przerywaną linią oznaczono zasięg występowania oryginalnych dekoracji malarskich.

TABELA 14. Odkrywka i próbka M31A/ 3; odkrywka M31A/ 4 – lamperia sieni, ściana zach.

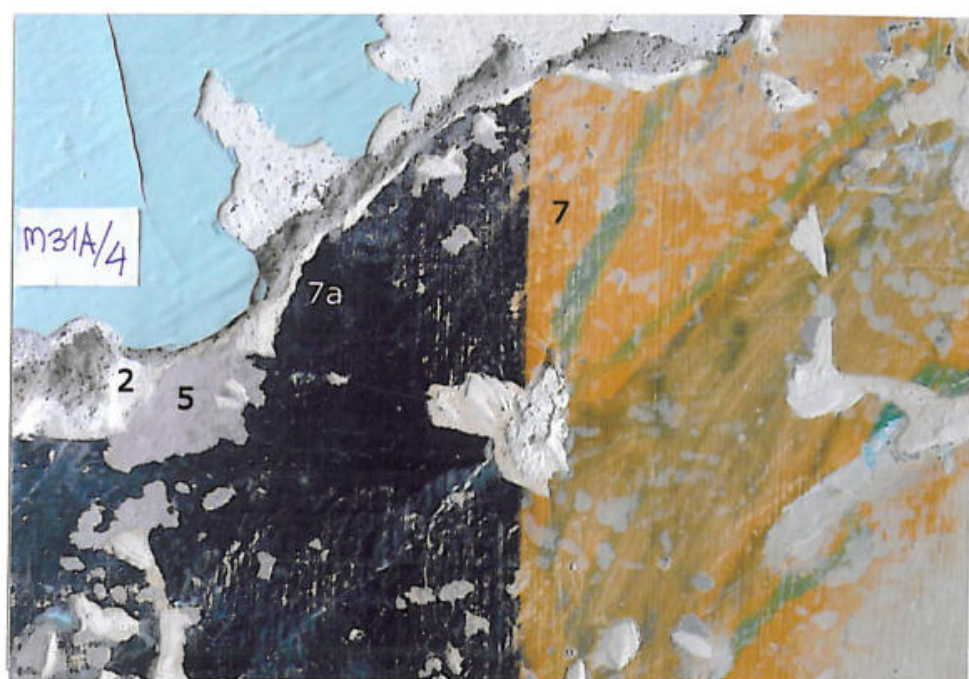
Numer warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
1		I	1905-10 r.	tynek wapienny	
2		I	1905-10 r.	gładź gipsowa	
3		I	1905-10 r.	przeklejenie - warstwa izolująca	
4		I	1905-10 r.	farba podkładowa	kremowy
5		I	1905-10 r.	1. dekoracja malarska lamperii – pasy i marmoryzacja; farba o spoiwie węglowodanowym	odcienie szarości
6		II	po 1910 r.	farba podkładowa - tło	kremowo-ugrowy
7, 7a		II	po 1910 r.	2. dekoracja malarska lamperii – marmoryzacja; farba spoiwie węglowodanowo-olejnym	7 - odcienie pomarańczowe z zielonym żyłkowaniem 7a - czarny z jasnym żyłkowaniem

Przekroje stratygraficzne próbki M31A/ 3 – lamperia, ściana zach. sieni. Po prawej próbka pobrana z marmoryzacji w kolorze pomarańczowym; próbka po lewej – z marmoryzacji w kolorze czarnym. Obie próbki bez późniejszych wierzchnich nawarstwień.

Odkrywka M31A/ 3 – lamperia, ściana zach. sieni. Widoczne 2. chronologicznie opracowanie malarskie – marmoryzacja w odcieniach pomarańczowych i czarnych.

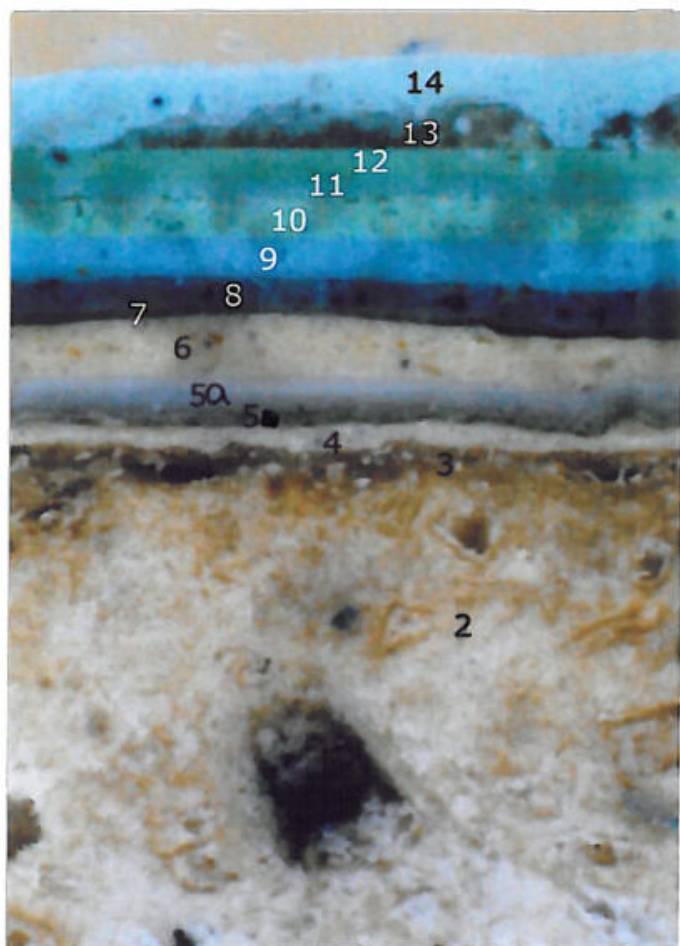
Odkrywka M31A/ 4, u dołu fragment w zbliżeniu – lamperia sieni, ściana zach.

TABELA 15. Odkrywka i próbka M31A/ 5 – lamperia sieni, dolna część ściany zach.; odkrywka M31A/ 5 i M31A/ 6 – lamperia sieni, ściana zach.

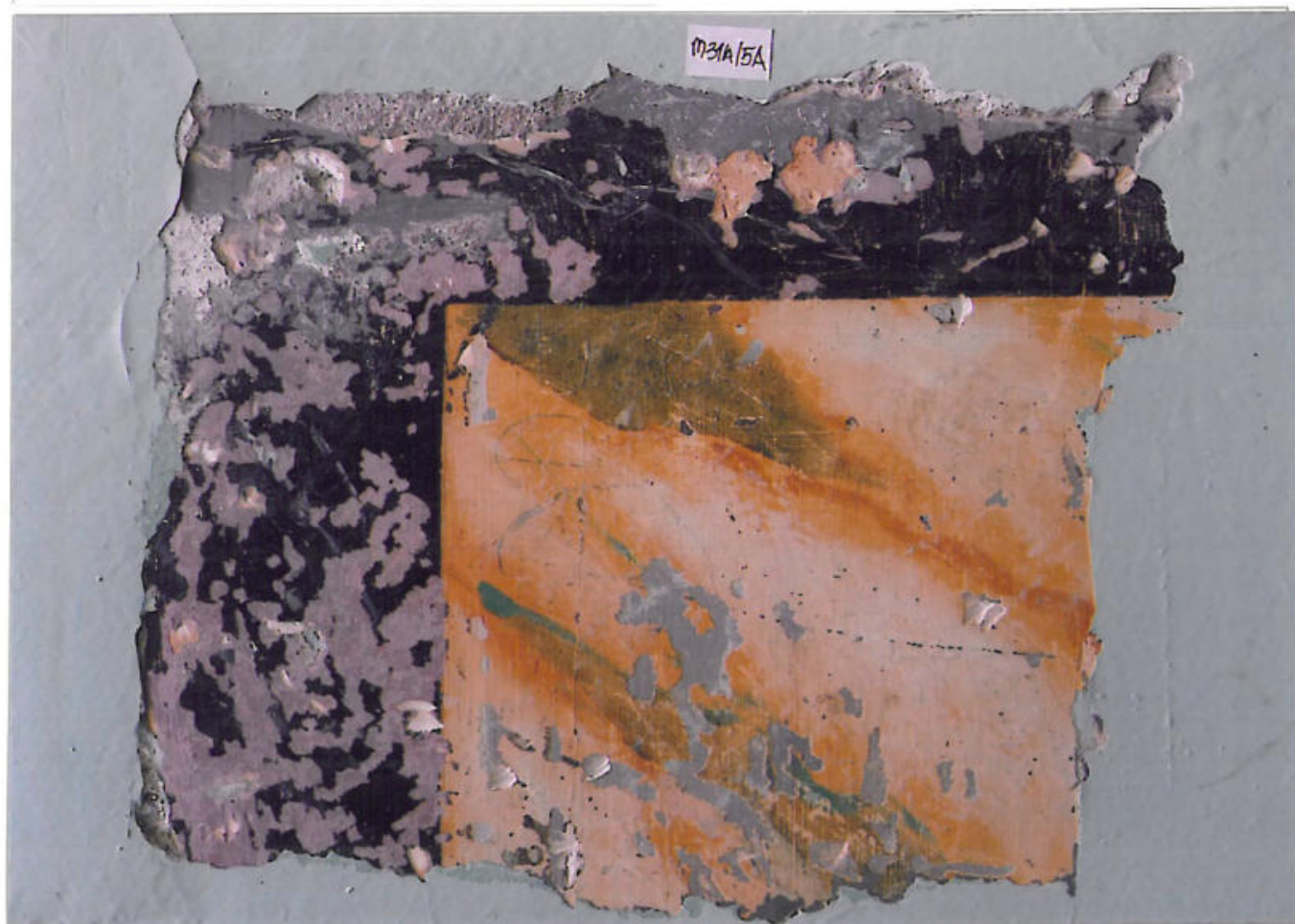
Numer warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
0		I	1905-10 r.	mur – cegła silikatowa	
1		I	1905-10 r.	tynek wapienny	
2		I	1905-10 r.	gładź gipsowa	
3		I	1905-10 r.	przeklejenie - warstwa izolująca	
4		I	1905-10 r.	farba podkładowa	kremowy
5, 5a		I	1905-10 r.	1. dekoracja malarska lamperii – pasy i marmoryzacja; farba o spoiwie węglowodanowym	odcienie szare i liliowe
6		II	po 1910 r.	farba podkładowa - tło	kremowo-ugrowy
7, 7a		II	po 1910 r.	2. dekoracja malarska lamperii – marmoryzacja; farba spoiwie węglowodanowo-olejnym	7 - odcienie pomarańczowe z zielonym żyłkowaniem 7a - czarny z jasnym żyłkowaniem
8		III	po 1945 r.	farba	ciemnoszary
9		IV	2.poł. XX w.	farba	błękitno-zielony
10 - 12		V - VII	2.poł. XX w.	warstwy farb	odcienie seledynowe
13		VIII	2.poł. XX w.	gładź gipsowa	
14		IX	2.poł. XX w.	farba	seledynowy

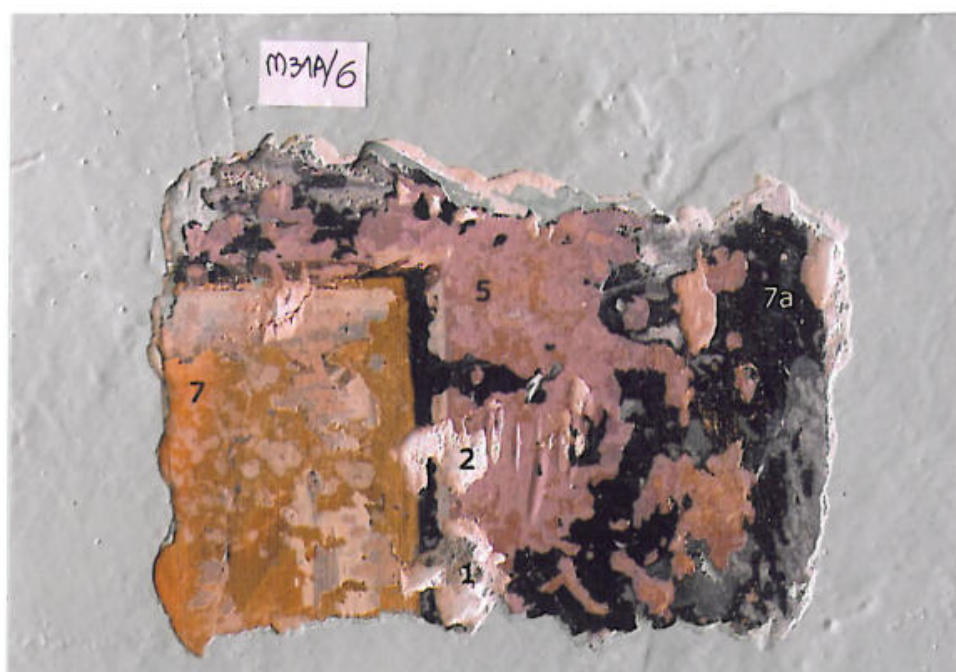
Odkrywka M31A/ 5 – lamperia sieni, dolna część ściany zach.

Przekrój stratygraficzny próbki M31A/ 5 – lamperia sieni, dolna część ściany zach.

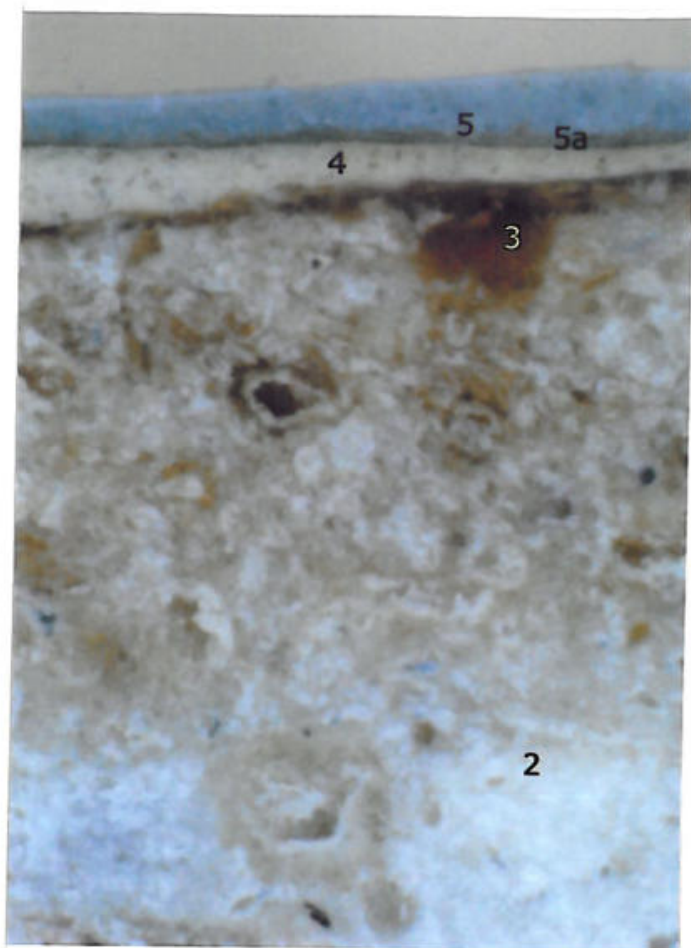
Odkrywka M31A/ 5A – lamperia sieni, ściana zach. Widoczna 2. chronologicznie dekoracja malarska.

Odkrywka M31A/ 6 – lamperia sieni, ściana zach.

TABELA 16. Odkrywka i próbka M31A/ 9A – lamperia sieni, ściana wsch.;
odkrywka M31A/ 8, M31A/ 9 – lamperia sieni, ściana wsch.

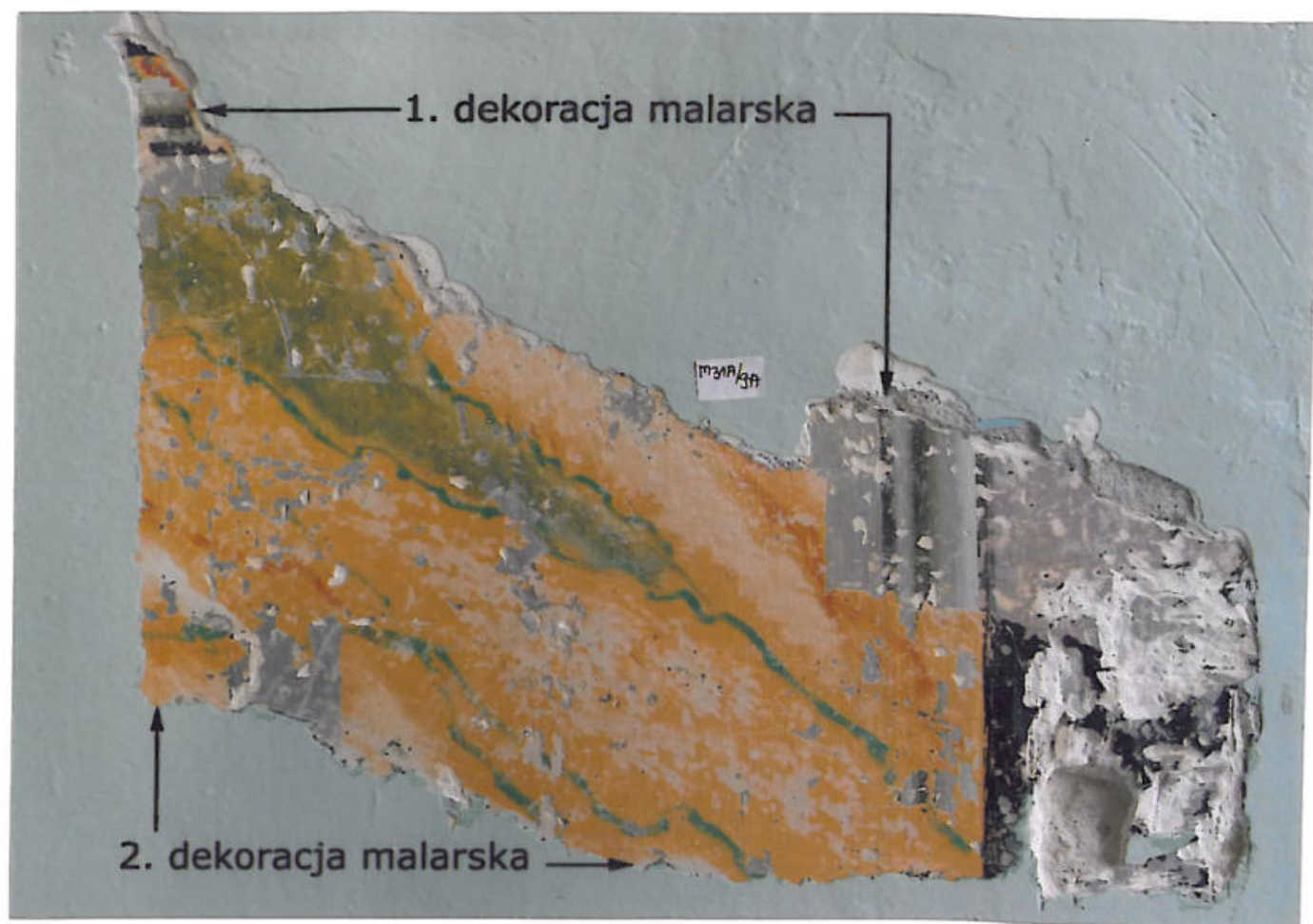
Numer warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
1		I	1905-10 r.	tynek wapienny	
2		I	1905-10 r.	gładź gipsowa	
3		I	1905-10 r.	przeklejenie - warstwa izolująca	
4		I	1905-10 r.	farba podkładowa	kremowy
5, 5a		I	1905-10 r.	1. dekoracja malarska lamperii – pasy i marmoryzacja; farba o spoiwie węglowodanowym	5a - pasy w odcieniach szarości; 5 - marmoryzacja – odcienie szare i liliowe.
6		II	po 1910 r.	farba podkładowa - tło	kremowo-ugrowy
7, 7a		II	po 1910 r.	2. dekoracja malarska lamperii – marmoryzacja; farba spoiwie węglowodanowo-olejnym	7 - odcienie pomarańczowe z zielonym żyłkowaniem 7a - czarny z jasnym żyłkowaniem
8		III	po 1945 r.	farba	ciemnoszary

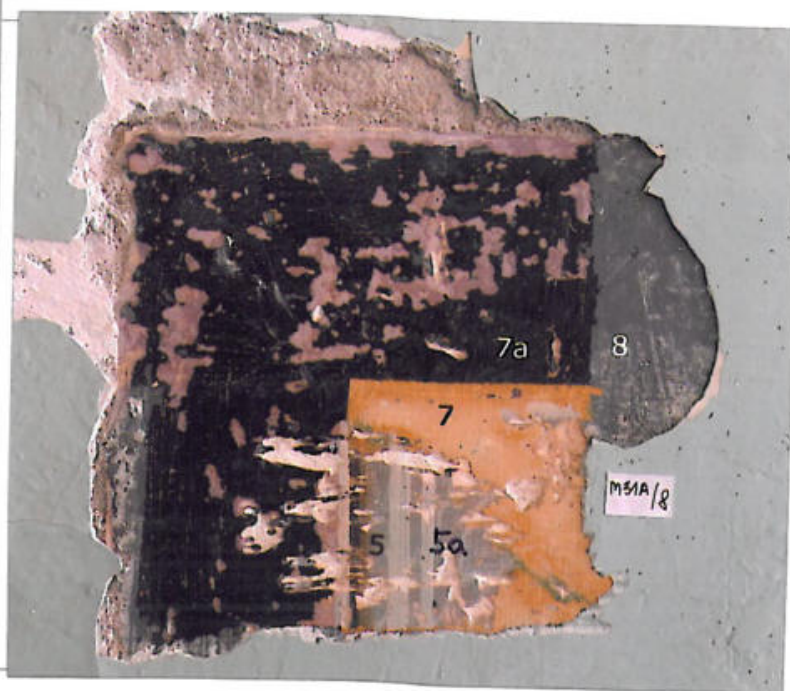
Przekrój stratygraficzny (po lewej) i fragment odkrywki M31A/ 9A – lamperia, ściana wsch. sieni. Próbkę pobrana z 1. dekoracji malarskiej lamperii (miejsce oznaczone strzałką), bez późniejszych wierzchnich nawarstwień.

Górna część odkrywki M31A/ 9A – lamperia sieni, ściana wsch. Widoczna pierwotna dekoracja malarska – pasy na szarym tle.

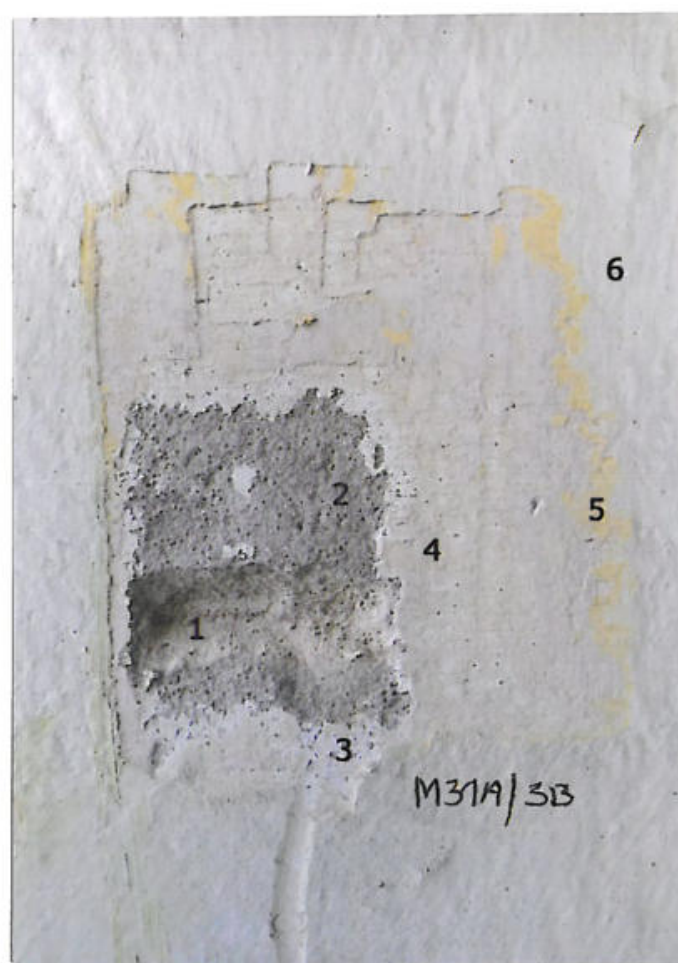
Odkrywka M31A/ 9A – lamperia sieni, ściana wsch.
Widoczne dwie chronologiczne dekoracje malarskie lamperii.

Odkrywka M31A/ 9 (po lewej) i odkrywka
M31A/ 8 – lamperia sieni, ściana wsch.,
odpowiednio – w dolnej i górnej partii.

TABELA 17. Odkrywka M31A/ 3A, M31A/ 3B, M31A/ 5B – sień, ściana zach. nad lamperią; odkrywka M31A/ 8A, M31A/ 8B, M31A/ 9B – sień, ściana wsch. nad lamperią; odkrywka M31A/ 8C – sień, ściana wsch. w górnej strefie z fasetą.

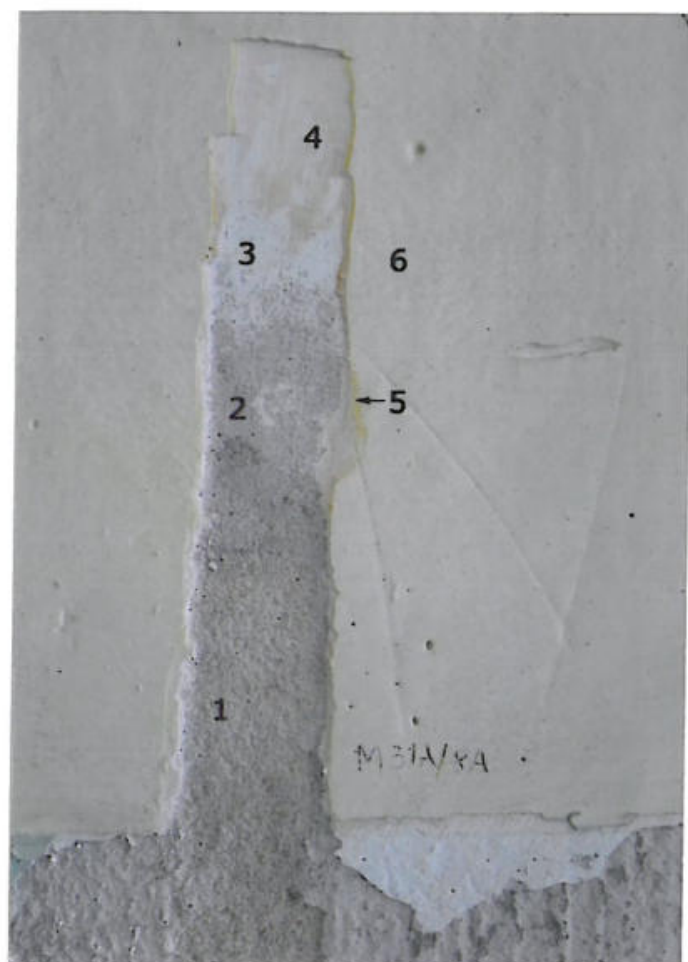
Numer warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
0		I	1905-10 r.	mur – cegła silikatowa	
1		I	1905-10 r.	tynk wapienny	
2		II	2.poł. XX w.	tynk cementowo-wapienny	
3		II	2.poł. XX w.	pobiała	
4		II	2.poł. XX w.	farba	kremowy
5		III	2.poł. XX w.	farba	żółty
6		IV	2.poł. XX w.	farba	bladożółty

Odkrywka M31A/ 3A (po lewej) i odkrywka M31A/ 3B – sień, ściana zach. ponad lamperią.

Odkrywka M31A/ 5B – ściana zach. nad lamperią.

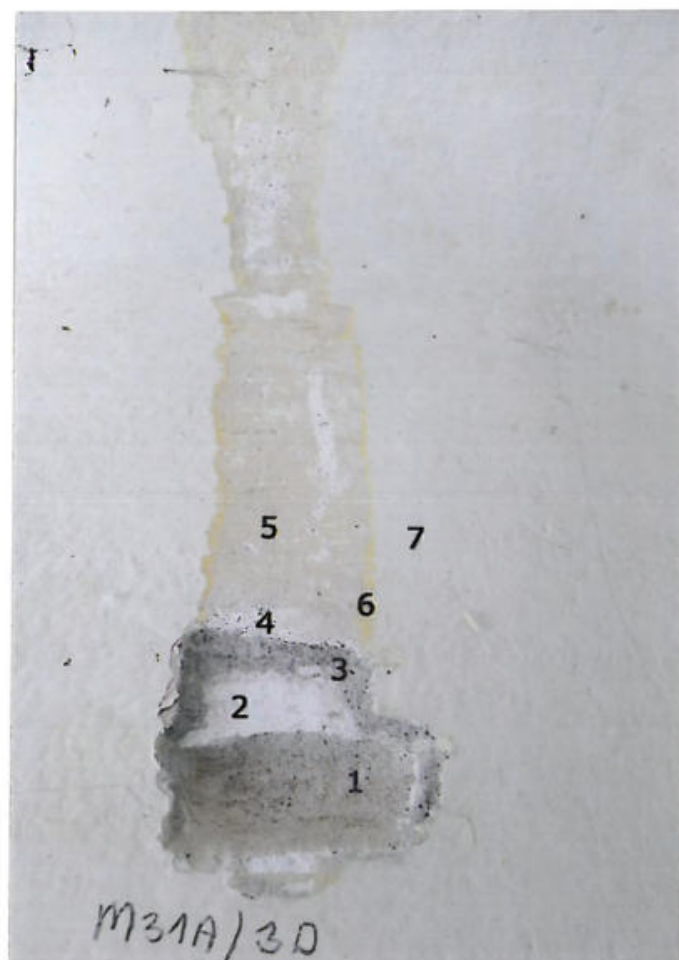
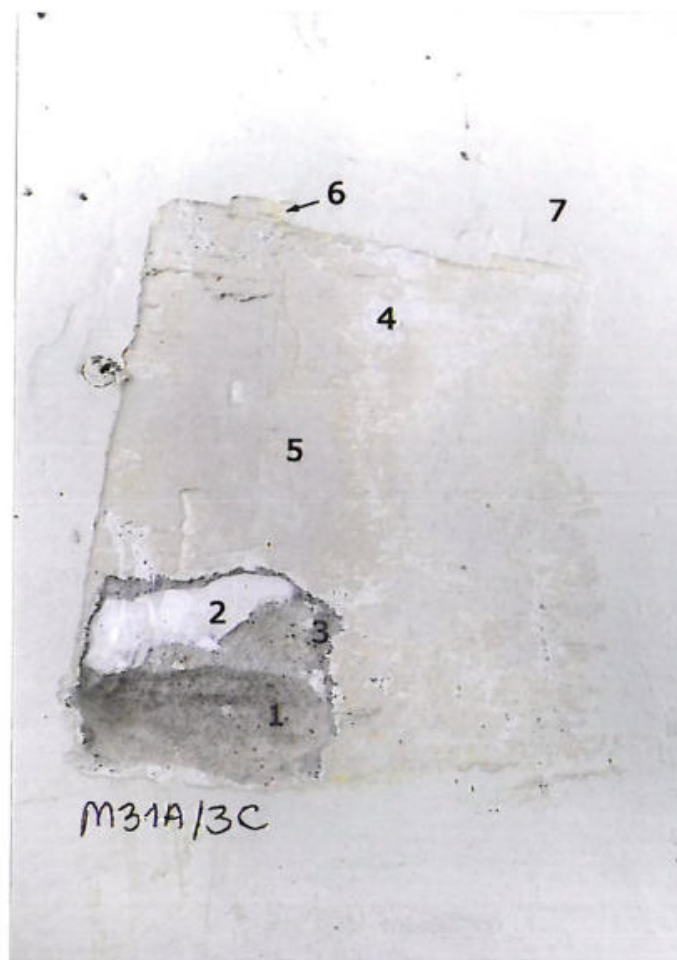
Odkrywka M31A/ 8A (po lewej) i odkrywka M31A/ 8B – sień, ściana wsch. nad lamperią.

Odkrywka M31A/ 8C (po lewej) i odkrywka M31A/ 9B – sień, ściana wsch.,
odpowiednio: w górnej strefie z fasetą oraz nad lamperią.

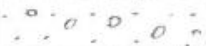

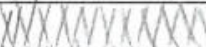

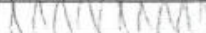
TABELA 18. Odkrywka M31A/ 3C – sień, ściana zach. w górnej strefie;
 odkrywka M31A/ 3D – sień, ściana zach. w górnej strefie i faseta.

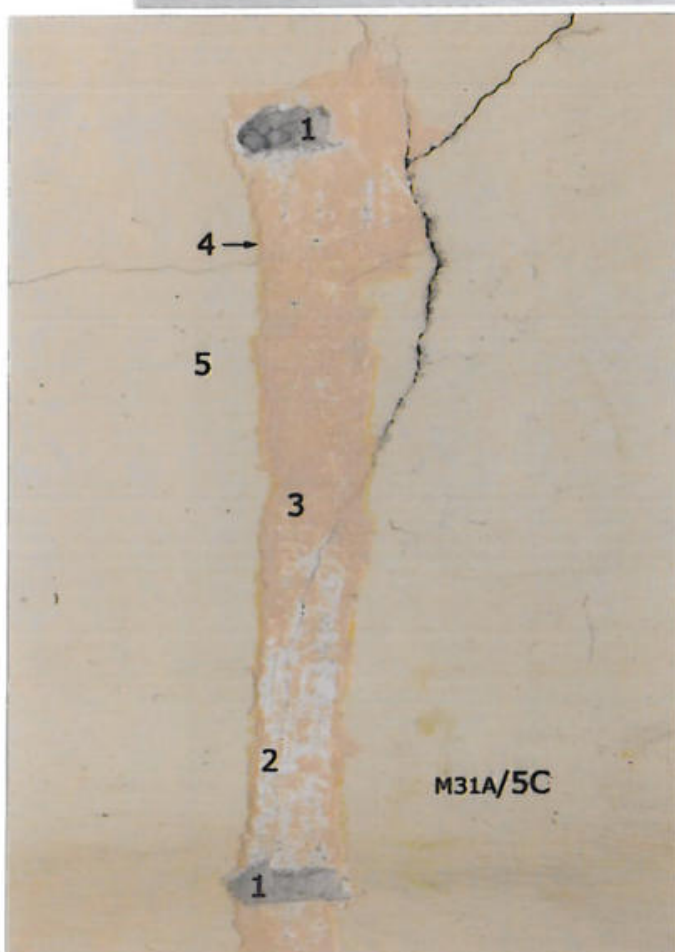
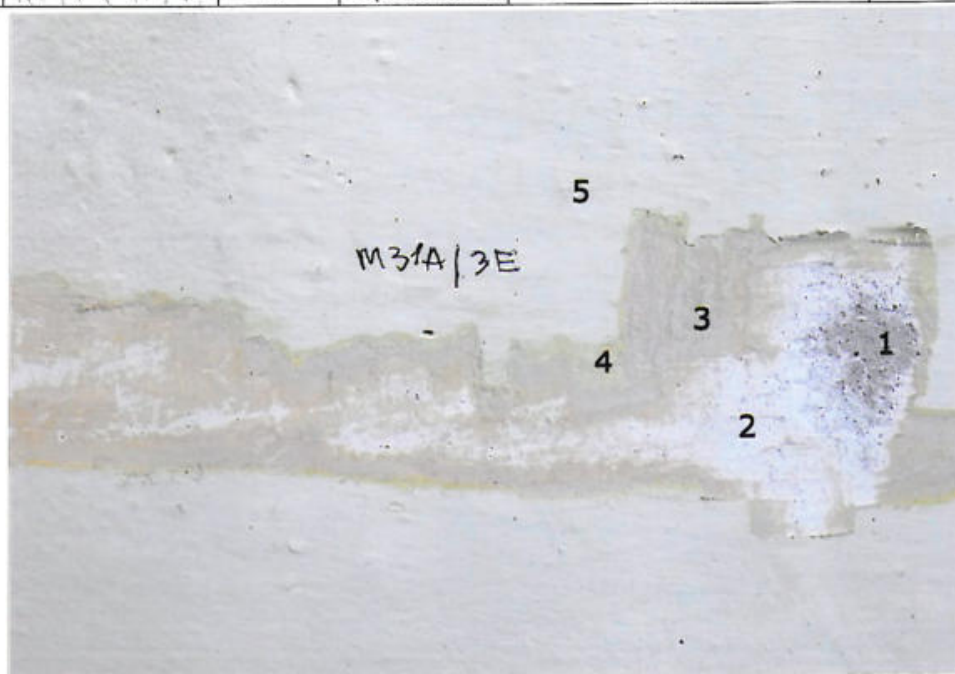
Numer warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
1		I	1905-10 r.	tynek wapienny	
2		I	1905-10 r.	gładź gipsowa	
3		II	2.poł. XX w.	tynek cementowo-wapienny	
4		II	2.poł. XX w.	pobiała	
5		II	2.poł. XX w.	farba	kremowy
6		III	2.poł. XX w.	farba	żółty
7		IV	2.poł. XX w.	farba	bladożółty

Odkrywka M31A/ 3C (po lewej) i odkrywka M31A/ 3D – sień, ściana zach. w górnej strefie z faseta.

TABELA 19. Odkrywka M31A/ 3E – sień, sufit; odkrywka M31A/ 5C – sień, sufit i faseta.

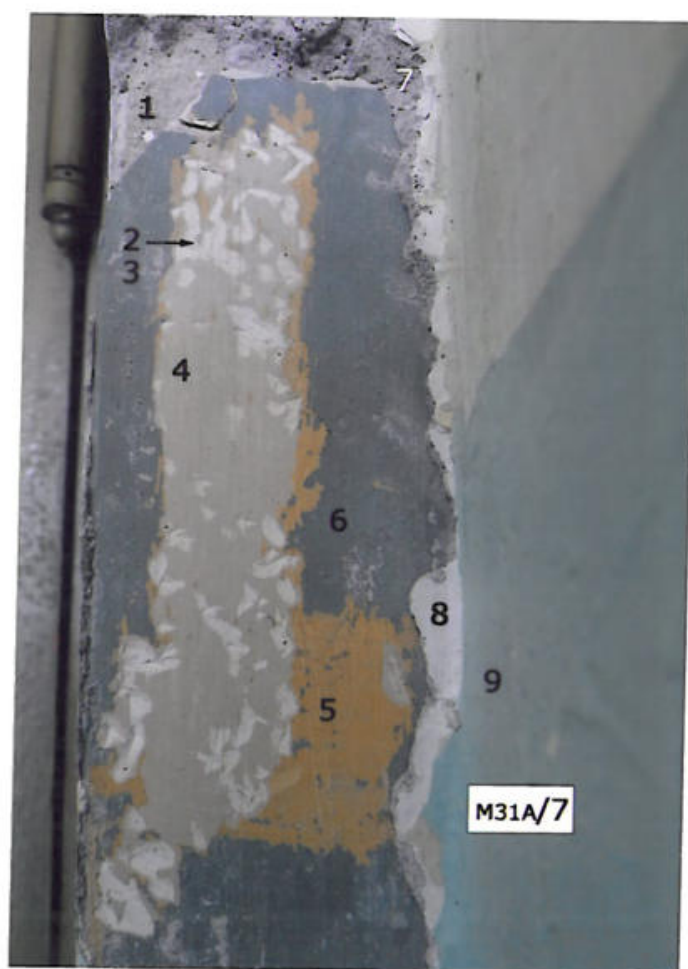
Numer warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
1		II	2.poł. XX w.	tynk cementowo-wapienny	
2		II	2.poł. XX w.	pobiała	
3		II	2.poł. XX w.	farba	kremowy
4		III	2.poł. XX w.	farba	żółty
5		IV	2.poł. XX w.	farba	bladożółty

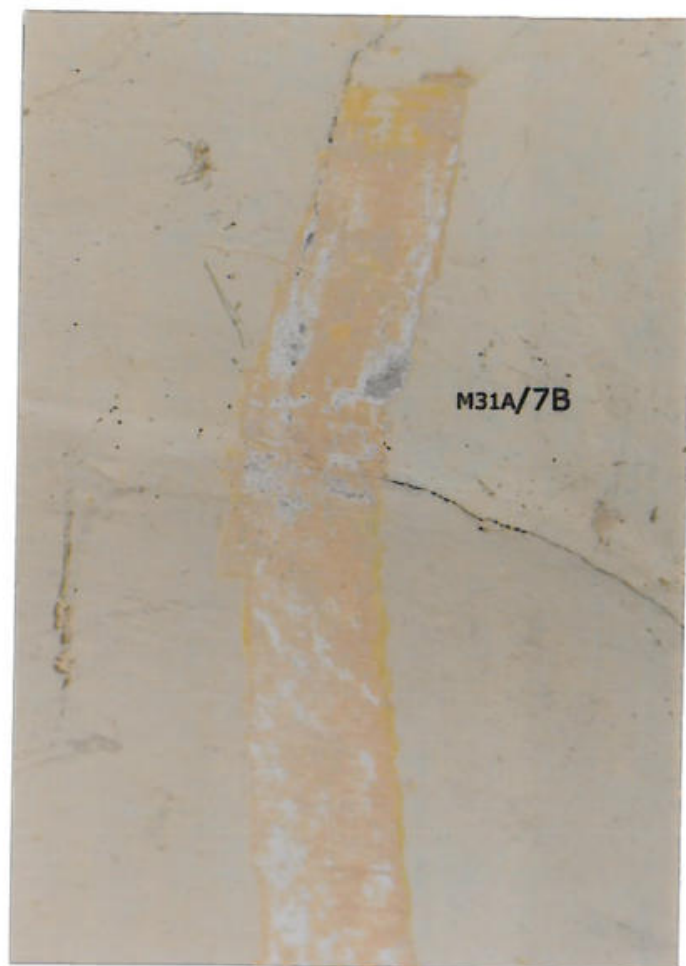
Odkrywka M31A/ 3E (powyżej)
i odkrywka M31A/5C – sień, sufit i faseta.

TABELA 20. Odkrywka M31A/ 7 – sień, ościeże drzwi wewnętrznych na granicy lamperii.

Numer warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
1		I	1905-10 r.	tynk wapienny	
2		I	1905-10 r.	gładź gipsowa	
3		I	1905-10 r.	przeklejenie - warstwa izolująca	
4		I	1905-10 r.	farba - opracowanie monochromatyczne	jasnooliwkowy
5		II	po 1910 r.?	farba - opracowanie monochromatyczne	jasnopomarańczowy
6		III	po 1945 r.	farba	ciemnoszary
7		IV	2.poł. XX w.	tynk cementowo-wapienny	
8		IV	2.poł. XX w.	gładź gipsowa	
9		IV i kolejne	2.poł. XX w.	warstwy malarskie	

Odkrywka M31A/ 7 – sień, ościeże drzwi wewnętrznych na granicy lamperii.

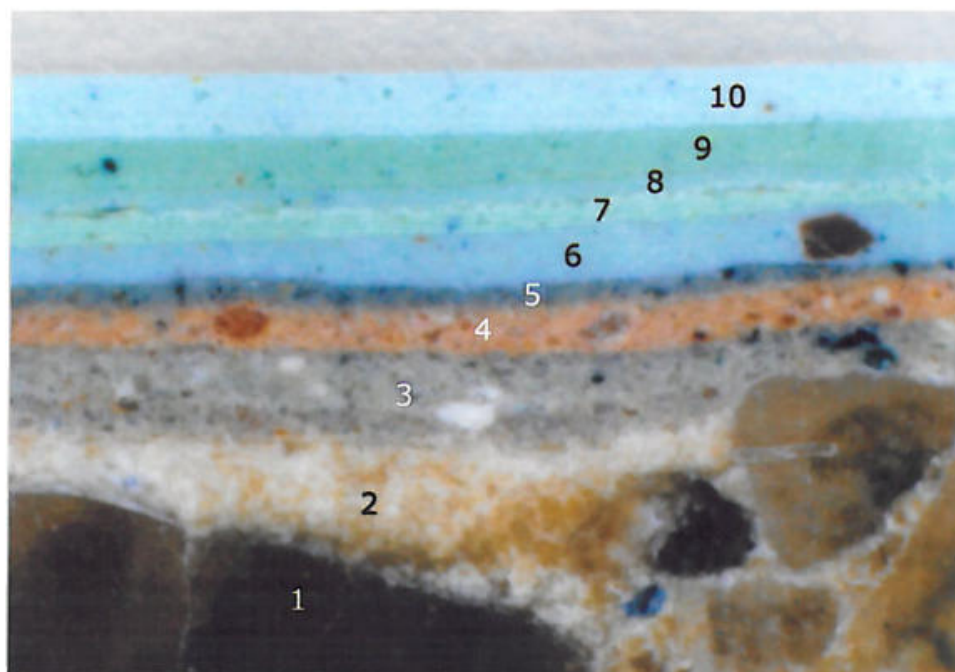

Odkrywka M31A/ 7A (po lewej) i odkrywka M31A/ 7B – sień, odpowiednio – ściana pñ. (nadproże drzwi wewnętrznych) oraz sufit. Stwierdzono występowanie wtórnego tynku cementowo-wapiennego, pokrytego pobiałą i warstwami farb.

KLATKA SCHODOWA

TABELA 21. Odkrywka i próbka M31A/ 20 – lamperia klatki schodowej, ściana wsch. 2. piętro; odkrywka M31A/ 20A – lamperia klatki schodowej, ściana płd., 1. piętro; odkrywka M31A/ 13, 13A – lamperia klatki schodowej, ściana zach., 1. półpiętro.

Numer warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
1		I	1905-10 r.	tynk wapienny	
2		I	1905-10 r.	pobiała przesycona spoiwem	
3		I	1905-10 r.	tło lamperii – farba założona w 2 warstwach	popielaty
3a		I	1905-10 r.	dekoracja lamperii - ornament malowany od szablonu (girlanda)	zielony
4		II	1.pół. XX w.	farba	pomarańczowy
5		III	2.pół. XX w.	farba	ciemnoszary
6		IV	2.pół. XX w.	farba	błękitno-zielony
7 - 10		V - VIII	2.pół. XX w.	warstwy farb	odcienie seledynowe

Przekrój stratygraficzny próbki M31A/ 20 – lamperia klatki schodowej, ściana wsch. na 2. piętrze.

Odkrywka M31A/ 20 – lamperia klatki schodowej, ściana wsch. na 2. piętrze. Widoczna oryginalna dekoracja malarska lamperii – ornament w formie girlandy, namalowany od szablonu. Dekoracja w górnej partii lamperii nieczytelna.

Fragment odkrywki M31A/ 20 w zbliżeniu oraz jej lokalizacja – lamperia klatki schodowej, ściana wsch. na 2. piętrze.

Górny fragment odkrywki M31A/ 20 – lamperia klatki schodowej, ściana wsch. na 2. piętrze.

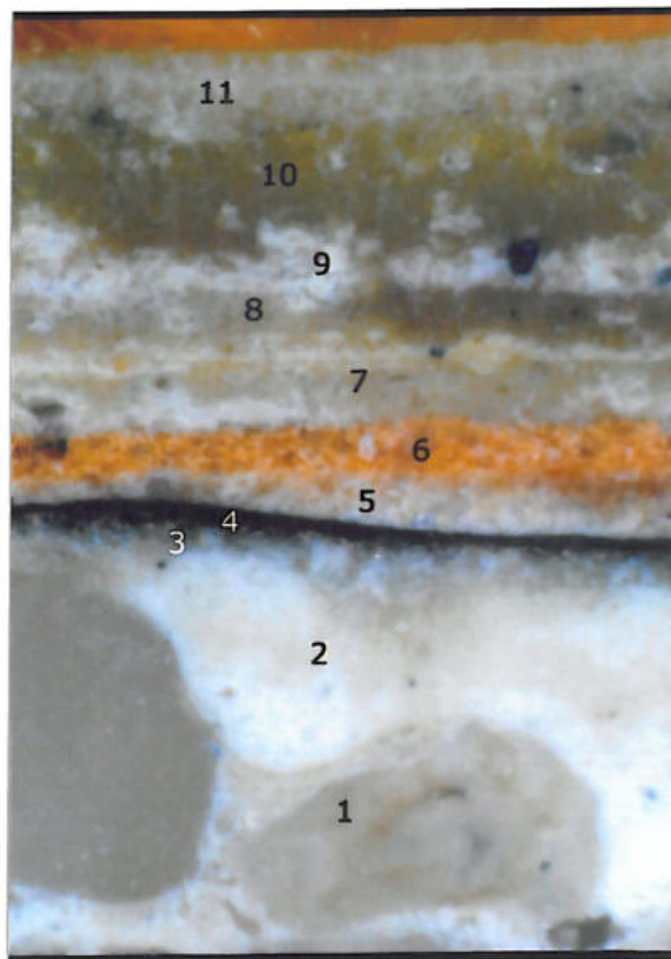
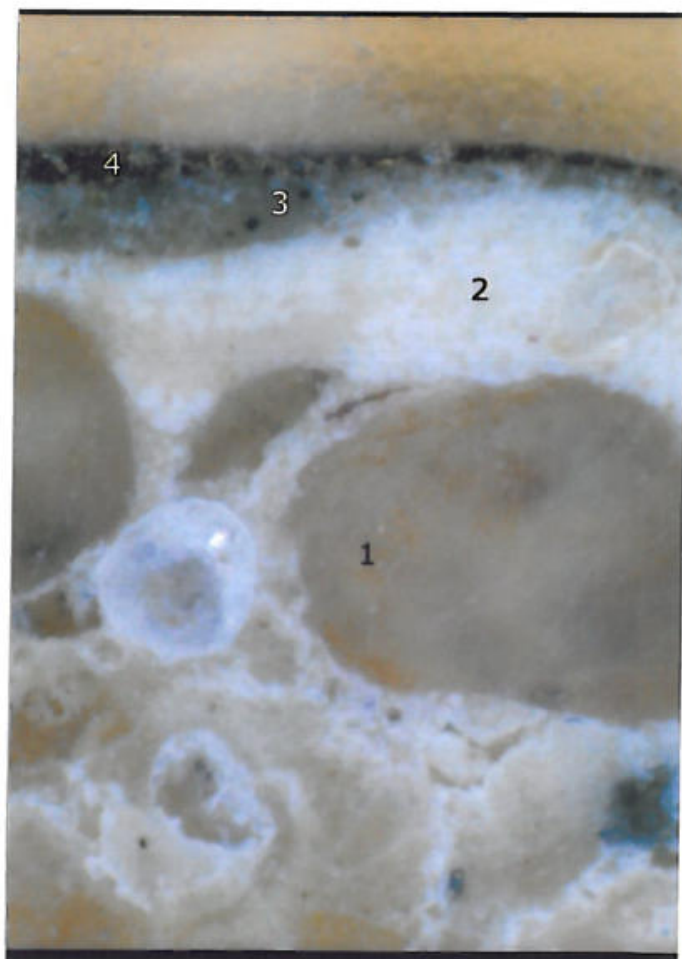
Odkrywka M31A/ 20A i jej lokalizacja – lamperia klatki schodowej, ściana płd., 1. piętro. Widoczny fragment pierwotnej dekoracji lamperii – girlanda?

Odkrywka M31A/ 13A – lamperia klatki schodowej , ściana zach. na 1. półpiętrze.

TABELA 22. Odkrywka i próbka M31A/ 19 – ściana płn. powyżej lamperii w ościeżu okna, 2. półpiętro; odkrywka M31A/ 18 – ściana zach. powyżej lamperii, 2. półpiętro; odkrywka M31A/ 14 i M31A/ 15 – ściana płn. powyżej lamperii w ościeżu okna, 1. półpiętro.

Numer warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
1		I	1905-10 r.	tynk wapienny	
2		I	1905-10 r.	pobiała przesycona spoiwem	
3		I	1905-10 r.	farba – tło ściany	bladozielonkawy
4		I	1905-10 r.	złoto mineralne – ornament z szablonu nad lamperią	złoty
5		II	po 1945 r.	farba	jasnoróżowy
6		III	2.poł. XX w.	farba	pomarańczowy
7		IV	2.poł. XX w.	farba	jasnożółty
8		V	2.poł. XX w.	farba	jasnoszary
9		VI	2.poł. XX w.	farba	biały
10		VII	2.poł. XX w.	farba	żółty
11		VIII	2.poł. XX w.	farba	bladożółty

Przekroje stratygraficzne próbki M31A/ 19 - ściana płn. klatki schodowej nad lamperią w ościeżu okna na 2. półpiętrze. Próbka po lewej bez wtórnych nawarstwień.

Odkrywka M31A/ 19 – ściana płn. klatki schodowej nad lamperią w ościeżu okna, 2. piętro.

Klatka schodowa, ściana zach. i płn., 2. piętro – lokalizacja odkrywek.

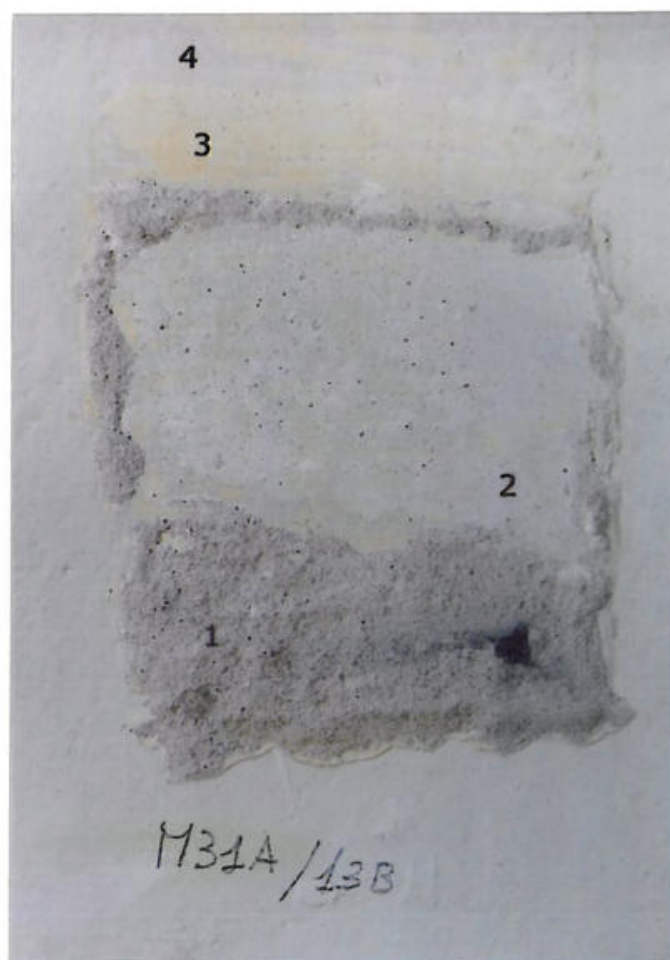
Odkrywką M31A/ 18 i fragment w zbliżeniu – ściana zach. klatki schodowej nad lampą, 2. piętro. Dobrze zachowany oryginalny ornament namalowany złotem mineralnym.

Odkrywka M31A/ 14 (po lewej) i M31A/ 15 – ściana płn. klatki schodowej w ościeżu okna, 1. półpiętro. Widoczny oryginalny ornament namalowany złotem mineralnym.

TABELA 23. Odkrywka M31A/ 13B – klatka schodowa, ściana zach. w górnej strefie, 1. piętro.

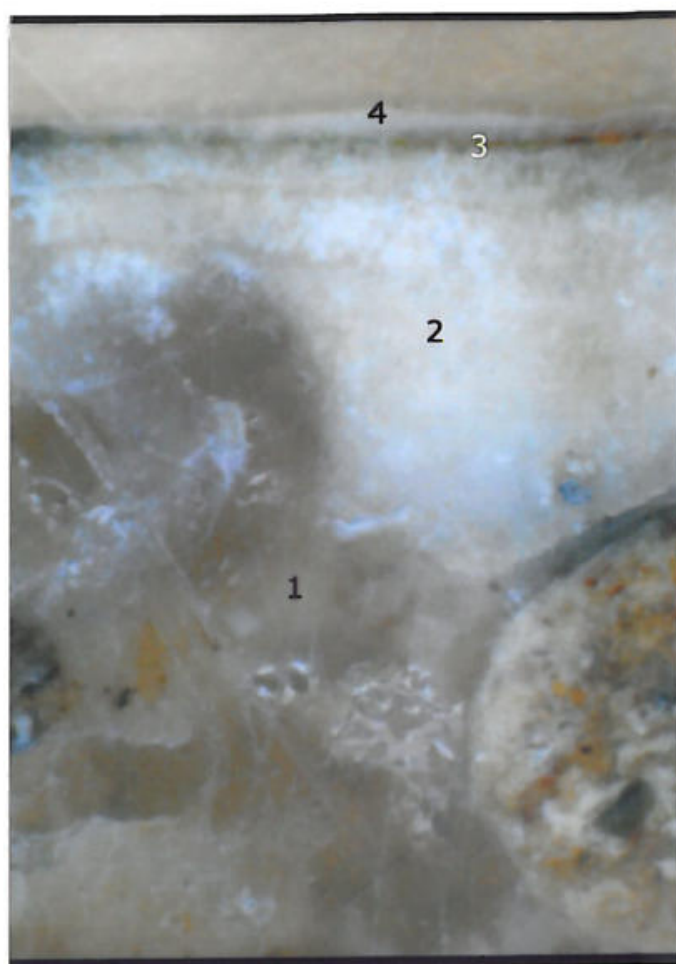
Numer warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
1		I	1905-10 r.	tynek wapienny	
2		I	1905-10 r.	farba – tło ściany	bladozielonkawy
3		II	2.poł. XX w.	farba	żółty
4		III i kolejne	2.poł. XX w.	warstwy farb	jasnoszary, biały, żółty, bladożółty

Odkrywka M31A/ 13B – ściana zach. klatki schodowej w górnej strefie, 1. piętro.

TABELA 24. Odkrywka i próbka M31A/ 13C – sufit, 1. piętro.

Numer warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
1		I	1905-10 r.	tynk wapienny	
2		I	1905-10 r.	warstwy pobiałe	
3		I	1905-10 r.	złoto mineralne (skorodowane) – ornament linearny na suficie	złoty
4		II i kolejne	2.poł. XX w.	przemalowania farbami	jasnoszary, kremowy, biały, żółty, bladożółty

Przekrój stratygraficzny próbki M31A /13C – sufit klatki schodowej, 1. piętro.

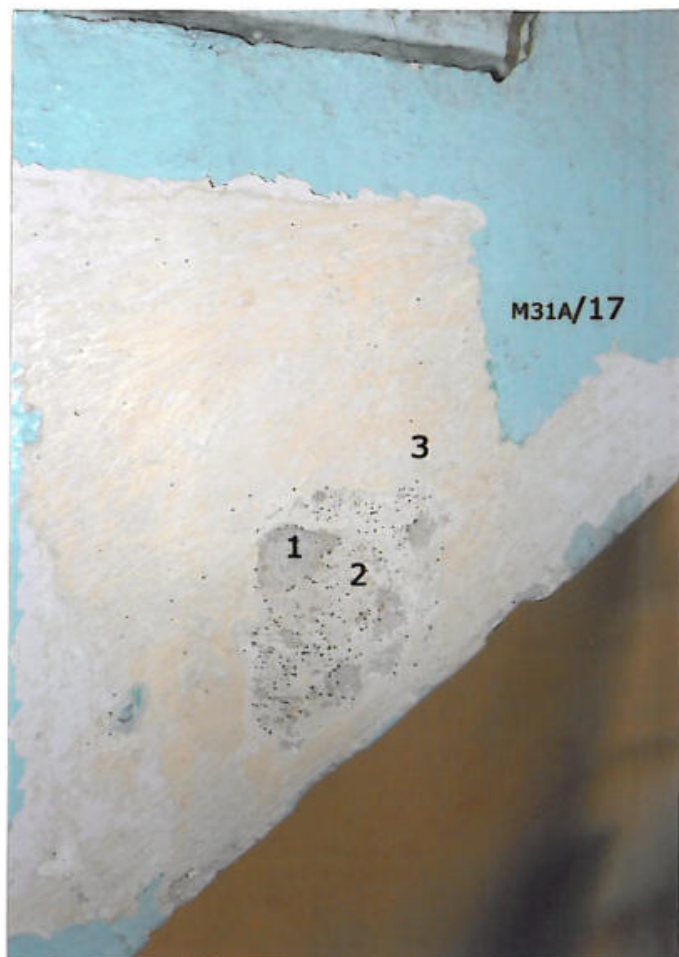
Odkrywka M31A/ 13C – sufit klatki schodowej, 1. półpiętro. Widoczne relikty linearnej dekoracji malarskiej malowanej złotem mineralnym (oznaczone strzałkami).

Klatka schodowa, 1. półpiętro – lokalizacja odkrywek.

Odkrywka M31A/ 16, na zdjęciu u dołu uczytelniona na mokro – podniebienie schodów. Widoczne relikty dekoracji malarskiej, przypuszczalnie malowanej złotem mineralnym (oznaczone strzałką).

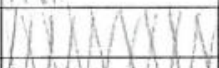
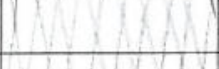

Odkrywka M31A/ 17 – policzek schodów.
Zidentyfikowano: 1 – oryginalny tynk wapienny; 2 – pobiałę; 3 – wtórne powłoki malarskie.

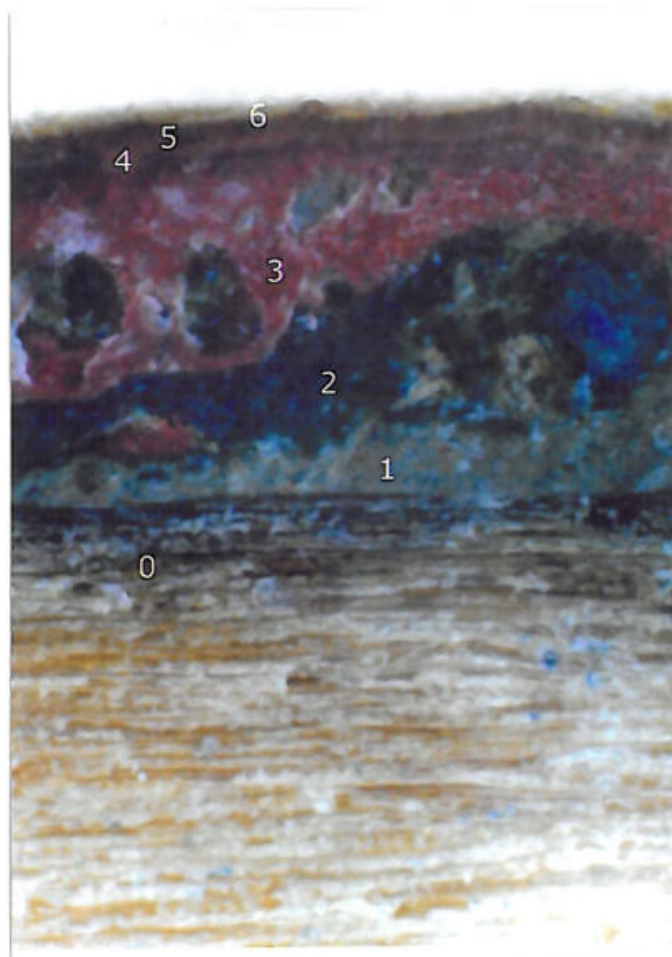

Klatka schodowa, 3. bieg schodów – lokalizacja odkrywek.

STOLARKA DRZWIOWA

TABELA 25. Odkrywka i próbka M31A/ 1 – drzwi frontowe, strona zewnętrzna.

Numer warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
0		I	1905-10 r.	drewno iglaste przesycone pokostem	
1		I	1905-10 r.	farba	szaro-oliwkowy
2		II	przed 1945 r.	farba	niebieski
3		III	2.poł. XX w.	farba	mahoń
4		IV	2.poł. XX w.	farba	mahoń
5		V	2.poł. XX w.	farba	mahoń
6		VI	2.poł. XX w.	farba	ugrowy

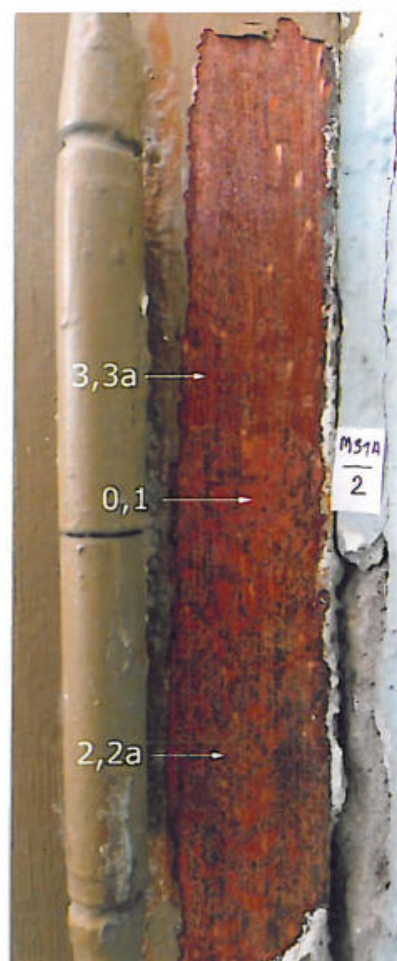
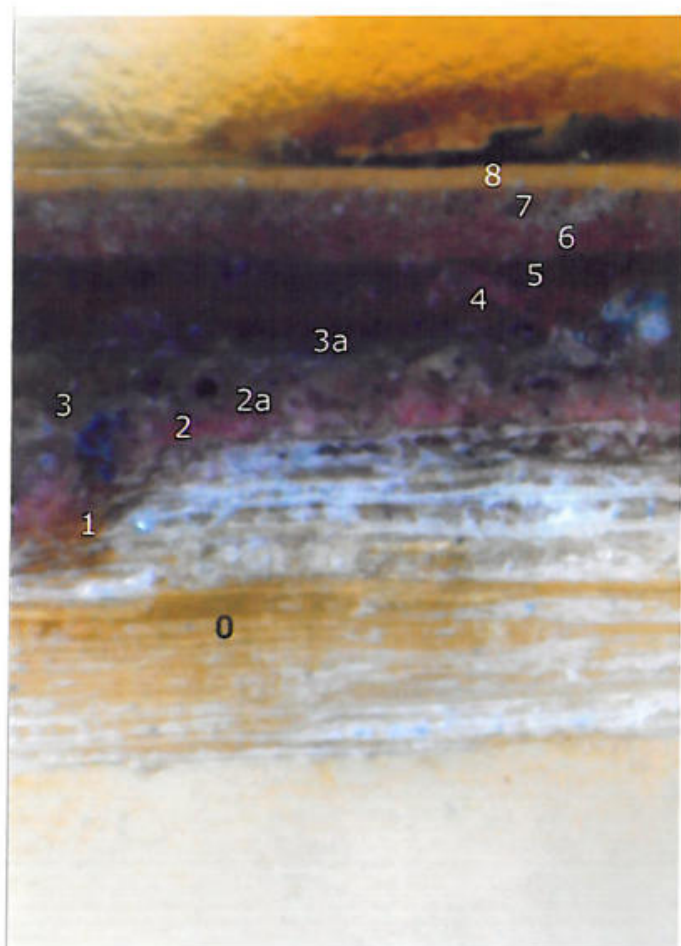
Przekrój stratygraficzny próbki M31A/ 1 – drzwi frontowe, strona zewnętrzna.

Odkrywka M31A/ 1 (po lewej) i jej lokalizacja – drzwi frontowe, strona zewnętrzna.

TABELA 26. Odkrywka i próbka M31A/ 2 – drzwi frontowe, strona wewnętrzna.

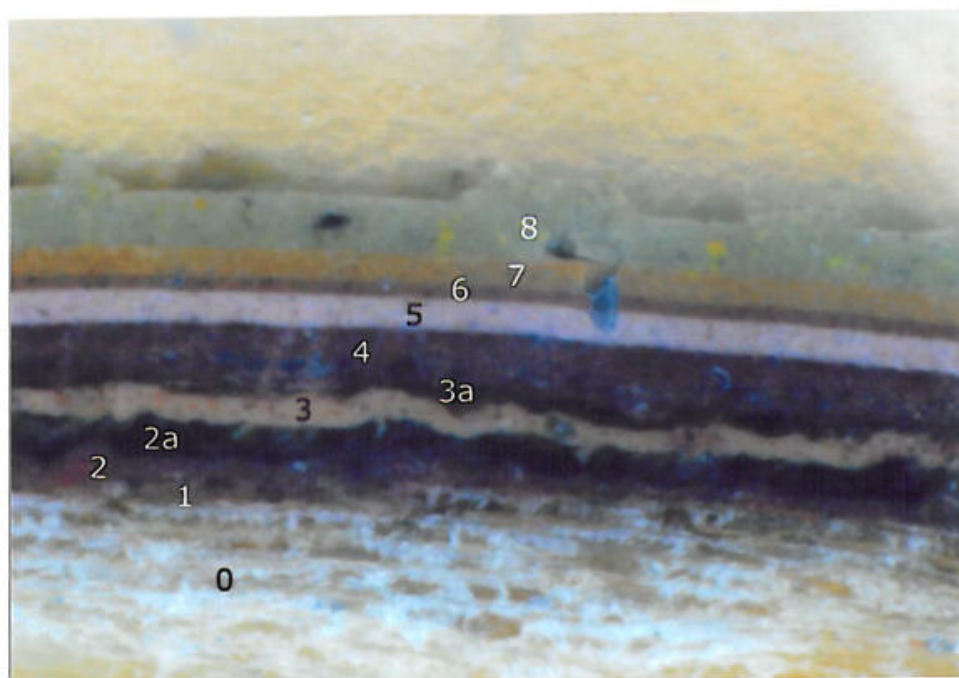
Numer warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
0		I	1905-10 r.	drewno iglaste	
1		I	1905-10 r.	pokost (impregnat)	
2		I	1905-10 r.	farba podkładowa	różowy
2a		I	1905-10 r.	farba wykończeniowa – mazerunek imitujący mahoń	odcienie brązowe
3		II	przed 1945 r.	farba podkładowa	jasnobrązowy
3a		II	przed 1945 r.	farba wykończeniowa - mazerunek	odcienie brązowe
4 - 7		III - VI	2.poł. XX w.	warstwy farb	mahoń
8		VII	2.poł. XX w.	farba	ugrowy

Przekrój stratygraficzny próbki M31A/ 2 (po lewej) i odkrywka M31A/ 2 – drzwi frontowe, strona wewnętrzna. Lokalizacja odkrywki na str. 62.

TABELA 27. Odkrywka i próbka M31A/ 11 – drzwi do piwnic, strona zewnętrzna;
odkrywka i próbka M31A/ 12 – drzwi od podwórza, strona wewnętrzna.

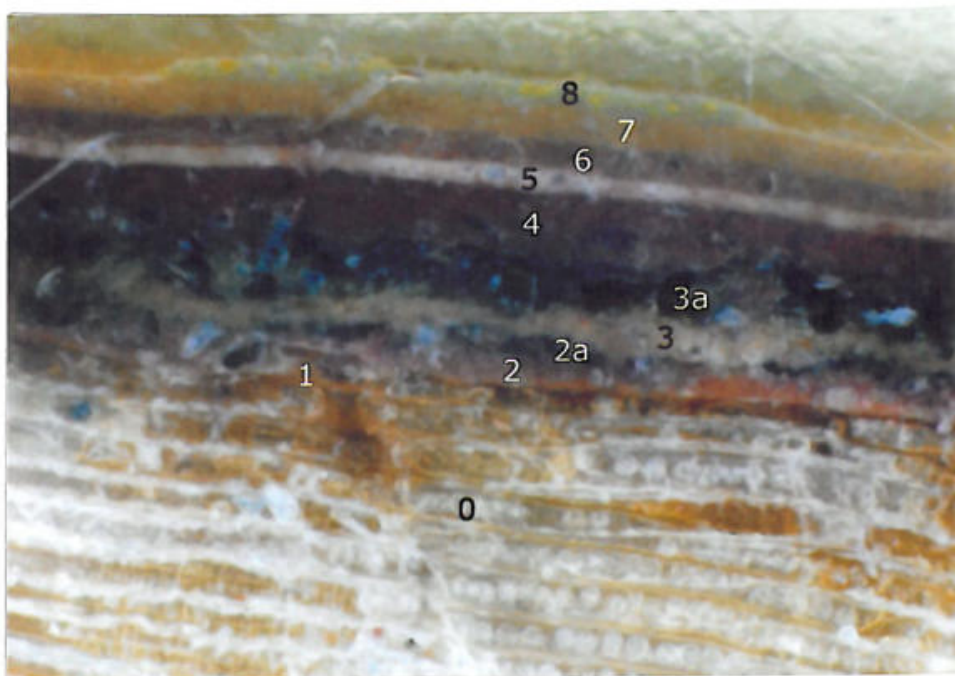
Numer warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
0		I	1905-10 r.	drewno iglaste	
1		I	1905-10 r.	pokost (impregnat)	
2		I	1905-10 r.	farba podkładowa	różowy
2a		I	1905-10 r.	farba wykończeniowa – mazerunek imitujący mahoń	odcienie brązowe
3		II	przed 1945 r.	farba podkładowa	jasnobrązowy
3a		II	przed 1945 r.	farba wykończeniowa - mazerunek	odcienie brązowe
4		III	2.poł. XX w.	farba	mahoń
5		IV	2.poł. XX w.	farba	jasnoróżowy
6		V	2.poł. XX w.	farba	brązowy
7		VI	2.poł. XX w.	farba	ugrowy
8		VII	2.poł. XX w.	farba	oliwkowy

Przekrój stratygraficzny próbki M31A/ 11 – drzwi prowadzące do piwnic, strona zewnętrzna.

Odkrywka M31A/ 11 (po lewej) i jej lokalizacja – drzwi prowadzące do piwnic, strona zewnętrzna.

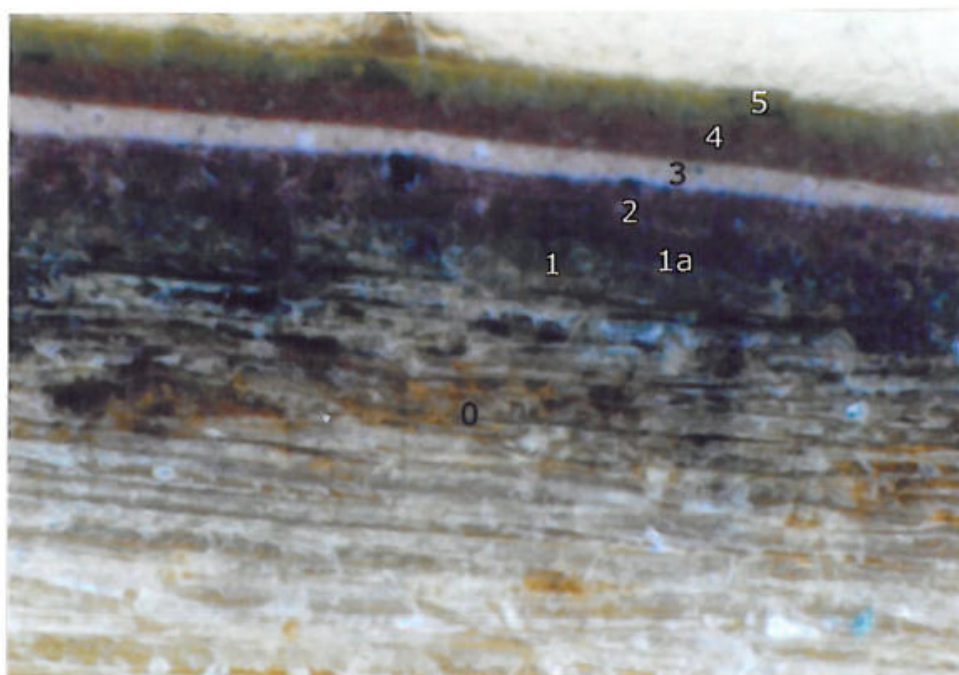
Przekrój stratygraficzny próbki M31A/ 12 – drzwi od podwórza, strona wewnętrzna.

Odkrywka M31A/ 12 (po lewej) i jej lokalizacja – drzwi od podwórza, strona wewnętrzna.

TABELA 28. Odkrywka i próbka M31A/ 12A, odkrywka M31A/ 12B – drzwi od podwórza, strona zewnętrzna.

Numer warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
0		I	1905-10 r.	drewno iglaste przesyczone pokostem	
1		I	1905-10 r.	farba podkładowa	ugrowo-szary
1a		I	1905-10 r.	farba wykończeniowa – mazerunek	ciemnobrązowy
2		II	2.poł. XX w.	farba	mahoń
3		III	2.poł. XX w.	farba	jasnoróżowy
4		IV	2.poł. XX w.	farba	mahoń
5		V	2.poł. XX w.	farba	ugrowy

Przekrój stratygraficzny próbki M31A/ 12A (powyżej) i odkrywka M31A/ 12A – drzwi od podwórza, strona zewnętrzna, skrzydło.

Odkrywka M31A/ 12B - drzwi od podwórza, strona zewnętrzna, ościeżnica.

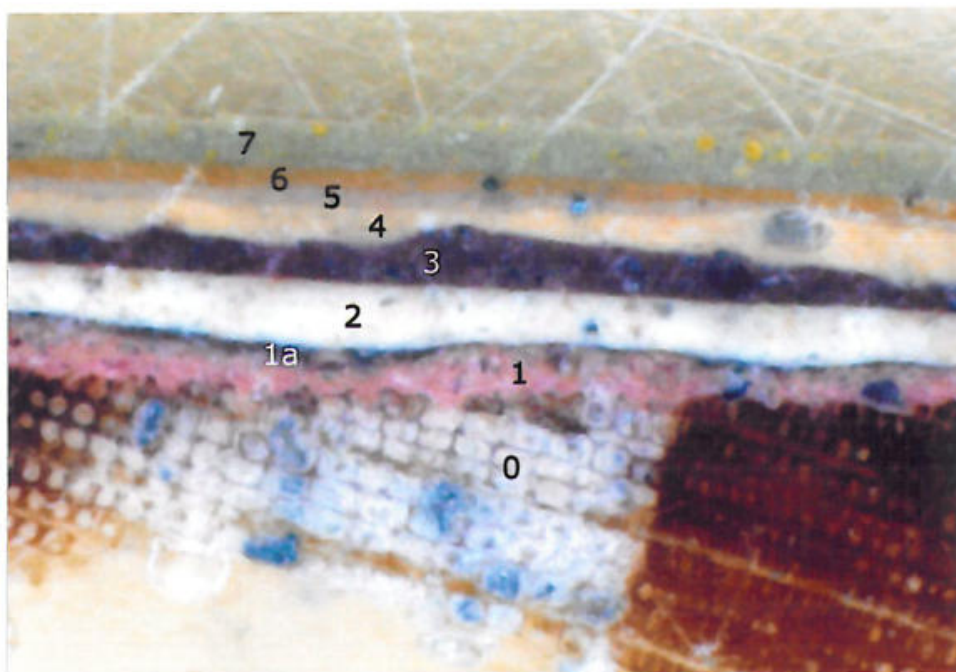

Drzwi od podwórza, strona zewnętrzna – lokalizacja odkrywek.

STOLARKA OKIENNA

TABELA 29. Odkrywka i próbka M31A/ 21 – okno klatki, 3. piętro, strona wewnętrzna.

Numer warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
0		I	1905-10 r.	drewno iglaste przesyczone pokostem	
1		I	1905-10 r.	farba podkładowa	różowy
1a		I	1905-10 r.	farba wykończeniowa - mazerunek	odcienie brązowe
2		II	przed 1945 r.?	farba	jasnougrowy
3		III	2.poł. XX w.	farba	mahoń
4		IV	2.poł. XX w.	farba	ugrowy
5		V	2.poł. XX w.	farba	rozbielony ugier
6		VI	2.poł. XX w.	farba	ugrowy
7		VII	2.poł. XX w.	farba	oliwkowy

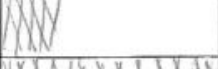

Przekrój stratygraficzny próbki M31A/ 21 – okno klatki, 3. piętro, strona wewnętrzna.

Odkrywka M31A/ 21 (po lewej) i jej lokalizacja – okno klatki, 3. piętro, strona wewnętrzna.
W oknie tym zachowana jest jedyna szyba ze wzorem trawionym.

TABELA 30. Odkrywka M31A/ 22 - okno klatki, 3. piętro, strona zewnętrzna.

Numer warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
0		I	1905-10 r.	drewno iglaste	
1		I	1905-10 r.	farba wykończeniowa ? (słabo zachowana)	szaro-oliwkowy
2		II	po 1910 r.	farba	niebiesko-zielony
3		III	po 1945 r.	farba	jasnoszary

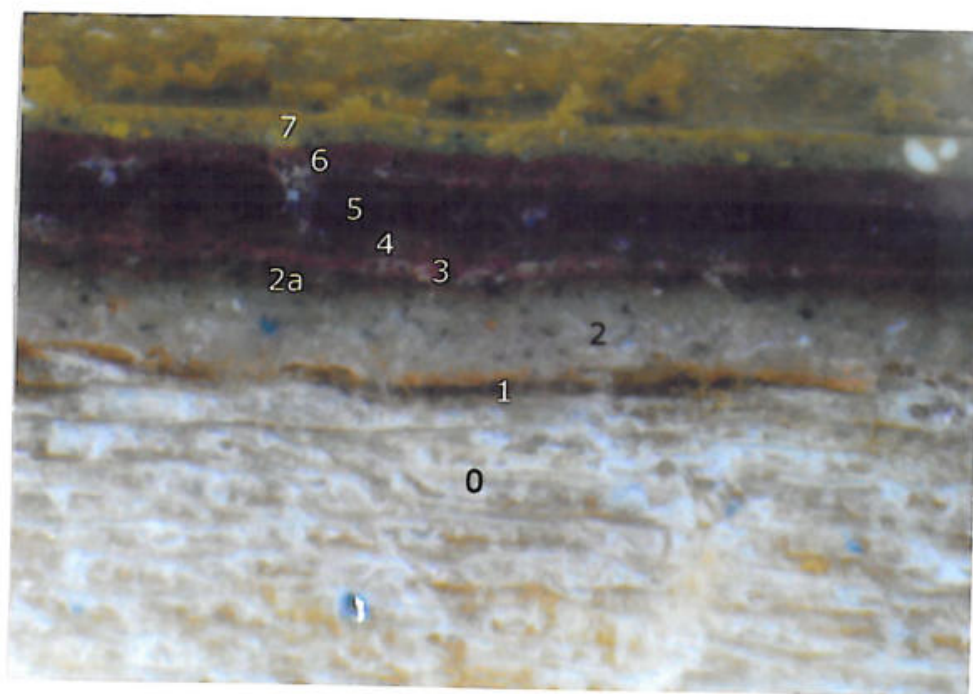

Odkrywka M31A/ 22 (po lewej) i jej lokalizacja – okno klatki, 3. piętro, strona zewnętrzna. Oryginalne opracowanie jest tu słabo zachowane. Por. układ nawarstwień w sąsiedniej klatce.

SCHODY I BALUSTRADA

TABELA 31. Odkrywka i próbka M31A/ 24 – podstopnica; odkrywka M31A/ 25 - stopnica.

Numer warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
0		I	1905-10 r.	drewno iglaste	
1		I	1905-10 r.	pokost (impregnat)	
2		I	1905-10 r.	farba podkładowa	szaro-oliwkowy
2a		I	1905-10 r.	farba wykończeniowa - mazerunek	odcienie brązowe
3		II	po 1945 r.	farba	brązowy
4		III	2.poł. XX w.	farba	brązowy
5		IV	2.poł. XX w.	farba	ciemnobrązowy
6		V	2.poł. XX w.	farba	brązowy
7		VI	2.poł. XX w.	farba	oliwkowy

Przekrój stratygraficzny próbki M31A/ 24 – podstopnica.

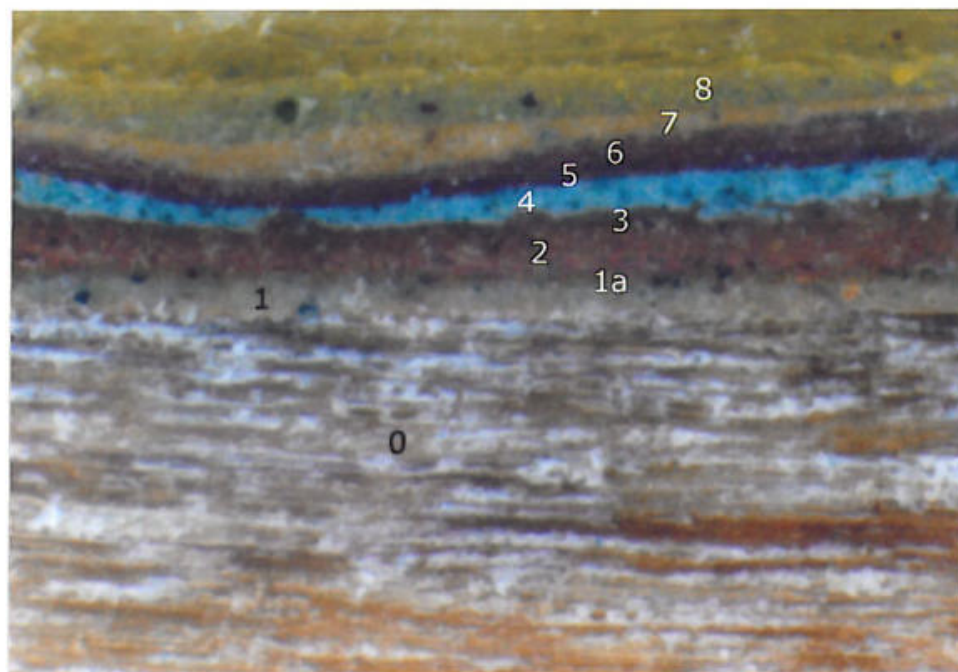
Odkrywka M31A/ 24 (po lewej) i odkrywka M31A/ 25 – odpowiednio: podstopnica i stopnica.
Układ nawarstwień jest analogiczny na obu elementach.

Odkrywka M31A/ 23 – listwa przyścienna.

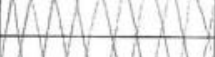
TABELA 32. Odkrywka i próbka M31A/ 23 – listwa przyścienna.

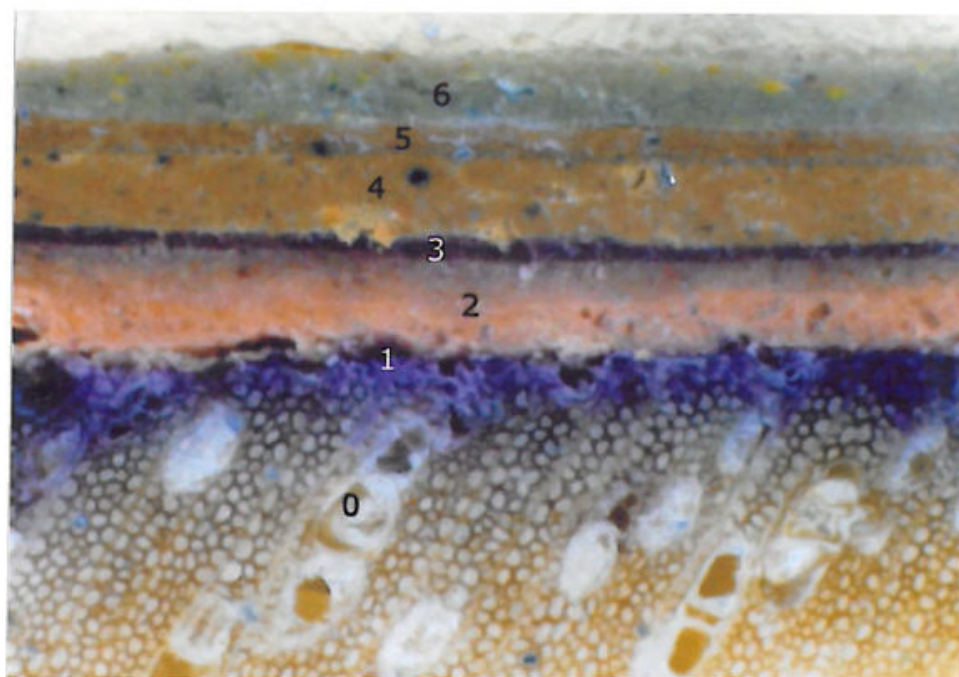
Numer warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
0		I	1905-10 r.	drewno iglaste przesyczone pokostem	
1		I	1905-10 r.	farba podkładowa	szaro-oliwkowy
1a		I	1905-10 r.	farba wykończeniowa – mazerunek (słabo zachowany)	odcienie brązowe
2		II	po 1945 r.	farba	brązowy
3		III	2.poł. XX w.	farba	brązowy
4		IV	2.poł. XX w.	farba	ciemnoszary
5		V	2.poł. XX w.	farba	ciemnobrązowy
6		VI	2.poł. XX w.	farba	brązowy
7		VII	2.poł. XX w.	farba	ugrowy
8		VIII	2.poł. XX w.	farba	oliwkowy

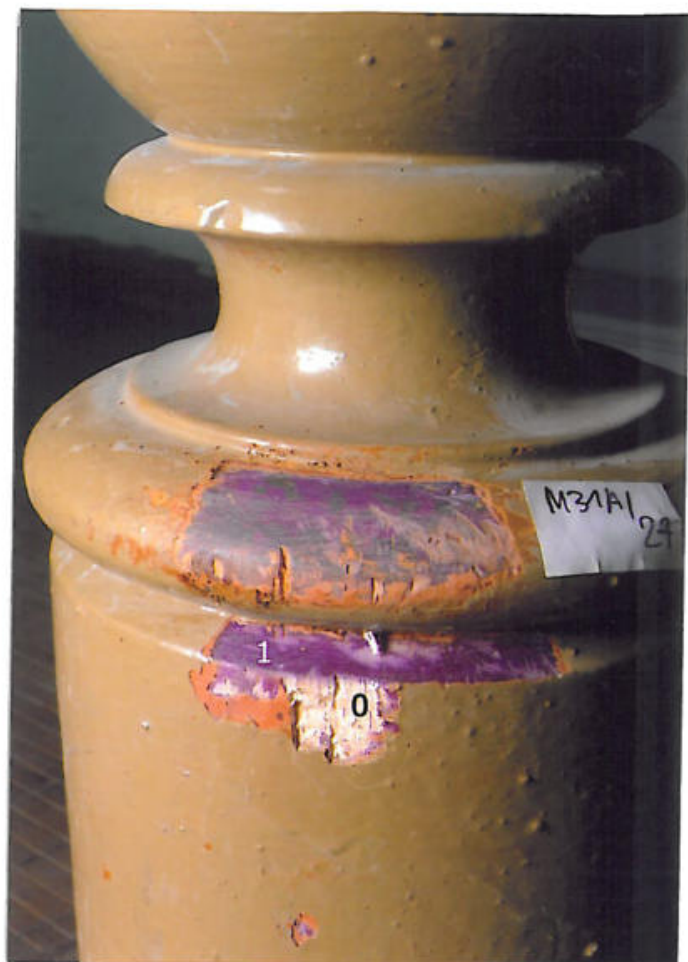
Przekrój stratygraficzny próbki M31A/ 23 – listwa przyścienna.

TABELA 33. Odkrywka i próbka M31A/ 27 – słupek balustrady; odkrywka M31A/ 26 – tralka balustrady.

Numer warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
0		I	1905-10 r.	drewno liściaste	
1		I	1905-10 r.	lakiero-bejca	bordowo-fioletowy
2		II	po 1945 r.	farba	pomarańczowy
3		III	2.poł. XX w.	farba	ciemnobrązowy
4		IV	2.poł. XX w.	farba	ugrowy
5		V	2.poł. XX w.	farba	ugrowy
6		VI	2.poł. XX w.	farba	oliwkowy

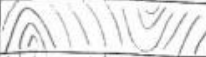
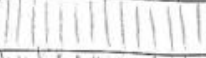

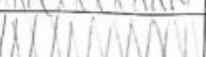
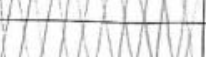

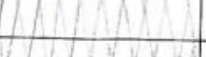

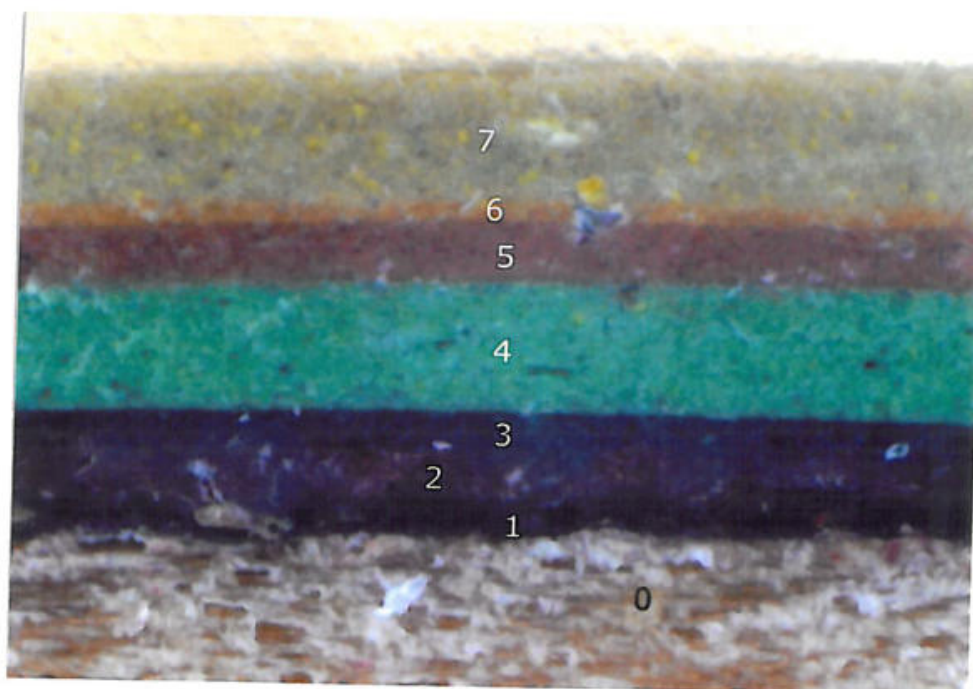
Przekrój stratygraficzny próbki M31A/ 27 – słupek balustrady schodów.

Odkrywka M31A/ 27 (po lewej) i odkrywka M31A/ 26 – odpowiednio: słupek i tralka balustrady.
Układ nawarstwień jest analogiczny na obu elementach.

TABELA 34. Odkrywka i próbka M31A/ 28 – pochwyty balustrady.

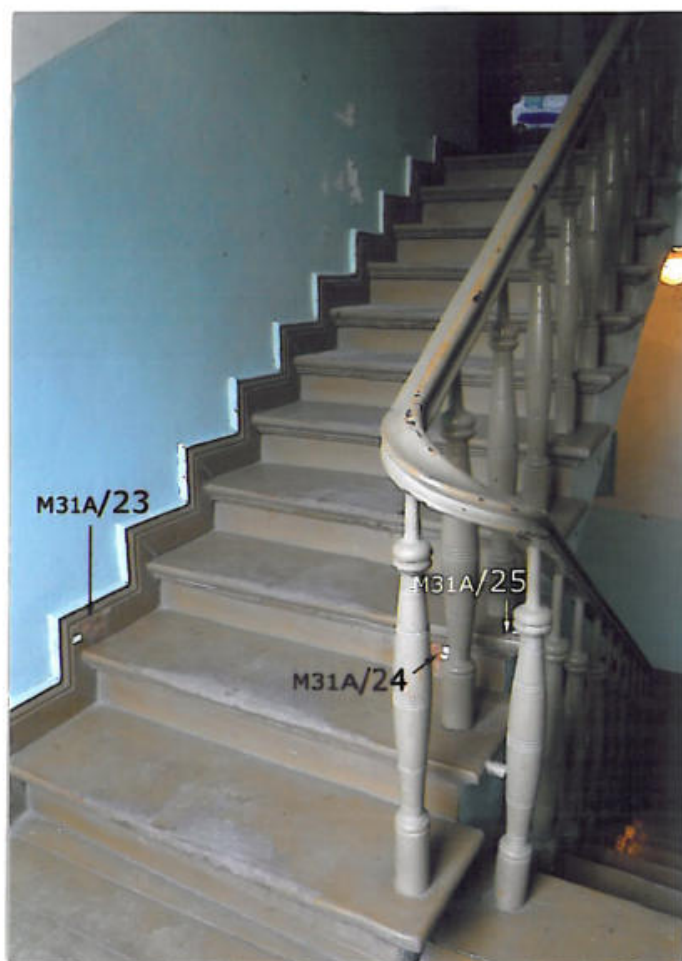
Numer warstwy	Oznaczenie graficzne warstwy	Faza chronologiczna	Datowanie	Charakterystyka warstwy	Kolor
0		I	1905-10 r.	drewno liściaste	
1		I	1905-10 r.	lakier	ciemnobrązowy
2		II	przed 1945 r.	farba	bordowy
3		III	1.pół. XX w.	farba	czarny
4		IV	2.pół. XX w.	farba	zielony
5		V	2.pół. XX w.	farba	brązowy
6		VI	2.pół. XX w.	farba	rudobrązowy
7		VII	2.pół. XX w.	farba	oliwkowy

Przekrój stratygraficzny próbki M31A/ 28 – pochwyty balustrady schodów.

Odkrywka M31A/ 28 – pochwył balustrady schodów.

Klatka schodowa, schody prowadzące na poddasze – lokalizacja odkrywek.

7. PODSUMOWANIE WYNIKÓW BADAŃ

W toku badań przeprowadzonych w klatkach schodowych budynku przy ulicy Mickiewicza 31-31A w Olsztynie ustalono pierwotne opracowanie i kolorystkę wnętrza wraz z wyposażeniem oraz zakres występowania i stan zachowania historycznych dekoracji malarskich.

Zakres występowania opracowań malarskich o charakterze dekoracyjnym na ścianach i sufitach, przedstawia się następująco:

w klatce nr 31:

- lamperie w sieni (patrz oznaczenia na fot. na str. 15 - 16):

na ścianie zach. do wys. ok. 170 cm przy dolnym podeście i do wys. ok. 100 cm przy górnym podeście; na ścianie wsch. do wys. ok. 150 cm przy dolnym podeście i do wys. ok. 100 cm przy górnym podeście;

- ościeża drzwi wewnętrznych w sieni: górne w całości; boczne lewe – na wys. od 120 do 156 cm od podłogi; boczne prawe – do wys. 156 cm od podłogi.

- ściany klatki schodowej:

lamperie oraz pas nad lamperią, do wys. ok. 150 cm od podłogi; sufity.

w klatce nr 31A:

- lamperie w sieni (patrz oznaczenia na fot. na str. 62 - 64):

na ścianie zach. do wys. ok. 200 cm przy dolnym podeście i do wys. ok. 100 cm przy górnym podeście; na ścianie wsch. do wys. ok. 200 cm przy dolnym podeście i do wys. ok. 100 cm przy górnym podeście;

- ościeża drzwi wewnętrznych w sieni: boczne lewe – do wys. 140 cm od podłogi; boczne prawe – do wys. 160 cm od podłogi.

- ściany klatki schodowej:

lamperie oraz pas nad lamperią, do wys. ok. 150 cm od podłogi; sufity.

Stan zachowania tych dekoracji jest różny, pokryte są one licznymi przemalowaniami. Sufity w klatkach zostały przetarte. Na lamperiach sieni występują dość liczne ubytki tynków i miejscowe odspojenia nawarstwień.

W pozostałych partiach ścian i sufitów oryginalne dekoracje malarskie nie zachowały się lub też zachowane są na tyle szczątkowo, że ich stan nie pozwala na rekonstrukcję.

W obu klatkach występują dwie chronologiczne dekoracje malarskie – oryginalna i leżąca bezpośrednio na niej wtórna. Miejsca, gdzie stwierdzono taki układ to lamperie obu sieni oraz lamperie i sufity w klatce nr 31. Obie dekoracje musiały powstać w krótkim odstępie czasu. Być może są efektem zmiany koncepcji wystroju wnętrza jeszcze w trakcie trwania prac.

Pozostałe oryginalne elementy wnętrza, tj. schody z balustradą, stolarka drzwiowa i okienna posiadały analogiczną pierwotną kolorystykę w obu klatkach.

Układ nawarstwień i oryginalna kolorystyka poszczególnych elementów klatek schodowych przedstawia się następująco:

Klatka nr 31

Sień – lamperie

opracowanie pierwotne: tynk wapienny, średniospoisty, o barwie jasnobieżowej, pokryty dość grubą warstwą wyprawy gipsowej o wygładzonej powierzchni, przesyconej spoiwem w celu ograniczenia chłonności. Następnie farba podkładowa w kolorze kremowym. Na tak przygotowanym podłożu wykonano dekorację malarską farbą o spoiwie węglowodanowym (guma owocowa lub gumo-żywica, np. guma arabska). Dekoracja ma formę malowanych iluzjonistycznie płycin z marmoryzowanym wnętrzem. Obramienia płycin w odcieniach szaro-oliwkowych, zaś sama marmoryzacja w odcieniach szarości. Zidentyfikowano też partie w kolorze bordowym, na jasnobordowej podmalówce, o nieustalonej formie (nie odślaniano większych fragmentów, by nie zniszczyć wierzchniej dekoracji). Partie te zostały częściowo zamalowane (por. próbka i odkrywka M31/4), co można tłumaczyć jako zmianę koncepcji w trakcie prac.

II dekoracja malarska: miejscowo wykonana została bezpośrednio na pierwotnej dekoracji, miejscami zaś na warstwie farby podkładowej o niejednolitej grubości i kolorystyce (odcień bladnoróżowy lub kremowo-ugrowy). Dekoracja ma również postać marmoryzacji, jednak bez płycin – poszczególne bloki bezpośrednio stykają się ze sobą. Podział ściany stanowią podłużne prostokątne bloki w odcieniach kremowych, o wielobarwnym użyciu, rozdzielone pasami w kolorze bordowo-brązowym, z kremowymi i czarnymi żyłkami. Spoiwo farby jest mieszane, węglowodanowo-olejne.

warstwy wtórne (powojenne): 9 warstw przemalowań farbami olejnymi i warstwa gładzi gipsowej.

Sień – ościeża drzwi wewnętrznych

opracowanie pierwotne: analogicznie przygotowane podłoże, jak na lamperii, z warstwą gipsowej gładzi. Na bocznych ościeżach zidentyfikowano farbę w jednolitym bladozielonkawym odcieniu, natomiast w górnej części ościeża zachowane jest rozmalowanie w formie pasów – w kolorze bladozielonym i kremowym.

II dekoracja malarska: na bocznych ościeżach – farba w kolorze jasnooliwkowym, prawdopodobnie w jednolitym odcieniu.

warstwy wtórne (powojenne): w partiach na wysokości lamperii - 9 warstw przemaalowań farbami olejnymi i warstwa gładzi gipsowej; miejscowo tynk wapienno-cementowy i warstwy farb olejnych; w partiach powyżej lamperii – tynk wapienno-cementowy i warstwy farb klejowych i emulsyjnych.

Sień – ściany powyżej lamperii

opracowanie pierwotne: zachowany miejscowo tynk wapienny o barwie jasnobieżowej, z warstwą gładzi gipsowej. Opracowanie malarskie nie zachowane.

warstwy wtórne (powojenne): tynk wapienno-cementowy, pobiała, warstwy farb klejowych i emulsyjnych.

Sień – sufit z fasetą

opracowanie pierwotne: tynk wapienny na podbitce z trzciny, z warstwą gładzi gipsowej. Opracowanie malarskie nie zachowane.

warstwy wtórne (powojenne): tynk wapienno-cementowy, pobiała, warstwy farb klejowych i emulsyjnych.

Klatka schodowa – lamperie

opracowanie pierwotne: tynk wapienny pokryty pobiałą w celu wyrównania powierzchni. Pobiała przesycona spoiwem dla ograniczenia chłonności. Następnie farba podkładowa w kolorze kremowym. Tło lamperii pomalowane farbą w odcieniu kremowo-ugrowym (do wys. ok. 130 cm od podłogi). Oryginalna dekoracja słabo zachowana. Zidentyfikowano: ornament kostkowy w kolorze kremowym, biegnący 13 cm poniżej górnej krawędzi lamperii; ponadto ślady dekoracji w kolorze zielonym, o bliżej nieustalonej formie, prawdopodobnie ornament.

II dekoracja malarska: leży bezpośrednio na spodniej dekoracji. Tło lamperii w kolorze ciemnooliwkowym (do wys. ok. 130 cm od podłogi). Na górnej krawędzi lamperii oraz 40 cm poniżej – pasy ornamentu perełkowego namalowanego od szablonu przy użyciu złota mineralnego.

warstwy wtórne (powojenne): liczne przemalowania farbami olejnymi, lokalnie uzupełnienia tynków.

Klatka schodowa – ściany nad lamperiami

opracowanie pierwotne: tynk wapienny pokryty pobiałą w celu wyrównania powierzchni i pomalowany chudą farbą w kolorze bladozielonkawym.

II dekoracja malarska: ornament biegnący ok. 10 cm powyżej górnej krawędzi lamperii, w formie plecionki, namalowany od szablonu przy użyciu złota mineralnego, o wys. ok. 4,5 cm. Ornament słabo zachowany, na skutek przemalowań farbą olejną.

warstwy wtórne (powojenne): przemalowania farbami klejowymi, emulsyjnymi i częściowo olejnymi, lokalnie uzupełnienia tynków.

Klatka schodowa – sufity

opracowanie pierwotne: tynk wapienny, pokryty pobiałą w celu wyrównania powierzchni i pomalowany chudą farbą w kolorze bladozielonkawym. Na tym tle zidentyfikowano dekorację w formie pasów w odcieniach ugrowych, przypuszczalnie jest to iluzjonistyczne belkowanie lub kasetony. Dekoracja ta została przetarta.

II dekoracja malarska: odkryto relikty dekoracji linearnej, wykonanej przy użyciu złota mineralnego. Forma dekoracji niemożliwa do ustalenia – obserwacje w świetle UV nie wniosły dodatkowych informacji.

warstwy wtórne (powojenne): przemalowania farbami klejowymi i emulsyjnymi.

Klatka schodowa – półeczki i podniebienia schodów

opracowanie pierwotne: tynk wapienny pokryty pobiałą w celu wyrównania powierzchni i pomalowany chudą farbą w kolorze bladozielonkawym.

II dekoracja malarska: nie stwierdzono.

warstwy wtórne (powojenne): przemalowania farbami klejowymi i emulsyjnymi, na półeczkach – olejnymi.

Drzwi frontowe

opracowanie pierwotne: drewno iglaste; od zewnątrz – farba w kolorze szaro-oliwkowym (słabo zachowana)³; od wewnątrz – mazerunek imitujący mahoń, wykonany farbą w odcieniach brązowych na podkładzie w kolorze różowym.

II dekoracja malarska: od zewnątrz – farba w kolorze niebieskim.

³ Zweryfikowano oryginalny odcień farby, ustalony w trakcie wcześniejszych badań, określony wówczas jako jasnoszary.

warstwy wtórne (powojenne): liczne przemalowania farbami olejnymi, głównie w odcieniach brązowych.

Drzwi od podwórza

opracowanie pierwotne: drewno iglaste; z obu stron mazerunek. Dobrze zachowany po stronie wewnętrznej – imitujący mahoń, wykonany farbą w odcieniach brązowych na podkładzie w kolorze różowym. Od zewnątrz opracowanie gorzej zachowane, ma jednak inną kolorystykę, bardziej przypominającą drewno dębu – odcienie brązowe na podkładzie w kolorze szaro-ugrowym.

warstwy wtórne (powojenne): liczne przemalowania farbami olejnymi, głównie w odcieniach brązowych.

Stolarka drzwiowa wewnętrzna (drzwi od piwnic, na strych, do mieszkania)

opracowanie pierwotne: drewno iglaste; po zewnętrznej stronie mazerunek imitujący mahoń, wykonany farbą w odcieniach brązowych na podkładzie w kolorze różowym. Na drzwiach do mieszkania występuje także na dekoracjach snycerskich.

warstwy wtórne (powojenne): liczne przemalowania farbami olejnymi, w różnych kolorach.

Stolarka okienna

opracowanie pierwotne: drewno iglaste; od zewnątrz słabo zachowana farba w kolorze szaro-oliwkowym; od wewnątrz – mazerunek imitujący mahoń, wykonany farbą w odcieniach brązowych na podkładzie w kolorze różowym.

II dekoracja malarska: od zewnątrz – farba w kolorze niebiesko-zielonym.

warstwy wtórne (powojenne): liczne przemalowania farbami olejnymi w różnych kolorach.

Schody – stopnice, podstopnice, listwy przyścienne

opracowanie pierwotne: drewno iglaste; mazerunek imitujący dąb, wykonany farbą w odcieniach brązowych na podkładzie w kolorze szaro-oliwkowym. Na środkowej części stopnic – linoleum w kolorze butelkowej zieleni oraz mosiężne listwy wzmacniające krawędzie.

warstwy wtórne (powojenne): liczne przemalowania farbami olejnymi, głównie w odcieniach brązowych.

Balustrada schodów – słupki, tralki i pochwyt

opracowanie pierwotne: twarde drewno liściaste; na słupkach i tralkach lakiero-bejca w kolorze bordowym. Na pochwytach – lakier w kolorze ciemnobrązowym.

II dekoracja malarska: pochwyt przemalowany farbą w kolorze bordowym.

warstwy wtórne (powojenne): liczne przemalowania farbami olejnymi, w różnych kolorach.

Klatka nr 31A

Sień – lamperie

opracowanie pierwotne: tynk wapienny, średniospoisty, o barwie jasnobieżowej, pokryty dość grubą warstwą wyprawy gipsowej o wygładzonej powierzchni, przesyconej spoiwem w celu ograniczenia chłonności. Następnie farba podkładowa w kolorze kremowym. Na tak przygotowanym podłożu wykonano dekorację malarską farbą o spoiwie węglowodanowym (guma owocowa lub gumo-żywica, np. guma arabska). Dekoracja ma formę malowanych iluzjonistycznie płycin z marmoryzowanym wnętrzem. Obrazowania płycin w odcieniach szaro-oliwkowych, zaś sama marmoryzacja w odcieniach szarych i liliowo-szarych. Nie odslaniano większych partii, aby nie uszkodzić wierzchniej dekoracji.

II dekoracja malarska: wykonana została na warstwie farby podkładowej w kolorze kremowo-ugrowym. Dekoracja ma również postać marmoryzacji, jednak bez płycin – poszczególne bloki bezpośrednio stykają się ze sobą. Podział ściany stanowią podłużne prostokątne bloki w odcieniach pomarańczowych z zielonymi i brązowymi żyłkami, rozdzielone pasami w kolorze czarnym z jasnymi żyłkami. Spoiwo farby jest mieszane, węglowodanowo-olejne.

warstwy wtórne (powojenne): 6 warstw przemalowań farbami olejnymi i warstwa gładzi gipsowej.

Sień – ościeża drzwi wewnętrznych

opracowanie pierwotne: zachowane tylko w bocznych ościeżach do wysokości lamperii. Podłoże przygotowane analogicznie, jak w przypadku lamperii, z warstwą gipsowej gładzi. Opracowanie malarskie wykonane farbą w jednolitym odcieniu jasnopopielatym.

II dekoracja malarska: na bocznych ościeżach – być może farba w kolorze jasnopomarańczowym.

warstwy wtórne (powojenne): w partiach na wysokości lamperii – 6 warstw przemaalowań farbami olejnymi i warstwa gładzi gipsowej; ponadto miejscowo tynk wapienno-cementowy i warstwy farb olejnych; w partiach powyżej lamperii – tynk wapienno-cementowy i warstwy farb klejowych oraz emulsyjnych.

Sień – ściany powyżej lamperii

opracowanie pierwotne: zachowany miejscowo tynk wapienny o barwie jasnobieżowej, z warstwą gładzi gipsowej. Opracowanie malarskie nie zachowane.

warstwy wtórne (powojenne): tynk wapienno-cementowy, pobiała, warstwy farb klejowych i emulsyjnych.

Sień – sufit z fasetą

opracowanie pierwotne: nie zachowane.

warstwy wtórne (powojenne): tynk wapienno-cementowy, pobiała, warstwy farb klejowych i emulsyjnych.

Klatka schodowa – lamperie

opracowanie pierwotne: tynk wapienny pokryty pobiałą w celu wyrównania powierzchni. Pobiała przesycona spoiwem dla ograniczenia chłonności. Następnie farba w kolorze jasnopopielatym, założona w dwóch warstwach, stanowiąca tło lamperii (do wys. ok. 130 cm od podłogi). Odkryto fragmenty oryginalnej dekoracji – ornament w formie girlandy w kolorze zielonym, malowany od szablonu. W górnej partii lamperii forma ornamentu nieczytelna (wskazane poszerzenie odkrywek).

II dekoracja malarska: nie występuje w formie takiej, jak w sąsiedniej klatce. Za element dodany można uznać cienką linię namalowaną na granicy lamperii przy użyciu złota mineralnego .

warstwy wtórne (powojenne): liczne przemaalowania farbami olejnymi, lokalnie uzupełnienia tynków.

Klatka schodowa – ściany nad lamperiami

opracowanie pierwotne: tynk wapienny pokryty pobiałą dla wyrównania powierzchni i pomalowany chudą farbą w kolorze bładozielonkawym (słabo zachowaną).

II dekoracja malarska: ornament biegnący ok. 10 cm powyżej górnej krawędzi lamperii, w formie plecionki, namalowany od szablonu przy użyciu złota mineralnego, o wys. ok. 4,5 cm. Ornament miejscami bardzo dobrze zachowany, uczytelnia się również na powierzchni przemaalowań. W jednym miejscu (odkrywka M31A/14)

poniżej ornamentu odkryto relikw w kolorze jasnofioletowym, nie występujący w innych, analogicznych partiach. Być może jest to próba malarska.

warstwy wtórne (powojenne): przemalowania farbami klejowymi i emulsyjnymi, lokalnie uzupełnienia tynków.

Klatka schodowa – sufity

opracowanie pierwotne: tynk wapienny, pokryty pobiałą dla wyrównania powierzchni. Nie zidentyfikowano pierwotnego opracowania malarskiego.

II dekoracja malarska: odkryto relikty dekoracji linearnej, wykonanej przy użyciu złota mineralnego, w formie podwójnej linii tworzącej okrąg. Całkowita forma dekoracji nieustalona, a obserwacje w świetle UV nie wniosły dodatkowych informacji.

warstwy wtórne (powojenne): przemalowania farbami klejowymi i emulsyjnymi.

Klatka schodowa – półeczki i podniebienia schodów

opracowanie pierwotne: tynk wapienny pokryty pobiałą w celu wyrównania powierzchni. Nie zidentyfikowano pierwotnego opracowania malarskiego.

II dekoracja malarska: odkryto relikty dekoracji linearnej, wykonanej przy użyciu złota mineralnego, prawdopodobnie o zbliżonej formie jak na suficie klatki. Obserwacje w świetle UV nie wniosły dodatkowych informacji. Wskazane poszerzenie odkrywek.

warstwy wtórne (powojenne): przemalowania farbami klejowymi i emulsyjnymi, na półeczkach – olejnymi.

Drzwi frontowe

opracowanie pierwotne: drewno iglaste; od zewnątrz – farba w kolorze szaro-oliwkowym (słabo zachowana); od wewnątrz – mazerunek imitujący mahoń, wykonany farbą w odcieniach brązowych na podkładzie w kolorze różowym.

II dekoracja malarska: od zewnątrz – farba w kolorze niebieskim; od wewnątrz mazerunek.

warstwy wtórne (powojenne): liczne przemalowania farbami olejnymi, głównie w odcieniach brązowych.

Drzwi od podwórza

opracowanie pierwotne: drewno iglaste; z obu stron mazerunek. Dobrze zachowany po stronie wewnętrznej – imitujący mahoń, wykonany farbą w odcieniach brązowych na podkładzie w kolorze różowym. Od zewnątrz opracowanie gorzej zachowane,

ma jednak inną kolorystykę, bardziej przypominającą drewno dębu – odcienie brązowe na podkładzie w kolorze szaro-ugrowym.

II dekoracja malarska: od wewnątrz mazerunek.

warstwy wtórne (powojenne): liczne przemalowania farbami olejnymi, głównie w odcieniach brązowych.

Stolarka drzwiowa wewnętrzna (drzwi od piwnic)

opracowanie pierwotne: drewno iglaste; po zewnętrznej stronie mazerunek imitujący mahoń, wykonany farbą w odcieniach brązowych na podkładzie w kolorze różowym.

II dekoracja malarska: od zewnątrz mazerunek.

warstwy wtórne (powojenne): liczne przemalowania farbami olejnymi, głównie w odcieniach brązowych.

Stolarka okienna

opracowanie pierwotne: drewno iglaste; od zewnątrz słabo zachowana farba w kolorze szaro-oliwkowym; od wewnątrz – mazerunek imitujący mahoń, wykonany farbą w odcieniach brązowych na podkładzie w kolorze różowym.

II dekoracja malarska: od zewnątrz – farba w kolorze niebiesko-zielonym.

warstwy wtórne (powojenne): liczne przemalowania farbami olejnymi w różnych kolorach.

Schody – stopnice, podstopnice, listwy przyścienne

opracowanie pierwotne: drewno iglaste; mazerunek imitujący dąb, wykonany farbą w odcieniach brązowych na podkładzie w kolorze szaro-oliwkowym. Brak śladów po linoleum na stopnicach.

warstwy wtórne (powojenne): liczne przemalowania farbami olejnymi, głównie w odcieniach brązowych.

Balustrada schodów – słupki, tralki i pochwyty

opracowanie pierwotne: twarde drewno liściaste; na słupkach i tralkach lakiero-bejca w kolorze bordowym. Na pochwytach – lakier w kolorze ciemnobrązowym.

II dekoracja malarska: pochwyty przemalowane farbą w kolorze bordowym.

warstwy wtórne (powojenne): liczne przemalowania farbami olejnymi, w różnych kolorach.

Podsumowując – na podstawie przeprowadzonych badań można stwierdzić, że wnętrza obu klatek posiadały bogatą i ciekawą aranżację malarską. Widoczna jest dbałość o wysoką jakość wykończenia. Interesujący jest też fakt występowania dwóch chronologicznych dekoracji malarskich na ścianach i sufitach. W przypadku sieni obie dekoracje mają podobną formę – marmoryzacji, różnią się natomiast kolorystyką, aranżacją i techniką wykonania. Powstanie 2. dekoracji można by więc tłumaczyć chęcią uzyskania lepszego efektu estetycznego. Natomiast w przypadku 2. dekoracji na ścianach i sufitach klatki widoczne jest wprowadzenie nowych elementów, malowanych złotem. Są one charakterystyczne dla malarstwa dekoracyjnego okresu secesji. Zastosowanie takich zdobień podyktowane było prawdopodobnie chęcią dostosowania się do aktualnej mody.

Kolorystyka wewnątrz była bardzo urozmaicona. W sieniach tonu nadawały różnobarwne marmoryzacje i posadzki z lastriko, natomiast ściany klatek utrzymane były w odcieniach popielatych, oliwkowych i bladozielonkawych. Zestawiono z nimi intensywne, głębokie barwy – bordową balustradę schodów, mahoniową stolarkę otworową, zielone linoleum. Uzupełnieniem całości były złote akcenty ornamentów na ścianach i sufitach. Podkreślić należy, że wystrój wnętrza dopełniały też barwne przeszklenia okien i nadświetli drzwi – w kolorze miodowo-żółtym i zielonym.

Niestety oryginalne dekoracje malarskie nie zachowały się w całości. Nic nie wiadomo o dekoracji ścian ponad lamperiami oraz sufitów w sieniach, a dekoracje sufitów w klatkach są mocno uszkodzone. Marmoryzacje w sieni również mają liczne ubytki, mimo tego odsłonięte fragmenty wskazują na spore walory estetyczne.

Poważnym ubytkiem w wystroju wewnątrz jest zdekompletowana stolarka drzwiowa. Oryginalne trójskrzydłowe drzwi do mieszkań (zachowane już tylko 3 sztuki) są bardzo dekoracyjne. Wtórne są niestety obie pary drzwi wewnętrznych w sieniach, o prostej formie.

Szczęśliwie zachowana jest oryginalna stolarka okienna i częściowo oszklenie – na tej podstawie można zrekonstruować pierwotny wygląd okien. Starannie wykonane mazerunki, imitujące mahoń i dąb, stanowią ciekawy przykład wykończenia stolarki. W niektórych partiach były one w przeszłości restaurowane.

Kolorystyka I i II fazy chronologicznej w klatce nr 31 – zestawienie

Miejsce	I dekoracja malarska	II dekoracja malarska
Sień – lamperie	marmoryzacja w odcieniach szarych i płyciny iluzjonistyczne w odcieniach szaro-oliwkowych, partie w kolorze bordowym o nieustalonej formie	marmoryzacja – płyty dwubarwne: bordowo-brązowe i kremowe
Sień – ściany nad lamperiami	zachowana tylko w ościeżach drzwi - pasy bładozielone i kremowe, w pozostałych partiach nie zachowana	--
Sień – sufit	nie zachowana	nie zachowana
Klatka schodowa – lamperie	tło – kremowo-ugrowe NCS między S 2020-Y20R a 2030-Y20R, ornament kostkowy w kolorze kremowym oraz niezidentyfikowany zielony ornament	tło – ciemnooliwkowe NCS S 5040-G80Y, 2 rzędy ornamentu perełkowego w kolorze złotym
Klatka schodowa – ściany nad lamperiami	pobiała, farba w kolorze bładozielonkawym NCS S 1005-B80G	nad lamperią pas ornamentalny w kolorze złotym (plecionka), malowany od szablonu
Klatka schodowa - policzki i podniebienia schodów	pobiała, farba w kolorze bładozielonkawym NCS S 1005-B80G	
Klatka schodowa – sufity	pasy w odcieniach ugrowych – iluzjonistyczne belkowanie?, farba w kolorze bładozielonkawym NCS S 1005-B80G	ornament linearny w kolorze złotym, forma bliżej nieustalona
Drzwi frontowe	od zewnątrz – kolor szaro-oliwkowy NCS 3010-G20Y; od wewnątrz – mazerunek imitujący mahoń	od zewnątrz - kolor niebieski NCS S 3050-B; od wewnątrz - mazerunek
Drzwi od podwórza	od zewnątrz – mazerunek (dąb?); od wewnątrz mazerunek imitujący mahoń	--
Drzwi do piwnic	od zewnątrz – mazerunek imitujący mahoń	od zewnątrz – mazerunek
Drzwi na strych	od zewnątrz – mazerunek imitujący mahoń	--
Drzwi do mieszkań	od zewnątrz – mazerunek imitujący mahoń	--
Schody – stopnice, podstopnice, listwy przyścienne	mazerunek imitujący dąb; na środkowej części stopnic linoleum w kolorze zieleni butelkowej i mosiężne listwy wzmacniające krawędzie	--
Stolarka okienna	od zewnątrz – kolor szaro-oliwkowy NCS 3010-G20Y; od wewnątrz – mazerunek imitujący mahoń	od zewnątrz – farba w kolorze niebiesko-zielonym NCS S 3040-B20G
Balustrada schodów	słupki i tralki – lakiero-bejca w kolorze bordowym, zbliżonym do NCS S 4050-R20B; pochwyty – lakier ciemnobrązowy, zbliżony do NCS 7020-Y70R	pochwyty – farba w kolorze bordowym, zbliżonym do NCS S 4050-R20B

Kolorystyka I i II fazy chronologicznej w klatce nr 31A – zestawienie

Miejsce	I dekoracja malarska	II dekoracja malarska
Sień – lamperie	marmoryzacja w odcieniach szarych i liliowych, płyciny iluzjonistyczne w odcieniach szaro-oliwkowych	marmoryzacja – płyty dwubarwne: pomarańczowe i czarne
Sień – ściany nad lamperiami	zachowana tylko w ościeżach drzwi – monochromatyczna farba jasnopopielata NCS S 2005-G40Y, w pozostałych partiach nie zachowana	farba jasnopomarańczowa?
Sień – sufit	nie zachowana	nie zachowana
Klatka schodowa – lamperie	tło w kolorze jasnopopielatym NCS S 2005-G40Y, na nim ornament malowany od szablonu w kolorze zielonym, w formie girlandy	granica lamperii podkreślona cienką złotą linią
Klatka schodowa – ściany nad lamperiami	pobiała, farba w kolorze bładozielonkawym NCS S 1005-B80G	nad lamperią pas ornamentalny w kolorze złotym (plecionka), malowany od szablonu
Klatka schodowa - policzki i podniebienia schodów	pobiała	na podniebieniach przypuszczalnie ornament linearny w kolorze złotym, forma bliżej nieustalona
Klatka schodowa – sufity	pobiała	ornament linearny w kolorze złotym, forma bliżej nieustalona
Drzwi frontowe	od zewnątrz – kolor szaro-oliwkowy NCS 3010-G20Y; od wewnątrz – mazerunek imitujący mahoń	od zewnątrz - kolor niebieski NCS S 3050-B; od wewnątrz - mazerunek
Drzwi od podwórza	od zewnątrz – mazerunek (dąb?); od wewnątrz mazerunek imitujący mahoń	od wewnątrz – mazerunek
Drzwi do piwnic	od zewnątrz – mazerunek imitujący mahoń	od zewnątrz – mazerunek
Stolarka okienna	od zewnątrz – kolor szaro-oliwkowy NCS 3010-G20Y; od wewnątrz – mazerunek imitujący mahoń.	od zewnątrz – farba w kolorze niebiesko-zielonym NCS S 3040-B20G
Schody – stopnice, podstopnice, listwy przyścienne	mazerunek imitujący dąb	--
Balustrada schodów	słupki i tralki – lakiero-bejca w kolorze bordowym zbliżonym do NCS S 4050-R20B; pochwyt – lakier ciemnobrązowy zbliżony do NCS 7020-Y70R	pochwyty – farba w kolorze bordowym zbliżonym do NCS S 4050-R20B

8. WNIOSKI KOŃCOWE I PROGRAM PRAC KONSERWATORSKO- RESTAURATORSKICH

Wnętrza klatek schodowych wymagają przeprowadzenia remontu konserwatorskiego. Ze względu na odkryte bogate wymalowania, należy dążyć do zachowania i w miarę możliwości do odtworzenia oryginalnych dekoracji i aranżacji kolorystycznej.

Przed przystąpieniem do prac konserwatorskich we wnętrzach najpierw należy naprawić uszkodzenia dachu!

Wszelkie prace związane z wymianą instalacji należy prowadzić tak, aby nie uszkodzić oryginalnych dekoracji. Bruzdy wykonywać w miejscach, gdzie nie występują dekoracje (np. ponad lamperiami, pod sufitami) lub stosować listwy natynkowe. Prace te wykonywać pod nadzorem konserwatora zabytków.

Proponowany program prac konserwatorsko-restauratorskich

I. Prace na ścianach i sufitach:

Sienie

Lamperie i ościeża drzwi wewnętrznych:

1. W pierwszej kolejności zabezpieczyć zachowane oryginalne dekoracje malarskie, tj. podkleić wszelkie odspojone miejsca, stosując odpowiednią zaprawę do iniekcji.
2. Oczyszczyć z przemalowań do 2. dekoracji malarskiej. Wybór metody poprzedzić próbami.
3. Usunąć wszelkie cementowe łaty. Uzupełnienia tynków wykonać zaprawą wapienną. Do opracowania powierzchni uzupełnień stosować gładź gipsową.
4. Po oczyszczeniu z przemalowań podjąć decyzję dotyczącą dalszego postępowania. Uzależnione ono będzie od stopnia zachowania malowideł. W przypadku dobrego stanu należy przeprowadzić restaurację dekoracji. W przeciwnym razie można wytypować najlepiej zachowane fragmenty i wyeksponować je w formie świadków, zaś pozostałą część lamperii pokryć szpachlówką gipsową i zaaranżować kolorystycznie, dostosowując do oryginalnych partii.

Ściany nad lamperiami i sufit

1. Oczyszczyć z nawarstwień malarskich i gipsu.
2. Ewentualne ubytki tynków uzupełnić zaprawą wapienną.
3. Całość pokryć cienką warstwą szpachlówki gipsowej, zatartej na gładko.
4. Pomalować farbą paroprzepuszczalną w kolorze złamanej bieli NCS S 0502-Y50R

Klatki schodowe

Lamperie

1. Poszerzyć odkrywki w klatce nr 31A, aby ustalić formę oryginalnej dekoracji. Ma ona postać powtarzalnych elementów malowanych od szablonu. Odkryty powtarzalny moduł dekoracji należy zinwentaryzować i na tej podstawie wykonać szablony, służące do późniejszej rekonstrukcji malarskiej. Fragment najlepiej zachowanej dekoracji zachować jako świadek i wyeksponować, przeprowadzając niezbędne zabiegi typu uzupełnienie drobnych ubytków i retusz. Głębsze ubytki wypełnić tynkiem wapiennym, płytkie – kitem akrylowym, retusz wykonać farbami odwracalnymi.
2. Lamperie oczyścić z wtórnych nawarstwień.
3. W partiach zawilgoconych przy wyjściach na podwórze – skuć odparzone tynki i uzupełnić ubytki tynkiem renowacyjnym. Usunąć wszelkie cementowe i gipsowe łaty. Pozostałe ubytki tynków uzupełnić zaprawą wapienną.
4. Całość pokryć drobnoziarnistą szpachlówką mineralną zacieraną na gładko.
5. W klatce nr 31 proponuje się zrekonstruowanie 2. dekoracji malarskiej, z uwagi na zły stan zachowania warstwy pierwotnej. Tło lamperii pomalować farbą w kolorze ciemnooliwkowym NCS S 5040-G80Y (do wys. 130 cm od podłogi), na nim namalować z użyciem szablonu dwa rzędy ornamentu perełkowego, biegnącego: na granicy lamperii oraz 40 cm poniżej granicy lamperii. Posiłkować się sporządzonymi wcześniej odrysami ornamentów. Do namalowania ornamentu zastosować złoto mineralne w spoiwie i zabezpieczyć je przed korozją.
6. W klatce nr 31A należy zrekonstruować pierwotną dekorację lamperii – tło w kolorze jasnopopielatym NCS S 2005-G40Y (do wys. 130 cm od podłogi) oraz ornamenty w kolorze zielonym, malowane na podstawie sporządzonych wcześniej szablonów. Do tego celu zastosować farbę akrylową. Granicę lamperii podkreślić cienką linią namalowaną złotem mineralnym w spoiwie, zabezpieczonym przed korozją.

Ściany nad lamperiami

1. Zabezpieczyć partie z dobrze zachowanym ornamentem w formie plecionki, zachowanym w klatce nr 31A. Wykonać odrysy.
2. Usunąć wszelkie cementowe i gipsowe łaty. Partie zalanych, zdegradowanych tynków na ostatniej kondygnacji usunąć. W partiach głębokich spękań muru poszerzyć rysy i wypełnić odpowiednią zaprawą zalewową.
3. Oczyszczyć z nawarstwień malarskich.
4. Ubytki tynków uzupełnić zaprawą wapienną. W partiach z głębokimi spękaniem wtopić siatkę antyrysową. Całość pokryć drobnoziarnistą szpachlówką mineralną zatartą na gładko.
5. Tło ścian pomalować farbą paroprzepuszczalną w kolorze bladozielonkawym – NCS S 1005-B80G.
6. Zrekonstruować ornament biegnący 10 cm nad lamperią, na podstawie sporządzonych wcześniej szablonów. Do malowania zastosować złoto mineralne w spoiwie i zabezpieczyć przed korozją.

Sufity, podniebienia i półeczki schodów

1. Skuć zalane i zdegradowane tynki na suficie ostatniej kondygnacji. W razie konieczności wykonać dezynfekcję.
2. Ostrożnie oczyścić z nawarstwień, aby nie uszkodzić zachowanych fragmentów oryginalnych dekoracji na sufitach klatek.
3. Ubytki tynków uzupełnić zaprawą wapienną. Na sufitach ostatniej kondygnacji wtopić siatkę antyrysową. Całość pokryć drobnoziarnistą szpachlówką mineralną zatartą na gładko.
4. Pomalować farbą paroprzepuszczalną w kolorze bladozielonkawym – NCS S 1005-B80G.

II. Prace przy posadzkach

Posadzki lastrykowe

1. Oczyszczyć z zabrudzeń powierzchniowych, uzupełnić drobne ubytki na wzór oryginału i wyszlifować.
2. W celu odświeżenia powierzchni można wykonać polerowanie i następnie pokryć preparatem zabezpieczającym do kamienia.

Posadzki cementowe

Wykonać nowe wylewki cementowe groszkowane przy wyjściach na podwórze.

Posadzki i stopnie drewniane

1. Wymiana zniszczonych desek na nowe. Dopuszcza się przełożenie stopnic, z odtworzenie pierwotnego profilu na krawędzi.
2. W przypadku konieczności wymiany listew przyściennych, nowe należy wykonać z drewna iglastego na wzór oryginalnych.
3. Środkową część stopnic i podłóg pokryć wykładziną o odpowiednich parametrach ścieralności, w kolorze butelkowej zieleni. Przy krawędziach stopni zamontować metalowe listwy w kolorze mosiądzu.
4. Pozostałą część stopni i podłóg oraz listwy przyścienne pomalować farbą do drewna o podwyższonej odporności na ścieranie. Proponuje się zastosowanie farby w kolorze szaro-brązowym, nawiązującym do odcienia dębu NCS S 4020-Y.

III. Prace przy elementach drewnianych

Balustrada schodów

1. Oczyszczenie oryginalnych elementów z nawarstwień, naprawa uszkodzeń drewna.
2. Rekonstrukcja słupka na parterze klatki nr 31 – na wzór zachowanego słupka na poddaszu, wykorzystując zachowane oryginalne zwieńczenie.
3. Odtworzenie dwóch skrętów balustrady w klatce nr 31, na 1. półpiętrze i 1. piętrze.
4. Pomalowanie farbą do drewna: słupki i tralki błyszczącą farbą w kolorze bordowym NCS S 4050-R20B; pochwytę błyszczącą farbą w kolorze ciemnobrązowym NCS S 7020-Y70R.

Stolarka drzwiowa

1. Frontowe drzwi wejściowe – prace konserwatorskie i restauratorskie: oczyszczenie z farby, uzupełnienie ubytków, dorobienie brakujących elementów, wymiana klamek. Należy uzupełnić ubytki oryginalnego szklenia w nadświetlach: małe kwadratowe szybki w kolorze miodowo-żółtym oraz zielonym. W dolnych kwaterach umieścić po środku szybki żółtą, zaś po bokach – zielone. W dwóch górnych powinny znajdować się szybki żółte. Stolarkę pomalować farbą do drewna matową lub półmatową,

od zewnątrz kolor szaro-oliwkowy NCS S 3010-G20Y, od wewnątrz w kolorze mahoń.

2. Drzwi wewnętrzne w sieni – scalić kolorystycznie z oryginalną stolarką, czyli pomalować farbą do drewna matową lub półmatową w kolorze mahoń.

3. Drzwi od podwórza – z uwagi na zły stan zachowania wskazana jest wymiana. Nową stolarkę należy wykonać na wzór oryginalnej, zachowanej w klatce nr 31A, wykonując uprzednio jej inwentaryzację. Projekt nowej stolarki należy zatwierdzić we właściwym Urzędzie Ochrony Zabytków. Stolarkę pomalować farbą do drewna matową lub półmatową, od zewnątrz w kolorze dąb; od wewnątrz w kolorze mahoń.

4. Drzwi od piwnic i na strych w klatce nr 31 – prace konserwatorskie i restauratorskie: oczyszczenie z farby, uzupełnienie ubytków, dorobienie brakujących elementów. Należy zachować oryginalne klamki i szyldy. Stolarkę pomalować farbą do drewna matową lub półmatową, w kolorze mahoń.

Stolarka okienna

Ze względu na zły stan zachowania wskazana gruntowna renowacja (usunięcie nawarstwień, naprawy stolarskie) lub też wymiana. Nowe okna należy wykonać na wzór, wykonując uprzednio inwentaryzację oryginalnej stolarki. Projekt nowej stolarki należy zatwierdzić we właściwym Urzędzie Ochrony Zabytków.

Należy też odtworzyć pierwotny sposób szklenia, przynajmniej jeśli chodzi o szkło barwne: w narożnikach okien kwadratowe jasnozielone szybki, pomiędzy nimi – podłużne miodowo-żółte.

Stolarkę pomalować farbą do drewna: od zewnątrz w kolorze szaro-oliwkowym NCS S 3010-G20Y, od wewnątrz w kolorze mahoń.

IV. Inne prace

1. Aranżacja oświetlenia sieni i klatki schodowej.
2. Wykonanie powykonawczej dokumentacji konserwatorskiej.

Prace konserwatorskie i restauratorskie w obiekcie wpisanym do rejestru zabytków prowadzi wyłącznie konserwator zabytków z odpowiednimi uprawnieniami, pod nadzorem właściwego Urzędu Ochrony Zabytków.

KONSERWATOR DZIEŁ SZTUKI

mgr Julia Martino

87-100 Toruń, ul. Krasińskiego 21/23 m 39

tel. (056) 622 41 99, kom. 691 118 391

Julia Martino

WYNIKI BADAŃ PRÓBEK Z DEKORACJI MALARSKIEJ Z PRZEDSIONKA KAMIENICY PRZY ul. MICKIEWICZA 31/31A W OLSZTYNIE

Do badań otrzymano następujące próbki:

Próbka 31A/3: zaprawa z warstwami malarskimi – na powierzchni czarna

Próbka 31A/9A: zaprawa z warstwami malarskimi na białym gruncie

W próbce 31A/3 badaniom poddano spoiwo warstwy czarnej. Jest ona bardzo cienka, ścisła, dobrze związana z podłożem, które stanowi warstwa kremowa.

- w 2M NaOH zachodzi lekkie zmydlenie warstwy czarnej. Warstwa kremowa mięknie i pęcznieje. Pozostają cieniutkie czarne błonki i czarna zawiesina części zmydlonej.
- w reakcji z ninhydryną nie stwierdzona obecności substancji białkowych
- reakcji z odczynnikiem Ehrlicha nie wykryto klejów glutynowych
- pozostałość po prażeniu nie wchodzi w reakcje z molibdenianem amonowym, co wyklucza występowanie kazeiny
- reakcja z H_3PO_4 i aniliną wskazuje na obecność węglowodanów

WNIOSEK: spoiwem warstwy czarnej są cukry (gumy owocowe, gumożywice, np. guma arabska) z dodatkiem oleju

W próbce 31A/9A badano spoiwo warstwy jasnoszarej, leżącej na powierzchni próbki. Jest ona gruba, łatwo odpaja się od warstwy poprzedniej – szarej o ciemniejszym odcieniu.

- w 2M NaOH warstwa pozostaje bez zmian, nie ulega zmydleniu
- w reakcji z ninhydryną, odczynnikiem Ehrlicha i molibdenianem amonowym zachowuje się tak samo, jak warstwa czarna z próbki poprzedniej
- w opisany powyżej sposób w warstwie wykryto obecność węglowodanów

WNIOSEK: warstwa szara zawiera spoiwo węglowodanowe

W próbce 31A/9A określono także skład warstwy białej stanowiącej podkład pod warstwy malarskie.

- warstwę wypreparowano z próbki i zadano 2M HCl. Biel nie ulega rozpuszczeniu
- rozpuszcza się 2M HCl na gorąco bez z wydzielania pęcherzyków CO_2
- po ostudzeniu z roztworu rekrystalizują igły gipsu $\text{CaSO}_4 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$

WNIOSEK: jest to warstwa gipsowa bez dodatku wapna

Badania wykonała:

mgr Elżbieta Orłowska

SPECJALISTA

w Zakresie Badań Technologicznych

mgr Elżbieta Orłowska

Toruń 2014.08.06